LETO VIII. ŠT. 30 (368) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 31. JULIJA 2003

SETTIMANALE
SPEDIZ. IN A.P. - 45% - ART. 2 COMMA 20/b
LEGGE 662/96 - FILIALE DI GORIZIA
ISSN 1124 - 6596

TAXE PERÇUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA - ITALY

NOVI GLAS

CENA 1 €

www.noviglas.it

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

OB PADCU FAŠIZMA

Že v prejšnji številki smo omenili glavne dogodke v zvezi s 25. julijem 1943, ko je padel fašistični režim. Seveda pa je umestno, da se sedaj zaustavimo nekoliko bolj poglobljeno ob samem padcu Mussolinijeve strahovlade, posebno še kar zadeva nas primorske Slovence.

Fašizem je nastal v glavnem okoli dvajsetih let prejšnjega stoletja. Šlo je predvsem za neko pravo ideologijo, ki je hotela z radikalnimi in tudi nasilnimi sredstvi reševati razna najprej socialna, potem pa še splošno politična vprašanja. Med prvo svetovno vojno in njenimi razpleti v Italiji so se gotovo rodili razni problemi. Povojne kraljeve vlade so bile zelo šibke in tako je imel Benito Mussolini skoraj lahko delo, da je najprej s svojimi škvadrami, nato pa še drugače, a vedno nasilno, ustrahoval državo. Tako je leta 1922 kralj Viktor Emanuel III. njemu poveril mandat za sestavo vlade. S tem je nekako legalno začel dolgo obdobje vedno bolj totalitarnega režima, ki je svoje nasprotnike napadal tudi fizično (glej zločin Matteotti). Sledili so nato vedno bolj restriktivni ukrepi, dokler ni Duce sam pridobil absolutne oblasti v državi. Enostrankarski režim je s tem nastopil v vsej svoji moči.

Vzporedno se je v Nemčiji uveljavil nič manj nevarni Adolf Hitler, ki je s svojimi pajdaši ustrahoval šibko nemško demokracijo od republike v Weimarju dalje. No, on je pa leta 1933 tudi zakonito prišel na oblast, ko mu je stari maršal Hindenburg dal kanclersko mesto. Oba režima sta si kasneje z roko v roki pomagala z avtoritarno in totalitarno politiko nasilja.

Italijanski sodobni zgodovinar Nino Valeri je zapisal, da je fašizem dedna bolezen italijanskega naroda. To naj bi kazale že oznake značaja kot oblastiželjnost, grandioznost, retorično besedičenje, iskanje mitov itd. Pa to prepustimo avtorju samemu. Omenimo naj še vlogo filozofa Gentileja, ki je kasneje postal nekak ideolog nove državne politike, znan tudi kot prosvetni minister, ki je v svoji šolski reformi odpravil vse neitalijanske in s tem tudi slovenske šole v Italiji. Sam filozof, ki so ga proti koncu vojne umorili partizani, je nekako mitiziral močno državo (po hegeljanskem vzoru).

Italijanski fašizem je seveda veliko negativno vplival na Slovence v Italiji. Danes ne bomo naštevali spet vseh zločinov, ki jih je Mussolinijeva strahovlada izvršila nad Slovenci. Predolgo bi to bilo, od Bazovice in Podgore, do vseh drugih, tako Posebnega sodišča, kriminalnih škvadristov, "legalnega" zatiranja, deportacij, konfinacij, mučenja v ječah, kot v prosluli ul. Bellosguardo v Trstu itd.

Vse to spada danes v zgodovino, ki mora vse te podlosti obsoditi. Jasno je, da je slovenski človek v tem času preživel le s svojo trdoživostjo, vztrajnostjo, iskrenim domoljubjem in še čim drugim. Kolo zgodovine se je končno le obrnilo v pozitivno stran, v Italiji smo kot narod le obstali.

Rimski dnevnik Il Messaggero je 25. julija na celi strani objavil dolga poročila in razmišljanja o teh dogodkih, skupno s poročili in komentarji. Tako prinaša misli znanega pisatelja M. Cancagnija, ki med drugim pravi, da je bil Duce podoben demagogu 19. stoletja, ki je gojil kult heroja, v resnici pa je bil le operetna figura.

"Kje naše sonce je? Kje je svoboda? / Kdaj se megla bo in noč razpršila? / Kri naših bratov, junakov naroda, / ni te še, zemlja, dovolj napojila?" Tako je goriška pesnica jedrnato strnila vsa občutja, upe in pričakovanja pa tudi negotovosti, ki so se za vse primorske Slovence porodili ob teh dogodkih.

Andrej Bratuž

Ljubljana / Osnutek nacionalnega programa za kulturo

Odločen da za enoten slovenski kulturni prostor!

Predstavniki naših ustanov in kulturne sredine so ministrici za kulturo Republike Slovenije Andreji Rihter predstavili dopolnila in programe

Že dolgo nismo prisostvovali tako plodnemu pogovoru, kakršno je bilo srečanje med ministrico za kulturo Republike Slovenije s predstavniki Slovencev, ki živijo izven meja domovine.

Minulo sredo, 23. t.m., je bilo v Ljubljani v novih prostorih Ministrstva za kulturo namreč zadnje srečanje v okviru tako imenovanih Kulturnih krogov 3, s katerimi je Ministrstvo za kulturo ponudilo javnosti v obravnavo nedavno izdelan osnutek nacionalnega programa za kulturo.

/ stran 6
Jurij Paljk

FOTO JPM

Pred poletnim premorom skupščina izoblikovala pet stalnih komisij

Mirko Špacapan tajnik 4. komisije, Igor Canciani pa 5.

V svojem posegu je svetovalec Slovenske skupnosti osredotočil pozornost na statut, volilni zakon, zdravstvo in zaščito okolja

Delovanje deželnega sveta je pred poletnim premorom , ki se bo pričel po 6. avgustu, dokaj pestro. Ena prvih poglavitnih nalog, ki jih je - pod vodstvom predsednika sveta Alessandra Tesinija - skupščina opravila, je bilo izoblikovanje petih stalnih svetovalskih komisij, brez katerih skupščina ne more delovati. Kmalu nato so se komisije sestale in izvolile predsednike, podpredsednike in tajnike.

Predsedniki petih stalnih komisij bodo: 1. Franco Brussa (Marjetica): komisija za zadeve predsedstva, proračun, uradi; 2. Mirio Bolzan (Levi demokrati): komisija za proizvodne dejavnosti, delo, kooperacija in morski ribolov; 3. Nevio Alzetta (Levi demokrati): komisija za šolstvo, poklicno izobraževanje, sociala, kultura, šport; 4. Umberto Fortuna Drossi (Lista Cittadini): gradbeništvo, okolje, stanovanja, civilna zaščita, lov in ribolov; 5. Antonio Martini (Marjetica): institucionalna vprašanja, krajevne avtonomije, zunanje zadeve. V vodstvih dveh komisij bosta sodelovala tudi slovenska svetovalca Mirko Špacapan, ki bo tajnik 4. komisije, in Igor Canciani, tajnik 5. komisije. Svetovalce Igorja Dolenca (Levi demokrati), Mario Tereso Basso Poropat (Illyjeva lista), Ettorja Rosata (Marjetica) so med vrstami večinske koalicije izvolili v komisijo sklada za Trst.

/ stran 8
Igor Gregori

Nove številke

❖ telefonska številka uredništva v Gorici: 0481 550330

❖ številka faksa uprave v Gorici: 0481 548276

Faks goriškega uredništva ostaja 0481 548808, telefonska številka goriške uprave pa 0481 533177

Intervju

Toni in Aljoša Ravnik o ohranjanju slovenskega duha v ZDA. (stran 3)

Grofovska Gorica

Marko Vuk o življenjskem delu grofa Guglielma Coroninija Cronberga. (stran 7)

Pogovor

Predsednik KKZ Janko Zerzer o stanju slovenske manjšine na Koroškem. (stran 12)

VSEBINA

02 Alojz Tul
OB 60-LETNICI PADCA FAŠIZMA V ITALIJI

05 Ambrož Kodelja
VERA IN VERSKI POUK

08 Igor Gregori / pogovor
ROBERTA SULČIČ

13 Marjan Drobež
BREZIGARJEVA ZANIKA VPLETENOST V...

15 Ambrož Peterlin / pogovor
TANJA ROMANO

SVET OKROG NAS

Italijanska notranja politika

Severna liga najzvestejši zaveznik

Po najnovejših dogodkih na italijanski politični in parlamentarni ravni lahko povsem upravičeno trdimo, da je v desnosredinski vladni in parlamentarni koaliciji Severna liga najzvestejši zaveznik ministrskega predsednika Berlusconija in njegove stranke. To se je v zadnjem času pokazalo , ko je senatna zbornica izglasovala zakon o TV, še bolj očitno pa je njena "zvestoba" prišla na dan, ko je pravosodni minister Castelli, ki politično pripada Bossijevi stranki, dejansko prepovedal javnemu tožilstvu v Milanu, da bi pri pristojnih sodnih oblasteh v ZDA in Švici poizvedovalo, ali sta televizijska družba Mediaset in njen lastnik Berlusconi pri odkupu ameriških filmov zares zagrešila kazniva dejanja, kajti ovadba govori o knjigovodskih poneverbah in davčnih utajah. Pravosodni minister se je pri svoji odločitvi skliceval na pred kratkim odobreni zakon, ki priznava ministrskemu predsedniku Berlusconiju imuniteto ves čas njegovega mandata. Ta zakon sicer res določa, da predsednik vlade ne more biti predmet sodnih obravnav, a ne prepoveduje začetne preiskovalne dejavnosti, če obstajajo indici o kakršnemkoli kaznivem dejanju. Tako so med parlamentarno razpravo poudarjali tudi sami predlagatelji zakona o imuniteti, vendar je minister po svoje tolmačil zakon in ukrepal samovoljno. S tem pa je povzročil hudo krizo v sami vladni koaliciji, saj je njegov podtajnik, krščanski demokrat Vietti zagrozil z odstopom, iz solidarnosti pa je izstop iz vladne koalicije napovedala vsa njegova politična skupina. Opozicija pa je takoj sklenila, da bo v parlamentu vložila resolucijo o nezaupnici pravosodnemu ministru. Slednji je naposled zamrznil prepoved, ki jo je bil pisno poslal javnemu tožilstvu v Milanu, in dejal, da mora sam parlament pojasniti, kako je treba zakon o priznanju imunitete pravilno tolmačiti. Stališče je sicer zelo čudno, saj je znano, da je tolmačenje zakonov predvsem naloga pravnikov in ne zakonodajalcev.

Pri vsem tem pa je zares čudno, da se ministrski predsednik Berlusconi dejansko obnaša, kot da bi se ga stvar ne tikala. Kvečjemu ponavlja besede, ki jih je bil že nekajkrat izustil v za svojo koalicijo kočljivih trenutkih, češ da gre za ponovitev predstave na "malem strankarskem gledališkem odru". Severna liga pa se ni izkazala za najzvestejšo skupino Berlusconijeve koalicije le v pravkar omenjenem primeru, temveč tudi med razpravo v senatu, ko je ta odobril novi zakon o TV. Predlagatelj tega zakona je sicer bil pripadnik Nacionalnega zavezništva Gasparri, a so ga odločno zagovarjali tudi in zlasti pripadniki Severne lige in je treba upravičeno pričakovati, da bodo tako ravnali tudi med razpravo v poslanski zbornici. Tako ravnajo nekateri od ljudstva izvoljeni predstavniki, čeprav jim je znano, da se bo po tem zakonu steklo v blagajne Berlusconijevih medijskih družb Fininvest- Mediaset 750 milijonov evrov ali 1.500 milijard lir. Tako so izjavili sami prizadeti upravitelji, medtem ko opozicija navaja vsoto 3.000 milijard in hkrati poudarja, da je državna radiotelevizijska družba RAI v smrtni nevarnosti, velika škoda pa naj bi grozila tudi dnevnemu in periodičnemu tisku. Zato je italijanski tržaški dnevnik pred dnevi v svojem uvodniku napisal, da bo Berlusconi po zaslugi tega zakona še bogatejši in bo predvsem lahko še znatno "okrepil svojo medijsko- in torej politično -oblast v državi".

Vlada je medtem odobrila Dokument o gospodarskem in finančnem programiranju, ki bo osnova za finančni zakon za prihodnje leto. Njegova vsebina še ni povsem jasna, vendar se zdi, da listina ne omenja pokojninske reforme, medtem ko v deželi Furlaniji-Julijski krajini ugotavljajo, da ni predvidenih sredstev za nekatera zelo pomembna področja. Zato se nekateri sprašujejo, ali se niso že morda uresničile grožnje gospodarskega ministra Tremontija, ki je bil med volilno kampanjo za zadnje deželne volitve reden gost kandidatinje Doma svoboščin za predsednico naše dežele. Minister je nekajkrat dejal, kako bo poskrbel, da se bomo kesali, če ne bo zmagala njegova kandidatinja!

/stran 16

Drago Legiša

Iraška kriza

Še vedno anarhija

V Iraku so zavezniške vojaške sile praktično obglavile režim strmoglavljenega diktatorja Sadama Huseina: zajele ali ubile so večino mož, ki so imeli vodilne položaje v nekdanjem režimu. Smrt dveh Sadamovih sinov, Udaja in Kusaja, v vojaški akciji v Mosulu je bil zadnji hud udarec "sovražniku", ki je še sedaj na begu in ki se še vedno v imenu islamskega in arabskega ponosa bori za lastno preživetje.

Nevidni sovražnik ni samo Husein, okrog katerega se obroč zasledovalcev nezadržno oži - tudi zaradi visoke denarne nagrade (25 milijonov dolarjev, kar odgovarja kakim 50 milijardam nekdanjih lir). To, kar vsak dan bolj ogroža vojaško misijo zavezniških sil, je tihi odpor domačinov in predvsem vse pogostejši atentati proti ameriškim vojakom. Skoraj ne mine dan, ko ne bi mediji poročali o kakem napadu ali zasedi in posledično tudi o žrtvah. Gverila je torej vse pogostejša in število mrtvih ameriških "fantov" postaja za ameriško javnost že skoraj nesprejemljivo, saj je krepko prekoračilo številko 200.

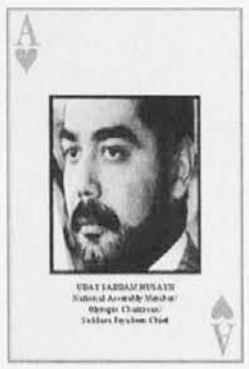

Smrt Sadamovih sinov je ameriški predsednik Bush prikazal kot veliko zmago. Pravzaprav naj bi ga ta dogodek rešil pred kritikami o nesmiselnosti vojaškega napada na Irak. Te so po aferi o lažnih informacijah o iraškem kupovanju urana postale vedno bolj nestrpne. Zato je Bushevo zadovoljstvo ob novici o smrti Sadamovih sinov razumljivo. Nekaj dni po dogodku pa že kaže, da to za Američane še ni nikakršna zmaga. Potem ko so ves čas trdili, da so atentati na njihove vojake poslednji krči umirajočega sovražnika, da gre torej za skupinice, ki jih plačujejo sam Sadam in njegovi najzvestejši, so morali sedaj priznati, da najverjetneje to ne drži popolnoma. Atentati po smrti Kusaja in Udaja (teden, ko je prišlo do akcije v Mosulu, je bil med najbolj krvavimi, saj je bilo ubitih 13 Američanov), niso bili samo sadovi želje po maščevanju iraških fedajinov. Ker do predvidene pomiritve ni prišlo, so zavezniški vojaški vrhovi začeli spreminjati razlago protiameriških napadov. Tako je general Sanchez, ki poveljuje ameriški pehoti v Iraku, teden po Mosulu v intervjuju CNN dejal, da je Irak magnet za teroriste iz različnih držav, ki želijo ubiti Američane. Obenem je dejal, da verjame, da se bodo razmere kmalu umirile. Ni si pa zakrival oči, saj je priznal, da bo do atentatov prihajalo, vse dokler bodo Američani ostali v Iraku.

Breda Susič

25. julija 1943 - 25. julija 2003

Ob 60-letnici padca fašizma v Italiji

Minulega 25. julija je poteklo šestdeset let od padca fašističnega režima v Italiji in odstavitve njegovega glavnega vodje Mussolinija. Tako se je končalo eno najbolj spornih obdobij v politični zgodovini Italije, ki še danes razvnema polemike in daje povod za njegovo različno tolmačenje. Uradno se je sicer povzpel na oblast s pohodom črnih srajc na Rim oktobra 1922, dejansko pa je pogojeval politične razmere v državi vse do konca prve svetovne vojne 1918. leta. Njegova ideologija je temeljila na predpostavki, da je bila Italija kljub zmagi opeharjena, ker druge zmagovite države niso ugodile vsem njenim zahtevam in ji priznale vlogo vodilne sile. Težke socialne razmere so fašističnim voditeljem samo pomagale, da so uresničili svoje načrte za dosego oblasti in uveljavljanja nacionalistične politike, ki je neogibno trčila ob interese drugih evropskih držav. Pri tem se je Mussolini naslonil na Hitlerja in njegov nacistični režim. To ga je popolnoma vpreglo v nemške osvajalne načrte in začel posnemati Nemčijo z uresničevanjem italijanskega imperija. Bil je prepričan v gotovo Hitlerjevo zmago, zato je podpiral njegove osvajalne pohode. Svojim ožjim sodelavcem je dejal "Vojna bo kratka, potrebujem nekaj mrtvih, da bom lahko sedel za pogajalsko mizo".

V svoji neučakanosti je 10. junija 1940 napovedal vojno "plutokratskima in reakcionarnima silama Velike Britanije in Francije". To je bil začetek vstopa Italije v drugo svetovno vojno. Po zahrbtnem napadu na Francijo se je zapletla v vojno z Veliko Britanijo za kolonialno prevlado v Severni Afriki in v Sredozemlju nasploh. Napadla je Grčijo, Jugoslavijo ter poslala svoje vojake v Rusijo na pomoč Nemčiji. Po varljivih začetnih uspehih je povsod začelo iti slabo. Spomladi 1943 je bila Italija vojaško zlomljena, kar je do kraja kompromitiralo fašistični režim. V visokih vojaških in drugih krogih so začeli razmišljati, kako bi državo potegnili iz poraznega položaja. Kralj je bil pri tem neodločen. Po izkrcanju zavezniških sil na Siciliji 10. julija 1943 se je v vrhu same fašistične stranke osnovala skupina, ki je sklenila izglasovati nezaupnico Mussoliniju in ga tako prisiliti k odstopu. To se je zgodilo v noči med 24. in 25. julijem 1943.

Še istega dne popoldne je kralj sprejel v avdienco Mussolinija in mu sporočil, da mu odvzema pooblastila. Ob izhodu iz palače so ga karabinjerji sprejeli v svoje varstvo in tako aretiranega odpeljali v neko vojašnico. Pozno zvečer imenuje kralj generala Pietra Badoglia za novega predsednika vlade, ki je v svojem proglasu potrdil, da se vojna kjub vsemu nadaljuje.

Tako je bil zapečaten padec fašizma v Italiji. Že naslednjega 8. septembra je Italija podpisala z zavezniki kapitulacijo.

Alojz Tul

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

Slovenci s kulturo skupaj v Evropo

Ko rečemo Slovenci s kulturo skupaj v Evropo, imamo v mislih matično domovino, zamejstvo in zdomstvo, torej prav vse Slovence. In misel se nanaša na nedavni javni posvet na Ministrstvu za kulturo Republike Slovenije o osnutku Nacionalnega programa za kulturo. Z jasnimi besedami rečeno, gre za posvet, ki je verjetno bolj kot kdaj koli prej upošteval zamisel skupnega slovenskega kulturnega prostora in tej zamisli želel dati kar največ podpore. Zato bo dogodek zagotovo prinesel še mnogo koristnih rezultatov. Koristnih za matični prostor ter še posebej za slovenske manjšine v Avstriji, na Madžarskem in v Italiji, torej tudi za nas.

Kultura je eden od osrednjih temeljev slovenske identitete, o tem ni nobenega dvoma. Kultura je nadalje nepogrešljiv temelj tudi za Evropo, ki bo krepila svojo izvirnost in enkratnost prav z bogastvom svojih različnih kultur, sicer bo prva postala žrtev zgolj ekonomske globalizacije, posledično neizrazita in tudi politično šibka. Toliko bolj je kultura bistvena za nas Slovence, zaradi tega je veljalo na ljubljanskem posvetu pozvati poslance Državnega zbora, naj kulturi namenijo dovolj oziroma raje več sredstev.

Kultura nas prav ob vstopanju Slovenije v Evropo lahko med vsemi možnimi dejavniki najmočneje osmisli kot skupni prostor ter nas poveže s te in one strani za sedaj še obstojne meje. In tu dobivajo manjšine, med njimi tudi naša, posebno in povsem novo vlogo. Dovolj je, da pogledamo, kako v tukajšnjem območju, torej v Furlaniji-Julijski krajini, nastaja nova Evropa in kaj se z nami kot manjšino dogaja. Nemara še nikoli ni bil naš pomen tako velik, kot je ravno sedaj. Postavljeni smo ob bok tistega dela večinskega naroda, ki se enako kot mi prepoznava v odprti človeški družbi in si v tem smislu zamišlja skupno Evropo. Aktivno soustvarjamo prostor med Gorico in Novo Gorico in ga bomo - v to smo globoko prepričani - tudi med Trstom, Koprom in Sežano. Tako rekoč čez noč smo kot manjšina postali resnični protagonisti, kar pa nam že nalaga nove naloge. Nekdanji narodno-obrambni mehanizmi niso več edino koristni, sedaj se od nas pričakuje, da smo dejavni in učinkoviti na vseh področjih ter da presegamo mejo, se povezujemo s Slovenijo, istočasno pa seveda skupaj z našim večinskim narodom gradimo srečnejše tukajšnje življenje. In vse te razveseljive spremembe se dogajajo izjemno hitro, vloga nas kot manjšine se bliskovito spreminja in nas postavlja v vsak dan bolj enakovreden položaj z vsemi tukaj in drugje.

In v luči vseh teh sprememb prihajajo nove pobude iz Slovenije, posebej ta s strani Ministrstva za kulturo, v pravem času in na pravi način, v sozvočju z vsesplošnim gibanjem in spreminjanjem. Zato velja pozvati, da v prihodnje o kulturi v matičnem in vseh manjšinskih prostorih ne bi razpravljali ločeno, pač pa vsi skupaj istočasno za enim omizjem. V tem primeru bi bil skupni slovenski kulturni prostor tako rekoč uresničen.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO
34170 **GORICA**, PIAZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. **0481 550 330**
FAX **0481 548 808**
E-MAIL **gorica@noviglas.it**

34133 **TRST**, ULICA DONIZETTI 3
TEL. **040 365 473**
FAX **040 775 419**
E-MAIL **trst@noviglas.it**

UPRAVA
34170 GORICA, P.ZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. **0481 533 177**
FAX **0481 548 276**
E-MAIL **uprava@noviglas.it**

www.noviglas.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK JURIJ PALJK
IZDAJATELJ ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA;
PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN,
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949
POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
TISK TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA ITALIJA 45 EVROV, SLOVENIJA 48 EVROV,
INOZEMSTVO 65 EVROV, PRIORITETNA POŠTA 85 EVROV
POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493
CENA OGLASOV PO DOGOVORU

Intervju / Toni in Aljoša Ravnik

Ohranjanje slovenskega duha v ZDA

V našem intervjuju objavljamo pogovor z dvema ameriškima Slovencema, našima goriškima rojakoma, bratoma Tonijem in Aljošo Ravnikom, ki sta pred nekaj tedni preživela več dni v Gorici, mestu,kjer sta skupaj z ostalimi družinskimi člani živela v vojnem in povojnem času in tu tudi obiskovala slovenske šole. V začetku 50 let je družina Ravnik iz Gorice odšla v ZDA in se nastanila v Kaliforniji. Sicer pa o vsem tem sama zelo izčrpno pišeta oz. odgovarjata.

- TONI RAVNIK -

Ko ste odšli leta 1951 v Ameriko, si bil dijak slovenskega klasičnega liceja v Gorici. Kako je potem potekal tvoj študij?

Po odhodu s klasičnega liceja v Gorici sem dospel kot osemnajstleten fant v Kalifornijo. Takoj sem spoznal, da je treba delati za preživljanje. Ker sem edini v družini nekoliko obvladal angleščino, sem se moral takoj zaposliti. Delo sem dobil v restavraciji v Oaklandu, kjer sem čistil mize in pomival krožnike od poldan naprej. Vsako jutro sem tri ure obiskoval šolo, da sem se izpopolnil v angleščini in tudi bolje spoznal ameriško zgodovino, zakone in ustanove. Ta študij mi je bil zelo koristen, ko sem po enem letu in pol vstopil na Kalifornijsko univerzo (University of California) v Berkeleyu. Tu sem najprej dobil diplomo v zoologiji, nato pa na medicinski fakulteti (University of California San Francisco) napravil doktorat v medicini. Po enem letu prakse kot "intern" sem bil za dve leti poklican v vojaško službo. Tu sem se specializiral za zdravnika pilotov ("flight surgeon") pri Aerospace centru v Texasu. Od tam me je pot zanesla za eno leto na Korejo, kjer sem se dobro seznanil z zanimivostmi Daljnega vzhoda, posebno na Koreji in na Japonskem.

Po vojaški službi sem se tri leta specializiral kot internist in se posebno koncentriral na srčne probleme. Nato sem začel privatno prakso kot internist v Oaklandu, kjer še vedno delam v uradu s petimi internisti. Obenem sem še vedno povezan z medicinsko fakulteto Kalifornijske univerze v San Franciscu kot "klinični profesor" in redno poučujem mlade medicince "fizično diagnozo".

Ustvaril si si družino in z njo živiš v Oaklandu nedaleč od San Francisca. Tam živijo tudi Tvoja dva brata žz družinama ter Vaša mama Štefka - o njej je lani pisal naš list - in sestra Mirjam. Oče, dr. Anton Ravnik iz Kanala ob Soči, je umrl že leta 1988.

Leta 1971 sem se v "slovenski" cerkvi Rojstva Jezusovega v San Franciscu poročil z Barbaro Herbert. Ona je več let delala kot bolničarka na kirurškem oddelku katoliške bolnišnice v Oaklandu. Zadnja leta je zelo bolehala zaradi problemov s hrbtenico in je bila tudi večkrat operirana. Septembra 2002 je umrla zaradi infekcije in drugih komplikacij, ki so bile posledice njenih operacij. Zapustila mi je tri hčerke in enega sina. Najstarejša, Nataša, se največ ukvarja s slikarsko umetnostjo; druga, Katie, je diplomirala na Kalifornijski univerzi v Davisu v komunikologiji in namerava še naprej študirati pri produkciji filmov; najmlajša, Stefanie, bo to jesen začela tretji letnik na Kalifornijski univerzi v Berkeleyu. Ne vem še, za kaj se bo odločila. Moj sin, Tony, sedaj poučuje kot nadomestni profesor na eni katoliški gimnaziji v Oaklandu. Obenem je na isti šoli trener za plavanje in waterpolo. Mi že trideset let živimo v Piedmontu, malem mestecu v sredini Oaklanda.

O naši širši družini je že nekaj omenil Aljoša. Mi vsi živimo kar v bližini, tako da prihajamo pogosto skupaj, posebno ob nedeljah. Najraje zahajamo k mami v El Cerrito, kjer nam ona s pomočjo Mirjam pripravi okusno domače kosilo. Kljub 92 letom je še precej aktivna in še vedno poje v pevskem zboru "slovenske" cerkve v San Franciscu.

Med bivanjem v Evropi sta z bratom obiskala sorodnike od Heidelberga do Istre in Lombardije in seveda stare prijatelje, predvsem v Gorici in preko meje. Kakšne vtise imaš?

Res si ne morem predstavljati lepšega obiska, kot je bil ta za naju. Največ so k temu pripomogli prisrčni sprejemi prijateljev, sošolcev in sorodnikov, vse od Heidelberga do Ljubljane in od Istre do Gardskega jezera. Kljub temu da smo lahko občudovali slikovite kraje, kot München, Dunaj in Benetke, sva odnesla najlepše spomine iz Slovenije in posebno iz naših krajev na Primorskem. Zelo naju je očarala lepota okolice Drežnice, posebno ker smo imeli izbranega vodiča, sošolca Danila Čadeža. Z njim smo tudi občudovali naše kraje z zvonika Svete Gore, kar je obudilo mnogo spominov na mlada leta. Zelo zanimiv je bil tudi obisk v Škocjanski jami in v bližnji Lipici. Imela sva res mnogo posebnih doživetij in bi zelo težko vse navedel. Najbolj pomemben in ganljiv večer je bil seveda v Tolminu, ko je v muzeju bila predstavljena knjiga tvoje mame, Ljubke Šorli, *Tolminske pesmi*. Tvoja sestra Lojzka, moja sošolka, je imela ob tej priložnosti zelo čustven govor. Z Aljošem sva bila zelo počaščena, ko naju je javno predstavila. Tvoja mama je seveda zrasla v Tolminu skupaj z našo mamo in sta vsa leta ostali dobri prijateljici. Isti večer nama je ga. Karla Kofol osebno razkazala obnovljeni Tolminski muzej, ki je zelo zanimiv in zelo spopolnjen, odkar sem bil tu na obisku in mi je takrat teta Marija Rutar razkazala svoj etnografski oddelek, ki ga je

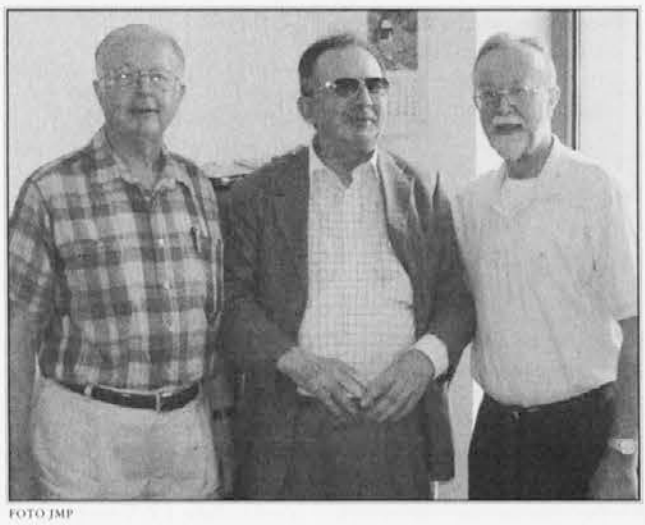

FOTO JMP

še skrbno gojila.

Drugi nepozabni večer je bil v Štanjelu ob slavnostnem koncertu ob 50-letnici Primorskega akademskega pevskega zbora Vinko Vodopivec, ki ga je ustanovil Anton Nanut, moj prijatelj in sosed iz Kanala ob Soči. Po pestrem sporedu večinoma primorskih pesmi, ki jih je sedanji zbor odlično izvedel, so vsi sedanji in prisotni nekdanji "Vodopivci" pod vodstvom Nanuta mogočno zapeli *Žabe*. To je bil res čudovit zaključek prekrasnega večera. Ganljiv je bil seveda tudi večer, ko sem s sošolci praznoval 50-letnico mature. Žal mature same nisem dočakal, ker sem z družino odpotoval v Kalifornijo ob začetku svojega tretjega liceja. Sošolci so me vseeno sprejeli v svojo sredo in so celo name čakali, da smo lahko ta dogodek skupaj praznovali.

Preden zaključim, moram omeniti še nekaj drugih doživetij. Najprej veselici v Štandrežu, kamor so nas povabila Komjančeva dekleta. Tu se je res videlo, da je slovenski duh še živahen v tej okolici. Potem ko smo uživali petje pevskega zbora Mirka Špacapana, smo tudi imeli priložnost se z njim pogovarjati. Zelo smo bili pozneje veseli njegove izvolitve za deželnega svetovalca. Prijetno smo se počutili tudi pri slovenskih mašah pri sv. Ivanu in na Travniku, kjer se je Aljoša priključil pevskim zborom. Po mašah smo imeli priložnost se srečati s starimi prijatelji in tudi spoznati nove. Zelo lep večer smo tudi preživeli v Devinu, kjer nas je Antek Terčon z ženo povabil na odlično ribjo večerjo v restavraciji Alla Dama Bianca. On je bil učenec naše mame, ko je ona poučevala v Nabrežini. Imeli smo se zelo lepo v prijetni družbi in zelo slikovitem okolju.

Pred kratkim si v Gorici skupno z mnogimi sošolci in prijatelji praznoval petdesetletnico mature oz. skupnega šolanja. Kakšne vtise si odnesel s tega srečanja?

Kot sem že omenil, sem bil zelo vesel, da sem se lahko po 50 letih sestal s sošolci. Imeli smo odlično pojedino v restavraciji Rosenbar v Gorici. Za to se moram zahvaliti Vidi Bitežnik in Nadi Komjanc, ki sta dobro organizirali to zgodovinsko srečanje. Mnogih prisotnih nisem videl, že odkar sem zapustil licej - torej snidenje je bilo pretresljivo. Hitro smo se uživeli v čase, ki smo jih skupaj preživeli v ulici Croce. Obujali smo spomine na posebne dogodke, na sošolce, ki se nam niso mogli pridružiti, in na profesorje, ki so nam zapustili najbolj žive spomine. Res prijetno je bilo zame spet biti v tem krogu in upam, da se bomo lahko bolj pogosto srečavali v bodoče. Hvaležen sem bil tudi Marjanu Bregantu, ki je prišel iz Turina samo za to priložnost. Sošolka Mirjam Komjanc ni mogla biti prisotna, pa nam je napisala čustveno pismo, ki ga je Lojzka prebrala. Ko sva pozneje z Aljošem obiskala sorodnike blizu Gardskega jezera, sva jo videla v Veroni. Ona nama je lepo razkazala zgodovinske zanimivosti tega slikovitega mesta.

Vsekakor je bil ta moj zgodovinski obisk zelo prijeten, poln dogodivščin in veselih srečanj. Upam, da mi bo uspelo to ponoviti v bližnji bodočnosti.

Najlepša hvala tebi za vso pozornost in možnost tega intervjuja.

- ALJOŠA RAVNIK -

Mnogo let je že poteklo, odkar si skupno s tvojimi odšel v Ameriko (ZDA). Naselili ste se v Kaliforniji blizu San Francisca, kjer ste še danes. Kako se imaš?

Da, prišli smo v Kalifornijo, v Oakland, leta 1951, tik pred Božičem, ko je bilo vse praznično okrašeno, lučke povsod - to je bil res čudovit, nov svet. Vendar začetek ni bil lahek. Oče se je trudil v raznih poslih, ker ni mogel službovati kot živinozdravnik. Brat Tony je, poleg študija, delal v restavraciji, jaz pa kot cerkovnik v slovenski cerkvi v San Franciscu, kjer je župnikoval g. Vital Vodušek. Najprej sem študiral na jezuitski univerzi (U.S.F.), in sicer politične vede. Po dveh letih sem bil sprejet na University of California v Berkeleyu, potem sem nadaljeval na zdravniškem centru v San Franciscu (U.C.S.F), kjer sem dobil doktorat na farmacevtski fakulteti.

Najprej sem opravil triletno vojaško dolžnost kot oficir v "United States Public Health Service" v bolnišnicah na Staten Island (New York) in San Pedro (Los Angeles). V New Yorku sem redno obiskoval slovensko cerkev "na osmi" (Sv. Ciril in Metod), pel na koru in užival njih predstave.

Po vrnitvi domov sem nadaljeval kot farmacevt v občinski bolnišnici v San Mateo (malo južno od San Francisca), kjer sem delal do leta 1993. Leta 1972 sem se poročil s Susan Norcross (anesteziolog). Po rojstvu dveh fantov, Davida in Jožeta, je bila moja glavna skrb družina. Po upokojitvi sem se zaposlil v bližnji bolnišnici, toda samo polovično.

Ti si po študiju farmacevt, vendar so tvoje dejavnosti zelo razvejane. Vsi skupaj si zelo prizadevate za slovensko skupnost, ki živi v tistem delu Združenih držav. Čemu posvečaš največ svojega prostega časa?

Pred leti je bilo tu še kar precej Slovencev. Večkrat smo se zbirali na slovenskih domovih in seveda tudi v Slovenskem domu za večerjo, petje in ples. Petje je bilo zame vedno nekaj lepega. Že kot študent sem začel peti v dobrem pevskem zboru v naši slovenski cerkvi. Tam pojem že več kot petdeset let - razen tistih nekaj let, ko sem bil odsoten. Saj je tudi vsa naša družina vedno uživala petje in so vsi postali člani cerkvenega zbora, razen Tonyja - njegovo zahtevno delo ga pogosto vpreže ob nedeljah. Pa pride v slovensko cerkev ob posebnih praznikih. Od 1967 do 1972 sem pel v moškem zboru Orpheon. Sem tudi član društva Dramatsko in izobraževalno društvo Slovenija, kjer se brat Ivo in Jože Govednik, voditelja društva, trudita ohraniti slovensko skupnost s tem, da sta zopet začela zanimive mesečne programe v Slovenskem domu. (Pred kratkim je na sestanku predaval g. Vinko Potočnik iz Maribora.) Poleg petja se zanimam za razne športe. Pred leti sem igral nogomet in smučal.

V novem svetu je bilo gotovo veliko novosti. Z leti pa se gotovo tudi te ugladijo in se pač povežejo s starimi elementi prejšnjih izkustev. Ali je tako ali ne?

Sprememba v novem svetu je bila za nas velika. Takoj po prihodu v Oakland nas je obiskal Vital Vodušek in mi ponudil cerkovniško službo (čeprav mi je bilo komaj 16 let). Vsako jutro sem odpiral cerkev ob 6.30. Ob sobotah je bilo čiščenje cerkve, kora in dvorane. Če nisem imel strežnikov, sem moral streči sam pri mašah (ob nedeljah jih je bilo pet). Že takrat sem se pridružil cerkvenemu pevskemu zboru. Novemu jeziku v šoli in okolju v farovžu sem se prilagodil še kar hitro.

Kaj bi povedal o vaših stikih s primorskim in slovenskim svetom nasploh?

Takrat je bilo tu kar precej Slovencev, kot sem že omenil, vendar le malo primorskih Slovencev; največ jih je bilo iz Bele krajine. Vsi so bili zelo zaposleni z delom in svojimi družinami. Za Slovence sta bila dva centra: naša cerkev in Slovenski dom. Poleg tega smo se tudi pri pevskih vajah sprijateljili z drugimi družinami. Vsa leta smo seveda nadaljevali stike s sorodniki in dobrimi prijatelji iz domovine in drugimi, raztresenimi po vsem svetu.

Vem, da si že od mladih let navdušen glasbenik. Igral si harmoniko, rad pel. V bližnjem goriškem Alojzijevišču pa si rad vadil klavir. Kako je sedaj s tvojim glasbenim udejstvovanjem v ZDA? Vem, da stalno sodeluješ v slovenskem cerkvenem zboru v San Franciscu. Poješ pa tudi v ruskem zboru Slavyanka, ali ne?

Še vedno pojem v cerkvenem zboru z mamo, sestro Mirjam in bratom Ivotom. Pristopil sem k ruskemu zboru Slavyanka, ker mi je všeč ruska glasba. Pojemo pretežno ruske pesmi, deloma iz pravoslavne liturgije, pa tudi georgijske, armenske, bolgarske, srbske in makedonske. Sedaj vadimo tudi prvo slovensko skladbo: *Večerni ave* Antona Foersterja. Med pevci ni nobenega Rusa, razen pevovodje Gregorja Smirnova, ki je iz Pskova.

Tako ti kot bratje, zlasti Ivo, se zelo udejstvujete v slovenski župniji v San Franciscu. Letos menda le-ta praznuje visok jubilej (100 let). V tej verski in obenem narodni skupnosti je delovalo v dolgem obdobju veliko znanih in zaslužnih duhovnikov. Med temi recimo tudi g. Vital Vodušek, znan tudi kot pesnik in zaslužen kulturni delavec sploh. Kaj bi lahko povedal o vsem tem?

Letos praznuje naša župnija Rojstva Jezusovega v San Franciscu 100 let obstoja.

/ stran 16

Andrej Bratuž-

Trst / Lepa cerkvena slovesnost

Skupnost pri Sv. Jakobu proslavila zavetnika

Župnik Penco je spomnil, da se bodo prihodnje leto začela praznovanja ob 150. obletnici dograditve cerkve

FOTO KROMA

V petek, 25. julija, je verska skupnost pri Sv. Jakobu proslavljala svojega zavetnika. Cerkev tržaške mestne četrti so napolnili bodisi italijanski bodisi slovenski verniki: maša je potekala dvojezično. Slovesno dvojezično somaševanje, ki ga je vodil nekdanji šentjakobski župnik Mario Cosulich, sedaj prošt pri kapitlju sv. Justa, je potekalo ob somaševanju msgr. Marija Gerdola, ki pri Sv. Jakobu skrbi za slovenske vernike, in župnika gospoda Maria Penca. Svečanost je spremljala glasba skupine italijanskih pevcev, ki so igrali na kitaro. Najbolj ganljivo pa je bilo, ko je med mašo zadonelo petje Združenih cerkvenih pevskih zborov, pod vodstvom Edija Raceta. Prof. Tomaž Simčič pa je zbor spremljal na orglah.

Med verskim obredom so verniki poslušali odlomke iz knjige Modrosti, berilo iz drugega pisma Pavla Korinčanom in odlomek iz evangelija po Mateju: tega je prebral msgr. Gerdol. V pridigi je med drugim dodal, da je cerkev ena, sveta, katoliška in apostolska. Spoštovanje do sočloveka, ne glede na kulturo ali narodnost ali jezik, je bistvo človeškega življenja, je dodal msgr. Gerdol. V svoji pridigi je župnik Penco spomnil, da se bodo prihodnje leto začela praznovanja ob 150. obletnici dograditve cerkve in trajala do leta 2005. Leta 1855 so namreč cerkev proglasili kot pravno župnijsko. Cerkev je posvetil škof Jernej Legat, rojen na Gorenjskem. Za časa fašističnega zatiranja je šentjakobska cerkev bila Slovencem v veliko uteho, saj kot je zapisal msgr. Rudolf Klinec v svoji knjigi *Primorska duhovščina pod fašizmom*: "Ljudstvu je ostala le cerkev, kjer se je svobodno glasila slovenska beseda, molitev in petje. Ob prijetnih melodijah ljudske in umetne pesmi in topli župnikovi besedi so verniki pozabljali na gorje in si črpali novih sil".

Svečanosti so se udeležili tudi predstavniki Dežele in rajonskega sveta. V prvi vrsti je sedel tudi tržaški župan Dipiazza. Po končanem obredu se je začela procesija. Mestni redarji so ustavili promet po cestah, kjer se je vila množica vernikov. Procesijo sta spremljala godba na pihala iz naselja Sv. Sergija in petje Združenih cerkvenih pevskih zborov. Pred zborom je vihrala zastava Bratovščine Sv. Cirila in Metoda, ki so jo izdelale deklice na slovenski dekliški šoli Družbe sv. Cirila in Metoda pod nadzorstvom šolske sestre Berlan Fidelije in so jo blagoslovili 19. maja 1900. Pod baldahinom pa so nosili Najsvetejše. Procesija se je zaključila prav pred cerkvijo, povečeno zavetniku.

IG

OBVESTILA

ROMANJE TREH SLOVENIJ NA SV. VIŠARJE. Rafaelova družba vabi v nedeljo, 3. avgusta, na *Romanje treh Slovenij na Sv. Višarje*. Tisti, ki se bodo odločili za hojo in premišljevanje ob Kraljevem križevem potu, se zberejo ob 8. uri ob vznožju gore nad Žabnicami. Ob 10.30 bo dr. Stane Granda predstavil razmišljanje *Jutri slovenskega katoličana*. Mašo bo ob 12. uri daroval pomožni škof Uran. Vabljeni rojaki iz vseh treh Slovenij!

GORIŠKO-TRŽAŠKO ROMANJE NA BARBANO bo v ponedeljek, 1. septembra. Vodil ga bo ljubljanski pomožni škof msgr. Andrej Glavan. Ob 11. uri bo slovesna sv. maša, ob 14.30 pa sv. rožni venec.

Hrvaški narodni parki in Marija v Sinju

Romanje in izlet župnije Doberdob

Romarji pred katedralo svetih Doima in Anastazija v Splitu

Naše župnijsko vsakoletno večdnevno romanje smo letos namenili Dalmaciji in dalmatinskemu zaledju.

Pot nas je vodila mimo Reke proti Plitvicam. Zaustavili smo se v narodnem parku Risnjak na kraškem Gorskem Kotarju. Veliko akumulacijsko jezero je imelo vodo daleč pod gladino, zato je bilo prav zanimivo gledati trhla drevesa in izprano obalo. Prijetna osvežitev na nadmorski višini 1100 metrov je bila naša prva krajša postojanka. V bližnjem Gomirju je ženski pravoslavni samostan iz leta 1600. Čez Liko in po novi obvoznici mimo Karlovca smo prišli do Plitvic. Harmonija 16 jezer, ki se med seboj povezujejo s slapovi in pregradami, ustvarja sredi gozda enkratno podobo. Od leta 1979 so pod zaščito UNESC-a. Zvečer smo po novi avtocesti prispeli v Vodice pri Šibeniku, kjer je bil naš novi dom.

Drugi dan smo namenili plovbi na Kornate. Skalni otoki so podobni belim kopastim oblačkom, ki so raztreseni po modrem nebu. Tako smo se zaustavili ob malem zalivu enega otoka in se kratko sprehodili po njem. Vonj po žajblju, šumenje mirnih valov in voda sinje barve so nas povsem očarali. Legenda pa pravi, da je Bogu ob koncu Stvarjenja ostala še pest kamenja. Zato ga je raztresel v morje in iz tistih belih kamnov je nastalo 152 otokov, med katerimi je Kornat največji.

Tretji dan nas je dočakala Velika Gospa v Sinju. Maša, priprošnja in zahvala je z lepim petjem pritegnila tudi druge romarje, ki so bili navzoči pri naši maši. Podoba je delo znanega slikarja iz 16. stoletja. S seboj so jo prinesli frančiškani iz Bosne, ko so bežali pred Turki. Prvotno je bila v trdnjavi nad mestom. Na Veliki Šmaren 1715, ko je mesto oblegala turška vojska, borba pa je trajala že celi teden, je molitev pred Sinjsko Marijo starčkov, otrok, žena in patrov čudežno rešila ta kraj. Od tedaj jo častijo kot čudodelno podobo. Vojaški častniki so zbrali 80 cekinov in ji dali leta 1716 skovati zlato krono, ki jo ima še danes. Tako je Sinjska Gospa postala zavetnica hrvaške vojske. V kraju je znana frančiškanska klasična gimnazija, ki deluje še danes. Prav tako vsako leto prirejajo znano "Sinjsko alko", to je posebna igra s konjeniki.

Popoldan smo namenili Splitu. Na novo odprti prostori Dioklecijanove palače, katedrala, spomenik Grguru Ninskemu, mestna hiša in ogled z lokalnim vodičem je bila prava poslastica v mestu pod Marjanom. Zvečer nas je čakala še Meštrovičeva galerija. Prečudovite stvaritve velikega kiparja so nam ostale v trajnem spominu. Reliefi Jezusovega življenja, ki so izrezljani v lesu ob izpovednem razpelu v Meštrovičevi kapeli v Kašteletu, pa so nam bili zahvalna molitev za vse lepote dneva.

Naslednji dan nas je v narodnem parku Krka dočakala nevihta s točo. Park ima tri vhode, kot tudi tri programe obiskov. Spodnjega, ki vodi z morja do Skradinskog Buka, srednjega, kamor smo šli mi, in zgornjega od Roškega slapa mimo pravoslavnega samostana "Krka" do Lazovaca. Kmalu se je zjasnilo in že smo odpluli z ladjico na Visovačko jezero, kjer na otoku kraljuje Gospa Visovačka. Prijazni pater nam je razkazal muzej, mi pa smo še pomolili v svetišču. Zanimiv je nastanek življenja na otoku. Prvotno je iz reke Krke štrlela pečina, na katero so se okoli leta 1345 naselili puščavniki avguštinci. Ti so v 15. stoletju zaradi turških upadov odšli in leta 1445 so sem prišli frančiškani. Otok so postopoma razširili, ga utrdili, na njem uredili šolo in se začeli posvečati okoliškim vasem, kar delajo še danes. Tako je na otoku frančiškanski noviciat. Neokrnjena narava z lokvanji in irisi ob obali nas je spomnila na čas, ko je bilo naše Doberdobsko jezero podobno okrašeno z belimi in cekinastimi lokvanji.

Zadnji dan smo namenili Zadru. Po maši v cerkvi Srca Jezusovega smo si ogledali mesto s krajevnim vodičem. Ob koncu pa še biser Zadra, to je bogata zbirka "Zlato in srebro Zadra", ki jo varujejo zadarske benediktinke. Ob ogledu in srečanju s sestrami, ki svoje življenje živijo v klavzuri, in samostana po nepotrebnem ne zapuščajo, smo spoznali še delček posvečenega življenja, ki je nam velikokrat tuje. Tudi ta obogatitev je lahko za marsikoga tiho razmišljanje, kaj pa mi naredimo za svet in življenje, ki teče z nami, da bi bilo lepše in plemenitejše?

Naj bo iskren "Bog lonaj" vsem, ki ste nam pričarali ta enkratna doživetja.

Dario Bertinazzi

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU B

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE, NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

18. NAVADNA NEDELJA

2 Mz 16, 2-4. 12-15; Ps 78; Ef 4, 17. 20-24; Jn 6, 24-35

Človek kaj rad godrnja čez Boga. V prvem današnjem berilu so ljudje naveličani potovanja v neznano domovino. Tudi lačni so kruha in mesa. A četudi godrnjajo čez Mojzesa in Arona (2 Mz 16, 2), gre ta protest proti Bogu (2 Mz 16, 8). Bog pa odgovarja na njihovo nevoljo z ljubeznijo. Obljubi jim namreč kruh z neba (2 Mz 16, 4). To je znamenita jed v puščavi, mana, imenovana po besedah, ki so ju izrekli, ko so jo prvič zagledali: "Man hu"? ("Kaj je to"? 2 Mz 16, 15). Še za meso poskrbi (2 Mz 16, 12-13).

Pomanjkanje kruha in drugega, kar je potrebno za življenje, zna človeka tako ohromiti, da je pripravljen prodati svobodo za materialne dobrine in ostati v hudičevem krogu suženjstva, v tem primeru v Egiptu. Izraelci so pozabili na mogočen poseg Boga pri izhodu iz Egipta: na veliko noč, na smrt egiptovskih prvorojencev, na prehod čez Rdeče morje, na uničenje faraona in vse njegove vojske, na epohalni pohod proti obljubljeni domovini ogromnega števila ljudi: samo mož in vojakov je bilo 600.000, vseh pa približno 3 milijone.

Vsa zgodovina Izraelcev, pa tudi vsakega človeka, je ena sama pozaba, da je vse, kar smo in kar imamo, od Boga. Manjka nam kruha hvaležnosti. Morali bi pa ohranjati spomin na vsa čudežna dela, ki jih Bog neprenehoma, tudi danes, izvršuje. Zakrijemo zavest, da živimo iz Božje ljubezni, ki vzdržuje vse, kar je ustvarjeno. Bog pa posveča posebno pozornost nam ljudem. On dela vse v vseh (1 Kor 12, 6). Jezus pa je še ob odhodu s tega sveta dejal, da je z nami vse dni do konca sveta (Mt 28, 20). Ostane zvest (2 Tim 2, 13). Zato mora ostati živ v naši zavesti in ljubezni.

Zaradi tega naj vsi govorijo otrokom in otrok otrokom o Gospodovi moči in ljubezni do izvoljenega ljudstva. Današnji psalm poje: "Kar so nam naši očetje pripovedovali, tega ne bomo prikrivali pred njihovimi sinovi. Govorili bomo o slavnih Gospodovih delih in njegovi moči, o njegovih čudežih, ki jih je storil" (Ps 78, 3-4).

Ubožno mano, ki je sčasoma začela ljudstvu presedati, imenuje psalmist nebeški, celo angelski kruh (Ps 78, 24. 25). Bog pa jih pripravlja po neizprosni vzgoji puščave na pravi nebeški kruh, na Mesija, na Jezusa.

Ta priprava je zahtevala in še zahteva kot pogoj: spreobrnitev srca, razuma, čustev ničevega življenja. Apostol Pavel pravi: "Ne živite več, kakor živijo pogani, v ničevosti svojega mišljenja" (Ef 4, 17). Imenuje jih 'stari človek', ki ga uničujejo blodna poželenja (Ef 4, 22).

Ker pa spreobrnitve ni nenadoma, kakor npr. pri Savlu-Pavlu, jo Bog daje polagoma. Ustvarja dobro voljo, vodi po premišljevanju Sv. pisma. Bog daje navdihe in hrepenenje po življenju po pameti (Rim 12, 1). Zbuja mu radovednost po poštenem življenju vernih ljudi. Pritegne ga po cerkvenem petju, tako ljudskem kakor zborovskem, po pomenljivih obredih. Človek se zamisli ob branju katoliškega in verskega tiska. Sledi otroku, ki se pripravlja na prejem prvih zakramentov. Spremlja in deli skrb in tesnobo bolnika ali starejše, osamljene osebe. Pomaga, tudi z nasveti pri organizaciji, v kateri deluje njegov otrok.

Bog ustvarja novega človeka na nešteto načinov. To pa zato, da si oblečemo pravičnost in svetost resnice (Ef 4, 24), ki upošteva vso našo medsebojno različnost. Po navadi Bog ne nastopa z eklatantnimi čudeži, marveč želi, da od teh le poberemo "koščke", ki ostanejo. Saj jih je za sedem in celo dvanajst košev ali košar (Mt 15, 37; Mr 8, 8; Lk 9, 17; Jn 6, 13). Vsi ti koščki pa so sestavni del enega, nebeškega kruha, Jezusa, ki nam ponavlja: "Jaz sem kruh življenja" (Jn 6, 35).

Množica sprašuje Jezusa: "Kaj naj storimo, da bomo delali Božja dela?" - On pa odgovarja: "Božje delo je to, da verujete v tistega, ki ga je on (Oče) poslal" (Jn 6, 28-29).

Zato postavimo na prvo mesto spoznanje in priznanje Boga, šele nato vse ostalo, ki mu pravimo naš vsakdanji kruh.

Kruh življenja pa prejemamo pri obhajilu kot zakramentskrivnost evharistije. Zato mu pri maši pojemo hvalo in zahvalo, ga jemo in pijemo za življenje tu in v večnosti.

Molimo za vero.

Za milost vere

Vera in verski pouk

Verski pedagogi se vse bolj zavedajo, da mora šolski verski pouk temeljiti na danosti pa tudi interesu tipa šole. Edino tako bo tam našel svoj prostor in bo načelno odprt za vse učence, saj imamo primere, ko se k šolskemu verouku vpisujejo tudi pripadniki različnih drugih veroizpovedi, pa tudi tisti, ki doma niso deležni verske vzgoje.

Prva temeljna točka verskega pouka bi morala biti izobrazba o veri in verstvih, drugo pa ustrezna prilagoditev ne samo programu šole, ampak tudi sposobnostim in zmožnostim šolarjev. Pri šolskem verouku mora biti na prvem mestu diakonija - služenje in šele potem pride na vrsto oznanjevanje. S tem Cerkev ni odrinjena od šolskega verouka. Diakonija ali služenje odpre učence v dobi izgrajevanja življenjskih vrednot. Tako naj bi se med samimi učenci na šoli najprej ustvarilo pravično, mirno in prijazno okolje, ki je predpogoj za ustvarjanje istih vrednot tudi v svetu, kjer učenci živijo, še zlasti v družini, ki je danes vse prej kot "varno, mirno gnezdo" za marsikaterega šolarja. Oznanjevanje, ki je velikokrat prvotno, je tako drugotno. Čeprav je postavljeno na drugo mesto, pride samo po sebi v ospredje, ker mora prav veroučitelj kot oseba verodostojno predstaviti to, kar posreduje z verskim poukom. Tako se veroučitelj loči od predavateljev drugih predmetov, ne glede na tip šole, kjer uči.

Tradicionalni princip konfesionalnosti postaja vedno bolj vprašljiv, ne samo zato, ker so to spoznali veroučitelji različnih veroizpovedi, ampak predvsem zato, ker je velika večina šolarjev po verski kot tudi po cerkveni plati zelo brezbrižna do vsega, kar zadeva vero. Tako bi verskovzgojni pouk v šoli dosegel veliko, če bi se veroučitelju posrečilo v učencu vzbuditi čut za nabožno. To so temeljna vprašanja o Bogu, svetu, življenju, smrti, posmrtnosti, smislu, trpljenju... Drugo pa so problemi, ki so zgodovinsko pogojeni s Cerkvijo kot tudi med raznimi cerkvami ali veroizpovedmi.

Ob lastni veri ali z lastno osebno vero se tudi identificiram v okolju, v katerem živim. Tisti, ki si bo pridobil lastno versko identiteto, bo sposoben sprazumevanja z drugimi kot tudi z drugače verujočimi ali drugače mislečimi.

Kaj bo mlad človek v življenju izbral in po kateri poti bo krenil, o tem se bo moral odločati najprej sam. Mi mu pomagamo toliko, kolikor svojo vero živimo in ga tudi vzpodbujamo. Istočasno pa šolski verski pouk odpira še nekaj, na kar Cerkev velikokrat pozablja: da se ob srečanju z odraščajočimi tudi sama kaj nauči in, kar je najvažnejše, izve, kakšno je njihovo početje. Ob koncu pa naj bi ne pozabili: "Vera je za vsakega od nas dar in milost od zgoraj!" Zahteva pa sodelovanje posameznika kot tudi molitev, ne samo mladostnika ali študenta, ampak tudi staršev in vseh, ki jim je mladi rod pri srcu! Vse premalo slišimo prošnjo: "Molimo za milost vere!"

Ambrož Kodelja

Ne pečaj se s hotnicami, da ne izgubiš svoje dediščine! (Sir 9, 3)

Intimistična ali angažirana vera (1)

Erotična energija je med najdragocenejšimi darovi, s katerimi je Bog obdaril človeka. Njen pomen je neprecenljiv, saj je od nje odvisen obstanek rodbine, naroda, človeške vrste. Tega so se od nekdaj zavedala vsa kultivirana ljudstva in zato so to energijo čuvala, negovala, postavljala v določene okvire, jo omejevala. (Tudi zanjo namreč velja - tako kot za ogenj -, da dobro služi, slabo pa gospodari). V zvezi s spolnostjo so se oblikovale zelo trdne zapovedi in prepovedi, spolne navade (lat. mores). Z njimi so hoteli doseči, da bi se spolnost ne iztirila in da bi služila svojemu prvotnemu namenu. Njen prvotni namen pa je ohranjanje človeških skupnosti. Seveda so se vedno pojavljale tudi stranpoti: spolnost so pogosto zlorabljali za izživljanje, za trgovske in komercialne namene. Zdrava družba pa se osnovnega pomena spolne energije vedno zaveda in hoče na tem področju postaviti in uveljaviti neke norme. Te norme pa niso dobre le za družbo, za človeške skupnosti, pač pa tudi za človeka posameznika, saj mu pomagajo polno in srečno živeti. Če bi ljudje znali živeti brez zapovedi, bi nam jih Bog ne dal.

In kako je s spolno moralo v našem okolju, na Slovenskem? Na prvi pogled se zdi, da se je naš prostor nekako odrekel starim dokaj trdnim moralnim navadam in normam judovsko-krščanskega izročila. Na tem področju vlada velik nered. Tako rekoč na vsakem koraku srečamo izrabljeno spolnost, predvsem na reklamah, v filmih, na televiziji in v drugih občilih. Osrednji slovenski dnevnik *Delo* vsaj dvakrat na teden v svojih prilogah reklamira pornofonijo (vroče telefone), prav tako mnogi drugi časopisi. Salomonov oglasnik bolj ali manj prikrito reklamira vse oblike prostitucije; v njem se bohotijo oglasi z vsakršno spolno deviantnostjo. Iz števila teh oglasov (tudi več deset strani) je moč sklepati, da "najstarejša obrt" na Slovenskem cveti, da so njeni menadžerji spretni trgovci, ki si iz ponižanja dostojanstva domačih in tujih prostitutk in prostitutov kujejo mastne denarce. Istočasno beremo, da se slovenski mladeniči in mladenke nočejo poročati, da okoli 30% zakonov razpade, da se namesto 30.000 (število, ki bi zagotavljalo narodni obstoj) rodi le 17.000 otrok na leto. Pojavljajo se prizadevanja po tem, da bi država priznala homoseksualne skupnosti kot zakonske skupnosti in s tem sredstva, ki so namenjena podpori zakona in družine, namenila breplodni deviantni spolnosti. Koliko erotične energije je neizrabljene za njen prvotni namen!

Ob vsem povedanem se zdi, kot bi se uresničevale besede preroka Jeremija: "Dežela je polna prešuštnikov; zaradi tega v prekletstvu žaluje dežela in so se posušili pašniki v puščavi" (Jer 23, 10). Da, praznijo se pašniki, zaraščajo se polja, praznijo se kmetije, slovensko podeželje se marsikje spreminja v pustinjo, ker ni dovolj ljudi. Ker se zapravlja energija, ki budi življenje.

/ dalje

Jože Kurinčič

Za duhovno in telesno sprostitev

Koča sv. Jožefa pod Višarjami

Kočo sv. Jožefa v Žabnicah je dal zgraditi l. 1955 msgr. Franc Močnik, da bi imele skupine slovenskih dijakov in študentov med poletnimi počitnicami primeren in predvsem poceni prostor za letovanje. Od takrat so se generacije goriških fantov in deklet zvrstile v koči in še danes obujajo spomine na brezskrbne dni, preživete na čudoviti gozdni jasi v Kozarenci. Kronika koče je ohranjena že iz prvih let in med seznami gostov najdem tudi svoje ime že l. 1956. V isti skupini sta bila tudi sedanji predsednik KTD, ki je lastnik koče, Branko Černic in predsednik Zadruge Goriške Mohorjeve Damjan Paulin. Pol stoletja je minilo od takrat in koča še vedno imenitno služi namenu, ki ga je msgr. Močnik določil.

Kočo smo prvič obnovili in predvsem utrdili po silovitem potresu, ki je prizadel deželo l. 1976. Drugič smo notranjost temeljito preuredili pred petimi leti. Napeljali smo plin in vodovod, na razpolago je zdaj lepša kopalnica s toplo vodo in na splošno večja udobnost prostorov.

V rebri pod našo kočo je medtem zrasla skupina počitniških hiš, a koča je vendar ohranila svojo odmaknjenost. K temu je pripomoglo mejaštvo z državnim gozdom in s potokom Kozarenca ter lasten velik travnik na sončni strani, ki vključuje tudi staro Ringerjevo štalo. Ta značilna kmečka stavba, ki je na novo prekrita s škodlami, da bi ne razpadla, bo v bodoče lahko preurejena za bivalne prostore.

Kočo obiskujejo predvsem člani naših društev, a tudi zasebniki. Od junija do septembra se vrstijo skupine brez presledka in vsi so navdušeni nad lepoto pravljičnega kotička v Kozarenci. Od tod se odpira razgled na vrh Mangarta, severno steno Montaža in seveda Višarje. Prostor je odprt proti soncu, na severovzhodu pa je zaščiten s pobočji Plašute, ki so na gosto porasla s gozdovi.

Ko je koča prosta, se vsaj enkrat na leto najdemo nekdanji obiskovalci, tisti iz prvih seznamov msgr. Močnika, in opravimo kako nujno delo. Tako smo v preteklem letu postavili okoli našega zemljišča nov plot. Ob takih priložnostih si v veselem razpoloženju pripovedujemo nekdanje dogodivščine in sproščeno preživimo dan ali dva ob koristnem delu za skupno stvar. Koča v svoji izvirni preprostosti, ki ji je ostala, in idilično okolje, ki jo obkroža, sta tako privlačna, da se vsi obiskovalci že ob slovesu dogovarjajo, kdaj se bodo zopet vrnili.

Danilo Čotar

Pet minut za molitev

V jezi

Jeza je znamenje,
da nisem dovolj
potrpežljiv,
sprejemajoč, širok,
predvsem pa je to
znamenje sebičnosti,
ker drugi nočejo delati
ali biti taki, kot si želim.
Toda, "sonce naj
ne zaide nad vašo jezo"
(Ef 4,26), je zapisano.
Pomagaj mi, Gospod,
da bom takrat,
ko me bo grabila jeza,
našel moč in
se zaupal Tebi.
Amen.

V negotovosti ali neodločnosti

Negotov in neodločen
sem, Gospod;
zbegan sem in zmeden.
V precepu sem in
ne vem, ali naj
poslušam druge
ali naj prisluhnem sebi.
Svetuj mi, Gospod,
in me razsvetli.
Naj se odločim najbolje.
Amen!

Pismo misijonarja

Naši primorski misijonarji v Afriki

Čeprav smo v eni zadnjih številk našega Novega glasa objavili celostranski pogovor z misijonarjem Pavletom Bajcem in njegovo sodelavko Tatjano Žejn, z veseljem tokrat objavljamo pismo, v katerem sam Pavel Bajc pove nekaj več o delu in širjenju evangelija primorskih misijonarjev v črni Afriki.

Dragi misijonski prijatelji.

Oglašam se iz Slovenije, kamor sem prišel na svoj redni dopust. Ta nam pripada vsaka tri leta.

Prinašam vam pozdrave vseh številnih primorskih duhovnikov, ki delamo na Slonokoščeni obali (g. Jankota, Ivana, Sandija in Pavleta).

Kljub vojnemu stanju, v katerem se je znašla Slonokoščena obala po 19. septembru 2002, smo v naših župnijah lahko skoraj nemoteno vodili vse naše dejavnosti. Naša škofija se nahaja na Jugozahodu dežele in vojni dogodki nas niso neposredno zadeli.

Po zadnjih novicah, kot sami veste, se stanje počasi normalizira. Da se bodo rane te vojne zacelile, pa bo treba veliko časa.

S svojim odhodom na počitnice pa sem se tudi poslovil od župnije Soubre', kjer sem delal 12 let. G. škof je nama zaupal, skupaj z g. Sandijem, odprtje nove župnije v našem škofijskem mestu San Pedro. Ta bo četrta župnija v tem mestu. Precej velika mestna četrt, ki se šele gradi, bo naš novi Gospodov vinograd, skupaj z okrog dvajset podružnicami.

Tudi gospoda Janko in Ivan odhajata na novo župnijo in po trinajstih letih se poslavljata od Meagui. Tudi tokrat bomo sosedje, saj je vas Gabiadji oddaljena kakih 40 km od San Pedra. Tudi ta bo na novo ustanovljena župnija.

Na sliki z leve: Janko, Tatjana, Pavle, Sandi in Ivan

Če sta Ivan in Janko lahko že začela z delom, sva z g. Sandijem na tem, da urejava zadevo z zemljiščem.To nam je obljubljeno, vendar ne še dano. Upam, da bo stvar urejena pred mojo vrnitvijo z dopusta, da bomo lahko začeli z deli.

Kaj in kako? Najprej se bo treba vseliti v mestno četrt, morda na kak začasen način, da bomo živeli z župljani in z njimi začeli delo: župnišče, cerkev in vse, kar potrebuje nova župnija za svoje življenje. Vemo, da je zelo važno, da ljudje sami delajo in prispevajo po svojih močeh, vendar bo levji delež na naših ramenih. Vsaj na začetku, da se skupnost nekoliko organizira. Svoje počitnice pač uporabim, da nabiram denar in materialna sredstva za uresničitev naših načrtov.

Jaz bom, kot do sedaj, še naprej zadolžen za vzgojo in poučevanje katehistov v škofiji, zato naj bi bila naša župnija neko duhovno središče z možnostjo, da sprejmemo skupine za duhovne vaje, tečaje, srečanja.

Zavedamo se, da je ta božja njiva zelo velika. Dela nam ne bo manjkalo, treba bo veliko sredstev. Toda zaupamo, kajti "naš Gospodar" je Bog sam. Zaupamo tudi vsem prijateljem misijonov, ki radi pomagajo pri širjenju božjega kraljestva tako z duhovnimi kot materialnimi darovi. Za vse se vam vnaprej zahvaljujemo.

Vse prijatelje misijonov prav lepo pozdravljam, naj vas vedno varuje dobri Oče po priprošnji Device Marije.

Pavel

S 1. STRANI

Odločen da...

Srečanje je bilo namenjeno Slovencem, ki živimo zunaj matične domovine Slovenije, in sicer z namenom, da bi mi prispevali predloge in popravke k osnutku nacionalnega programa za kulturo, ki ga bodo sprejemali v mesecu septembru letos. Tudi zato velja že takoj v začetku povabiti vse naše ljudi, ki aktivno delajo na področju kulture v naši sredi, naj pošljejo pisne predloge na slovensko ministrstvo za kulturo do meseca septembra, na kar je že v začetku opozorila ministrica sama.

V bistvu je šlo pri teh posvetovanjih predvsem zato, da je ministrica Andreja Rihter s sodelavci "iz prve roke" prejela čim več koristnih informacij in pa seveda predlogov, da bi tako lahko bolje in bolj podrobno pripravili osnutek nacionalnega programa za kulturo.

Po besedah Milene Domjan z ministrstva za kulturo, ki je omenjeni osnutek, zadevajoč Slovence, ki živimo zunaj države, tudi predstavila, je ta segment nacionalnega programa za kulturo nastajal ob zavesti, da mora slovenska kultura zagotavljati ugodne razmere in pogoje za njen obstoj in razvoj, obenem pa upoštevati bistveno razliko glede na državo, v kateri Slovenci živimo.

Razpravljalci, največ nas je prišlo iz Italije, so program ovrednotili kot izhodišče za ohranitev slovenskega jezika in narodne identitete, veliko pa se jih je ustavilo tudi pri vprašanju, ali in na kakšen način se bo občutek pripadnosti k matični domovini ohranil pri mlajših generacijah, o čemer se že dolgo ve, da je to največji problem vseh slovensikih ljudi, ki živijo v tujini in tudi v zamejstvu. Pomembno pa je tudi dejstvo, da je večina naših predstavnikov izrecno poudarila pomen, da se naša narodna manjšina tudi v prihoidnje obravnava kot subjekt.

Osnutek nacionalnega programa za kulturo v poglavju Slovenci zunaj Republike Slovenije si kot splošni cilj zadaja popolno integracijo zamejskih Slovencev v skupni slovenski kulturni prostor ter ohranjanje kulturne identitete slovenskih manjšin in njihovo dejavno vključevanje v širšo družbo.

Predvidene prednostne naloge in ukrepi se nanašajo na: zagotavljanje pogojev za trajno izgrajevanje skupnega slovenskega kulturnega prostora, ohranjanje arhivskega gradiva in materialne kulturne dediščine, spodbujanje kulturne dejavnosti pripadnikov druge in tretje generacije Slovencev zunaj matične domovine ter na intenzivnejšo povezanost kulturnega ustvarjanja Slovencev zunaj Slovenije in njegovo nadgradnjo z drugimi področji, kot so gospodarstvo, turizem, šport.

V plodni razpravi se je večkrat omenilo, da dokument ne razlikuje med pojmoma zamejci in zdomci. Slednji imajo po mnenju predsednika Zveze slovenske katoliške prosvete Damjana Pavlina povsem drugačne probleme, medtem ko bodo zamejci ob vstopu Slovenije v Evropo kulturno pripadnost še bolj občutili. Po besedah Damjana Paulina bi bilo potrebno prostor ob meji še bolj okrepiti, pri čemer je imel v mislih že obstoječe čezmejne projekte, kot sta zborovska prireditev Primorska poje ter seveda sodelovanje s koroškimi Slovenci. Dr. Damjan Paulin je tudi poudaril nezanemarljivo vlogo t.i. ljubiteljske kulture, ki ima v našem prostoru velik pomen in bi jo morali tudi v prihdonje nadgraditi, prav tako pa se je dr. Paulin tudi zavzel za to, da bi v določene komisije v Sloveniji prišli tudi predstavniki naše narodne manjšine, kar bi pomenilo, da bi tudi v osrednji Sloveniji bolje spoznali našo stvarnost, kar je posredno tudi namen osnutka nacionalnega programa. Dr. Paulin se je izrecno zavzel tudi za to, da bi tako Katoliška knjigarna iz Gorice kot Tržaška knjigarna iz Trsta prišle v sklop posodobitve slovensikih knjigarn, saj sta to edini slovenski knjigarni v Italiji. Ministrica Andreja Rihter se je z nadgrajevanjem že ustaljenega sodelovanja med matico in zamejstvom strinjala, vendar bo pri tem potrebno še poglobiti in doreči sodelovanje z zamejskimi institucijami, kot je poudarila. Navedla pa je tudi Urad RS za Slovence v zamejstvu in po svetu pri ministrstvu za zunanje zadeve, s katerim na področju kulture že sodelujejo.

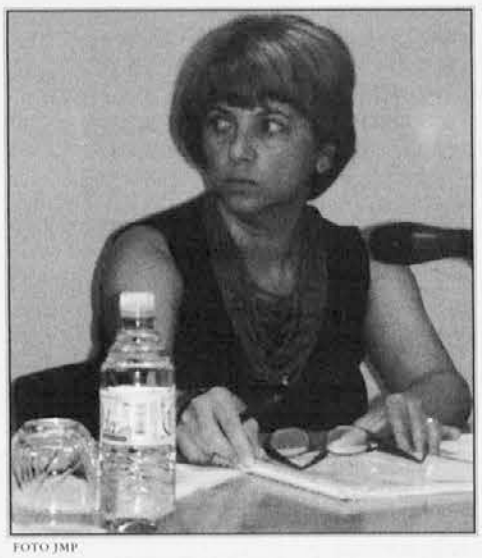

FOTO JMP

Predsednik Sveta slovenskih organizacij Sergij Pahor je takoj v začetku svojega posega naglasil, da je osnutek nedorečen, kot je tudi izrecno poudaril, da bi Slovensko stalno gledališče iz Trsta moralo biti vključeno v mrežo slovenskih stalnih gledališč, isto naj bi veljalo tudi za druge pomembne zamejske kulturne ustanove; poudaril pa je tudi pomen skupnega slovenskega prostora, ki bi lahko našel nova sodelovanja tudi na športnem področju, saj bi lahko tako slovenske ekipe kot posamezniki tekmovali v slovenskem prvenstvu. Zavzel se je za korenito obnovo skupnega kulturnega prostora Slovencev in za prekoračitev obstoječih pregrad in zadržkov, ki nas še vedno ločujejo.

Da je v programu potrebno ovrednotiti profesionalnost in ljubiteljstvo, se je strinjal tudi tržaški književnik Miroslav Košuta, ki je prav tako poudaril problem razlikovanja med zamejstvom in zdomstvom, nasploh pa se mu zdi, da je delo slovenskih zamejskih umetnikov premalo prepoznavno.

Po ocenah predsednika Slovenske kulturno gospodarske zveze Rudija Pavšiča je v osnutku nacionalnega programa za kulturo potrebno upoštevati, da se kulturno načrtovanje ne konča pri državni meji, ampak da je odraz celotnega kulturnega prostora ter da je manjšina subjekt oziroma del slovenskega naroda. Osnutek si Pavšič predstavlja kot okvir, v katerega je potrebno dati nove vsebine. Pavšič se je tudi zavzel za skupno kulturno strategijo v okviru manjšine, ki bi se vključila v nacionalni kulturni projekt, za večji pristop medijev do zamejske kulturne dejavnosti in za "skupno omizje", ki bi prenašalo informacije v obe smeri - za to se mu najprimernejši zdi Urad za Slovence pri Ministrstvu za zunanje zadeve republike Slovenije. Pavšič je odločno dejal, da osrednji slovenski mediji premalo pišejo o nas in našem delu. Podčrtal je tudi vzgojo mlade generacije, pri kateri se, kot je menil, distance do matične domovine na žalost vedno bolj večajo in to ravno v času, ko se meje odpravljajo.

FOTO JMP

Predsednik goriške sekcije SSO Janez Povše pa je naglasil predvsem nove in za vse Slovence ugodne družbenopolitične razmere, ki so nastale najprej na Goriškem in danes tudi v Furlaniji-Julijski krajini, ki morajo postati odskočna deska za večjo integracijo slovenske narodne skupnosti v Italiji v slovenski prostor.

Rudi Merljak iz Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu pa je prisotne opozoril, naj budno spremljajo tudi priprave posebnega slovenskega zakona za Slovence, ki živijo izven meja domovine, kot je tudi naglasil pripravljenost Urada za reševanje sprotnih težav.

Posvetovanje v Ljubljani, na katerem so spregovorili tudi Nužej Tolmajer iz Koroške, dr. Irene Mislej iz Pilonove galerije v Ajdovščini ter vrsta drugih, je bilo izjemnega pomena predvsem zato, ker je ministrica Andreja Rihter s sodelavci večkrat povedala, da si želi v prihodnje še tesnejšega sodelovanja z nami, kot je tudi ob koncu posvetovanja ponovno povedala, naj iz naše srede do septembra pošljemo čimveč konkretnih predlogov za osnutek nacionalnega programa za kulturo.

Založba Mladinska knjiga

Slovenija za tujce, a ne samo...

Minuli teden je Založba Mladinska knjiga v osrednji ljubljanski knjigarni Konzorcij predstavila sveženj turistične literature o Sloveniji. Mladinska knjiga že vrsto let skrbno izdaja turistične vodnike, atlase, zemljevide in drugo tovrstno literaturo, ki je je bilo na Slovenskem do pred kratkim zelo malo. Pripravlja pa tudi knjige in priročnike, ki so namenjeni tujim obiskovalcem naše domovine in tako so tokrat tujcem namenjene *Slovenija - turistični atlas* v angleškem jeziku ter prenovljeni izdaji knjige *Pozdravljena Slovenija* v francoščini in ruščini; ljubitelje planinarjenja in daljših sprehodov pa bo prav gotovo razveselila knjiga *Hribi nad mesti* iz posrečene zbirke *Slovenija na dlani*. O knjigah in njih avtorjih je na predstavitvi spregovorila urednica založbe Andreja Peček.

FOTO JMP

Slovenija - turistični atlas (Slovenia - A Compact Travel Atlas), ki ga je uredil Marjan Krušič, je tujemu popotniku prirejena izdaja priročnega turističnega atlasa Slovenije iz leta 2002. Knjiga vsebuje kratko predstavitev Slovenije: regij, zgodovine ter izbranih spomenikov naravne in kulturne dediščine; sledijo še uporabne informacije o turističnih organizacijah, o prometu, namestitvah, muzejih, galerijah in drugem. Poleg informacij o tujih diplomatsko-konzularnih predstavništvih v Sloveniji so novost izdaje zemljevidi, ki so tokrat v merilu 1:250 000, knjiga pa vsebuje tudi 35 načrtov slovenskih mest. *Slovenija - turistični atlas* je izšel v sodelovanju z Geodetskim zavodom Slovenije in bo gotovo naletel na velik odmev, saj gre za izjemno praktičen atlas z obilo informacij.

Knjiga *Pozdravljena Slovenija*, ki je pred leti nastala kot priloga *Atlasa Slovenije*, je v prenovljeni francoski in ruski izdaji v vsebinskem delu izboljšana z novimi informacijami, v oblikovnem pa s številnimi novimi kvalitetnejšimi in privlačnejšimi barvnimi posnetki slovenskih zanimivosti in znamenitosti. Knjiga vsebuje opis slovenskih pokrajin, 280 fotografij naravnih in kulturnih zanimivosti in znamenitosti, dvostransko karto z najpomembnejšimi turističnimi točkami, 18 celostranskih letalskih posnetkov in dvostranski satelitski posnetek dežel na območju Alp s Slovenijo. Poglavja o Sloveniji sta napisala Stane Peterlin in Davorin Vuga, uredniški uvod in poglavje *Razgled po Sloveniji* pa je prispeval Marjan Krušič. Knjigo je v francoščino prevedla Florence Gacoin-Marks, v ruščino pa Miroslava Jakopec. Knjigi sta namenjeni predvsem tujim gostom, katerim na privlačen način približajo Slovenijo in jim dajo osnovne informacije o njej.

Žepni vodnik *Hribi nad mesti* v besedi in sliki pa prinaša informacije o 25 priljubljenih planinskih točkah, ki so primerne za kratek popoldanski izlet. O priročnem in sodobnem vodniku je na predstavitvi spregovoril avtor vodnika Marjan Raztresen, ki je na Slovenskem poznan kot eden najvidnejših planinskih in gorniških časnikarjev. Knjigi, ki jo ščiti plastičen ovitek, je dodan zemljevid, ki prinaša na eni strani 25 kart - te popotniku pomagajo pri vožnji do želene lokacije, na drugi pa črno-bele fotografije hribov in zgoščene informacije o njih: najpogostejše izhodišče, nadmorska višina, dolžina vzpona, koča, dostop z avtomobilom in peš. Avtor vodnika Marjan Raztresen je na predstavitvi poudaril predvsem namen založbe, da na zgoščen način predstavi vse tiste hribe in gore nad slovenskimi mesti, ki so zelo obiskane. Povedal je tudi, da je zbral vsaj še 25 podobnih hribov in gora nad slovenskimi mesti in bo torej od uspeha knjige sedaj odvisno, če jo bo založba za prihodnjo izdajo še razširila ali pa celo izdala drugi del.

NAPOVEDNIK

RADIO SPAZIO 103, SLOVENSKE ODDAJE (OD 1.8. DO 7.8.2003)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9, Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz). Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:

- Petek, 1. avgusta (v studiu Andrej Baucon): Poletne melodije iz diskoteke 103.

- Ponedeljek, 4. avgusta (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni lističi z Andrejem: zanimivosti in informacije.

- Torek, 5. avgusta (v studiu Matjaž Pintar): - Ali veste, da ... glasbena oddaja z Matjažem.

- Sreda, 6. avgusta (v studiu Danilo Čotar): - Pogled v dušo in svet: Vodomec. - Izbor melodij.

- Četrtek, 7. avgusta: (v studiu Niko Klanjšček).... - Zvočni zapis. - Glasba iz studia 2.

Življenjsko delo grofa Guglielma Coronini Cronberga

Gorizia Comitale - grofovska Gorica

Grof Guglielmo Coronini Cronberg (1905-1990; **na sliki**) je bil zadnji potomec te starodavne goriške plemiške družine in je širši javnosti bil znan predvsem kot ljubitelj in zbiratelj starin, v njegovi posesti pa je bil tudi prekrasen park na Cingrofu ob Drevoredu XX. septembra v Gorici s palačo iz 16. stoletja (**na sliki spodaj**) in pripadajočo kapelo, v kateri je pok. grof tudi pokopan. Palača je opremljena z izvirnim starim pohištvom in mnogimi umetniškimi slikami, v njej pa je grof Coronini Cronberg imel tudi knjižnico in arhiv. V skladu z njegovim testamentom je po grofovi smrti bila ustanovljena Fundacija Palača Coronini Cronberg (Fondazione Palazzo Coronini Cronberg), ki je s pomočjo specializiranega osebja in ustanov poskrbela za katalogiziranje te bogate dediščine in sanacijo ogroženega, zlasti arhivskega gradiva.

Manj znano pa je dejstvo, da je Guglielmo Coronini Cronberg dolga desetletja, od leta 1955 do 1985, po različnih evropskih arhivih izpisoval izvlečke (regeste) listin, ki se nanašajo na srednjeveško zgodovino goriške grofije in za to delo še pred objavo, ki je žal ni dočakal, predvidel naslov *Gorizia Comitale*. Ko so strokovnjaki po grofovi smrti pregledovali arhivsko gradivo, ohranjeno v njegovi palači, so najprej poskrbeli za prenos v Državni arhiv v Gorici ter ga začeli popisovati in urejati. Pričujoče gradivo za srednjeveško zgodovino Goriške obsega izpiske v zvezkih, fotografije originalov in fotokopije, izhaja pa iz različnih arhivov v Italiji in tujini, tako med drugim iz Gorice, Čedada, Vidma, Trsta, Vatikana, Benetk, Münchna, Lienza, Innsbrucka, Dunaja, Gradca, Celovca, Ljubljane in drugod. Del gradiva je že za grofovega življenja bil pretipkan, vendar so ga strokovnjaki za objavo morali urediti po mednarodnih standardih in v kronološkem zaporedju. Skupino izvedencev, ki so to uresničili, je vodila goriška zgodovinarka Lucia Pillon.

Oktobra leta 2001 je tako zagledala luč sveta 416 strani obsegajoča knjiga z naslovom *Archivio Coronini Cronberg. Gorizia Comitale* ter s finančnim prispevkom Evropske zveze (program Interreg II), dežele Furlanije-Julijske krajine in goriške občine. Kot izdajatelja sta navedeni Fundacija Palača Coronini Cronberg ter založba Edizioni della Laguna iz Mariana del Friuli, ki je znana tudi po drugih publikacijah zgodovinskega in umetnostnega značaja. Nekaj uvodnih besed je v knjigo napisal takratni goriški župan in predsednik Fundacije Gaetano Valenti, pomen Coroninijevega arhiva pa je orisala tudi Renata Da Nova Erne iz Nadzorništva za arhive Furlanije-Julijske krajine. Zasebni arhiv Coronini Cronberg s posebnim ozirom na gradivo *Gorizia Comitale* je razčlenila Enrica Capitanio. Sledi razdelek z naslovom *Inventario*, v katerem se najprej seznanimo z vsebino 136 rokopisnih zvezkov, v katerih so izpisani izvlečki dokumentov, pomembnih za goriško srednjeveško zgodovino. Od številke 137 do 196 pa je objavljen seznam istovrstnega gradiva, ki je že bilo pretipkano. Od številke 197 do 211 so navedeni prepisi oz. kopije v preteklosti že objavljenega gradiva. Sledi razdelek od zaporedne številke 212 do 240, ki obsega seznam fotografij oz. fotokopij dokumentov, od številke 241 do 256 pa je objavljen seznam zvezkov s komentarji in opombami k različnim disertacijam oz. razpravam. Številka 257 tega inventarja obsega krajši seznam korispondence, nastale med 1946 in 1985, očitno v zvezi z nastajanjem dela *Gorizia Comitale*, pod številko 258 pa so objavljeni v glavnem naslovi fotokopij različnih člankov in razprav.

Osrednji del knjige zavzema kataloško urejen seznam izvlečkov dokumentov v zvezi s starejšo zgodovino Goriške, ki se prične z letom 777 in seže v konec 16. stoletja, obsega pa 2553 enot. To je tudi najobsežnejši del te publikacije, ki ga je uredila Lucia Pillon, ki ji je treba priznati, da je opravila res težaško delo. Vsaka posamična enota je urejena po istem principu: na začetku je naveden kraj in datum nastanka dokumenta, sledi izvleček oz. regest, t.j. kratek opis vsebine, nato nahajališče originala in navedba ustrezne publikacije, če je dokument že bil objavljen.

Že v zasnovi tega monumentalnega dela se pok. grof Coronini Cronberg ni oziral na povojne politične meje, marveč je v svoje raziskave vključil celotno ozemlje zgodovinske Goriške, poleg vzhodne Furlanije še Tolminsko, Brda, Soško in Vipavsko dolino ter Kras. V slovenskem delu Goriške se tako pojavljajo imena krajev, kot so npr. Bovec, Kobarid, Kanal ob Soči, Biljana, Fojana, Cerovo, Vipolže, Dobrovo, Solkan, Stran (sedaj Kromberk), Vrtovin, Šempeter, Miren, Prvačina, Vitovlje, Dornberk, Rihemberk, Vipava, ob morju pa Devin in Štivan. Vsebinsko prevladujejo dokumenti izrazito fevdalnega značaja, ki zadevajo predvsem zemljiško-lastniške odnose, objavljene pa so tudi listine, pomembne za posamične plemiške družine in cerkvene zadeve. Na prvem mestu je seveda treba omeniti goriške grofe, nakazane pa so tudi njihove sorodstvene povezave s celjskimi grofi in družino Gonzaga iz Mantove. Od vplivnih goriških plemiških družin se večkrat omenjajo zlasti družine Rabatta, Strassoldo in Ungrispach. V zvezi s cerkveno preteklostjo je treba opozoriti predvsem na listine, ki navajajo oglejske patriarhe ali pa rožaški samostan; za slednjega je znano, da je imel zemljiške posesti tudi v slovenskem delu Goriške. Večkrat so citirane tudi listine, ki zadevajo nastavitve župnikov v posamične fare. V knjigi so objavljeni tudi nekateri drobci, ki dokazujejo slovensko prisotnost v Gorici oz. na Goriškem. Tako se v dokumentu št. 935, ki je nastal 22. februarja 1375 v Čedadu, omenja Simon, imenovan tudi Vichegoy, sin pokojnega Cernigoya iz Gorice. Izjemno pomemben je tudi dokument št. 1639, ki je nastal 17. novembra 1452 v Marianu del Friuli, ki dokazuje, da so se ljudje slovanskega izvora naseljevali tudi v Furlaniji. V njem se omenja Martinus Sclavus, stanujoč v Marianu del Friuli, imenovan tudi Martinucius, sin nekega Lucha de Sclavunia. Slovansko prisotnost v furlanskem delu Goriške dokazujejo tudi nekatera ledinska oz. krajevna imena, v drobcih raztresena na posamičnih dokumentih.

Na koncu te obsežne knjige, ki pomeni življenjsko delo grofa Guglielma Coroninija Cronberga, sta natisnjena še dva seznama; prvi obsega citirane tiskane objave, drugi pa zaporedne številke posamičnih dokumentov, razporejenih po različnih arhivih, v katerih jih je preučeval grof Coronini Cronberg, nekatere pa je izpisal tudi iz literature. Škoda, da v knjigi manjkata seznama imen in krajev, omenjenih v dokumentih, kar bi ji močno povečalo uporabnost. Kljub temu gre za izjemen dosežek, ki ga lahko primerjamo z objavami dokumentov Franca in Milka Kosa, iz novejšega časa pa s topografijo predjožefinskih župnij na ozemlju goriške nadškofije in tržaške škofije, ki jo je sestavil Janez Hoefler. V teh in podobnih primerih gre za temeljna zgodovinopisna dela, ki služijo kot opora za nadaljnje raziskave, prinašajo pa tudi vrsto drobcev in novosti, pomembnih za zemljepisni prostor, na katerem žive zahodni Slovenci.

Marko Vuk

FOTO DPD

FOTO DPD

IN MEMORIAM

Slovo od Franca Husuja

V petek, 25. julija, je bila na Proseku pogrebna maša za pokojnega duhovnika Franca Husuja. Mašo zadušnico je daroval škofov vikar msgr. Franc Vončina, z njim pa je somaševalo še devet duhovnikov.

Pokojnega duhovnika so pripeljali iz Rima v rodni Prosek. Domače žene s svečami in rožami v rokah so ogrnjene s *krpunom* stale ob krsti. V cerkvi je potekala molitev rožnega venca, na koru so zadonele Marijine pesmi, ki jih je pokojnik tako ljubil.

Med mašo se ga je spomnil msgr. Vončina, orisal je njegovo duhovniško pot, njegovo požrtvovalnost in veselje do pisanja ter prevajanja slovenskih knjig. Poslednji zahvalni pozdrav mu je izrekel tudi klarentinski provincial. Nazadnje pa se je od proseškega rojaka v imenu župnijske skupnosti poslovila domačinka Matejka Bukavec. Po blagoslovu krste je cerkveni pevski zbor z organistom Davorinom Starcem zapel poslovilno pesem *Marija skoz' življenje*. Domači nosilci so dragega Franca v spremstvu msgr. Vončine, domačega župnika g. Špeha in ostalih duhovnikov ter velikem številu domačinov pospremili na pokopališče, kjer mu je v slovo zapel še MoPZ Vasilij Mirk.

Iz poslovilnih besed Matejke Bukavec: "...Pokojni g. Franc se je rodil na Proseku pred 88 leti, 24. januarja 1915, kot prvi otrok Pepke Verša in Franca Husuja. Ko mu je bilo komaj 11 let, je začel internatno šolanje v Albanu pri Rimu. V italijanskem zavodu je okusil veliko grenkobe. Odtrgan od svojih dragih, družine in jezika se je velikokrat v nočnih urah skupaj s slovenskimi prijatelji bogoslovci skrivaj učil slovenskega jezika. Že od mladih let mu je bilo pisanje dar in njegov konjiček.

Novo mašo je daroval v Rimu 18. februarja 1940, v krogu svoje matere in sorodnikov. Že kot mlad in sposoben duhovnik reda klaretincev si je utrl pot v italijanski svet in bil dodeljen eni najpomembnejših župnij v Rimu, Parioli. Obdan je bil z izobraženci in ministri. Nikomur ni skrival svoje slovenske narodnosti, gojil je slovensko besedo, prevajal naše slovenske cerkvene pesmi, pisal knjige in se spustil tudi v pesniški svet velikana Franceta Prešerna in prevedel njegove Poezije. Še druge pesnike je prevajal, npr. Cankarja, Gregorčiča, knjigo svetih bratov Cirila in Metoda ter našega blaženega škofa Slomška, katere pa na žalost ni končal.

Ko je pred devetimi leti izdal knjigo o španskih duhovnikih klaretincih, ki so svojo mučeniško smrt zaslužili zato, ker so služili Bogu in oznanjali Božjo besedo, je bil bogato obdarovan. Sam sveti oče Janez Pavel II. ga je posebno pohvalil. Zadnja leta je bil g. Franc premeščen v Palermo in nato v Apulijo. Skupnost v Altamuri ga je zaradi njegovega ljubeznivega značaja nadvse vzljubila. Župljane je učil naše Marijine pesmi. Mati Božja mu je bila vse življenje v veliko oporo. Ko se je med počitnicami vračal na svoj dom in med svoje drage, se je udeleževal tudi naše septembrske procesije z Marijinim kipom. Pred leti sta mu vid in zdravje opešala in je moral pustiti svojo službo. Kot upokojenec se je vrnil v večno mesto Rim.

Vaša pot g. Franc ni bila lahka. Vaša ladja je naletela na divje viharje in strašne valove, a kot pravi Gospod: "Ne boj se, jaz sem vedno s teboj, jaz sem zvezda severnica, ki kaže pravo pot in smer plovbe." Ob vašem odhodu naj Vas spremlja naš dobri prijatelj in oče Kristus. Vi pa, g. Franc, nad zvezdami prosite milosti in odpuščanja za vse nas, posebno pa za našo mladino."

Magda Čuk Bukavec

KNJIŽNA NOVOST

Maria Bidovec-Vera Vetrih: *Slovenski glagoli*

2.260 slovenskih glagolov s prevodi v italijanščino. Didaktični pripomoček za učenje slovenščine kot tujega jezika

Pri Založbi Mladika v Trstu je izšel zanimiv jezikovni pripomoček, ki sta ga pripravili slovenistki Maria Bidovec in Vera Vetrih. Gre za 240 strani obsegajoč italijanski priročnik slovenskih glagolov, v katerem avtorici predstavita slovenski glagol glede na glagolski vid, torej na izražanje dovršnosti in nedovršnosti. Delo je prvenstveno namenjeno italijansko govorečim bralcem oz. študentom slovenskega jezika in je po svoji vsebini pomembno dopolnilo slovnicam in slovensko-italijanskim slovarjem. Knjiga sestoji iz treh delov: v prvem je študija o glagolu in glagolskem vidu, drugi in tretji del pa sta slovarska. V drugem delu je namreč abecedni seznam glagolov, navedenih v nedoločniku in z označenim naglasom, zraven pa so še navedene oblike za 1. osebo sedanjika, za 2. osebo velelnika v ednini in množini, pri nekaterih glagolih tudi pretekli deležnik v moški in ženski obliki, z oznako kvalifikatorja, ki pove, ali je glagol dovršen ali nedovršen. Sledi italijanski prevod glagola. V tretjem delu je abecedni seznam nedovršnih in dovršnih oblik posameznih glagolov, ki bralcu/študentu služi pri razlikovanju vrste glagolskega dejanja in izbiri pravilnega prevoda.

Cena knjige je 15 evrov.

Po učinkoviti operaciji "Teta Karmen" letečega oddelka tržaške policije

Mamila in mladi: kje je vzrok za začetek

Izvedenka Roberta Sulčič: "Ko najstnik ne dobi opore, večkrat zaide v težave"

Ožja tržaška stvarnost in širši obalni prostor Furlanije-Julijske krajine sta bila v teh tednih deležna nekaterih uspešnih policijskih akcij, ki so onesposobile mrežo razpečevalcev mamil. Policijska operacija letečega oddelka, poimenovana "Teta Karmen", je tako preprečila nadaljnje prekupčevanje z mamili, s katerimi je tolpa oskrbovala mlade obiskovalce Drevoreda 20. septembra. Kriminalno združbo je sestavljala skupina, katere člani so bili doma iz Trsta in Neaplja. V Kampanji, od koder so zaloge marihuane in hašiša prihajale v roke tržaških uživalcev, je tolpa imela povezave tudi s kamoro. Drugi uspešni policijski poseg, vedno v okviru operacije "Tete Karmen", je privedel do aretacije še treh razpečevalcev, ki so tokrat stranke oskrbovali s kokainom. Območje, na katerem so delovali trije aretiranci, ki so sicer zelo znani v mestnih podjetniških in trgovskih krogih, je bila ul. Dante, kjer stoji trgovina oblačil enega izmed treh.

Policija je kriminalce dalj časa zasledovla. Takojšen poseg res ni bil lahek, saj so se razpečevalci med sabo sporazumevali s šifriranimi sporočili. Tržaška policija meni, da so v zadnjih treh mesecih aretiranci razpečali kakih petnajst kilogramov hašiša; na kilograme pa je bilo v mestu v zadnjem letu kokaina. V ostali deželi, predvsem v obalnih središčih, ki postanejo v poletnih mesecih prava turistična naselja, so policaji zaplenili tudi znatne količine ecstasyja, ki je bil namenjen mladim obiskovalcem disko klubov.

O vedno bolj zaskrbljujočem širjenju mamil med mladimi in najmlajšimi smo se pogovorili z Roberto Sulčič, ki je diplomirala na Fakulteti za Psihologijo v Trstu. Trenutno nudi svojo pomoč v skupnosti za zasvojene v Gorici.

Ali so mamila najbolj razširjena prav med mladimi, ker imajo ti manj samozavesti (kot je pri njihovi sarosti razumljivo) in mogoče manj samoobrambe?

Veliko je vzrokov, ki vplivajo na to, da se mladi približa mamilom. Recimo, da ga najprej mika to, da poizkusi nekaj, kar po navadi počenjajo odrasli. Težko bi dobili primer, ko najstnik poskusi mamilo sam (mislim na težke droge, kot so heroin, kokain, LSD, ecstasy, na anfetaminske derivate in lahke droge, kot sta marihuana in hašiš); navadno se mamilo prvič poskusi v družbi sovrstnikov. Tudi v naših krajih je starost, ko najstnik zaužije dozo težke droge, zelo nizka, že pri trinajstih letih. Pri tej problematiki je predvsem odvisno, kakšen je družinski krog, v katerem mladenič ali mladenka živi: če so ti prepuščeni sami sebi - ali ker jim starši ne sledijo ali ker imajo starši sami probleme z npr. alkoholom - je navarnost prestopa v "slabe" kroge večja. V življenju mladoletnika so zelo pomembna zanimanja oz. izvenšolske dejavnosti (šport, glasba idr.); tudi pomanjkanje teh privede, da se najstnik znajde sam, se dolgočasi in bi rad postal iz dneva v dan odrasla oseba. V zauživanju prepovedanih snovi vidi tako transgresivno početje, ki ga približuje odraslim.

Katera mamila so najbolj razširjena?

V krogu disko klubov kroži veliko ecstasyja in LSD-ja; heroina je med mladimi vedno manj. Ti v naših krajih kadijo največ marihuano in hašiš, kokain (kadijo ga in njuhajo), jemljejo tudi raznorazne tablete. V zadnjih časih se vedno bolj širijo anfetaminski derivati in snovi, vezane na medicino in farmakologijo (zdravila, ki jih jemljejo štarši, če so bolni). Mamila začenjajo uživati tudi tiste mlade osebe, ki imajo psihične težave: depresivno stanje, zaskrbljenost itd. Včasih jih tudi šolske težave spravijo v tako stisko in edina rešitev se jim zdi mamilo, kateremu pripisujejo terapevtični učinek. Anfetaminske derivate in kokain uživajo včasih študentje, ki rabijo poživilo, da bi bolje študirali na višji šoli ali da bi se bolj intenzivno pripravljali na univerzitetni izpit. Osebe recimo, ki imajo normalno življenje, lahko preizkusijo mamilo enkrat in potem se mu dokončno odpovejo, tisti pa, ki imajo težave, so bolj podvrženi dolgoročni zasvojenosti.

Ali lahko pripisujemo lahkim drogam isto nevarnost, ki jo imajo težke? Je morda ločevanje med lahkimi in težkimi mamili le politični problem?

Gre namreč bolj za kulturno vprašanje. Če bi živeli npr. na Kubi ali v Mehiki, na področjih, kjer je marihuana kulturno sprejemljiv pojav, ne bi bilo toliko težav, kot jih pri nas povzroča alkohol. Alkohol večkrat privede do večjih težav, kot kajenje marihuane. Dejstvo je, da osebe, ki redno kadijo marihuano, se ne bodo takoj postavile za volan avtomobila; obratno pa ljudje, ki so komaj zaužili znatno količino alkohola, brez večjih pomislekov pritisnejo na plin...

Glede legalizacije lahkih mamil kaj meniš?

Povedala bi, da osebno sem za in proti. Mladoletnim osebam bi kajenje prepovedala. Polnoletne osebe pa bi morale same presoditi, če so za to ali ne. Poglavitno bi bilo vsekakor, da bi se odrasli zavedali, da kajenje marihuane povzroča močno psihično odvisnost; ne gre tu za fizično odvisnost, saj telo ne čuti pomanjkanja snovi. Rekla bi, da je s tega vidika bolj nevarna cigareta: čeprav tobak ne povzroča psihičnih efektov, ki jih povzoča marihuana, je telesna odvisnost od tobaka veliko večja. Marihuano in alkohol bi tako dala na isti nivo. Mladi pa se najprej približajo alkoholu in tobaku. Tu gre podčrtati, da obstaja razlika med mladimi, ki živijo v Trstu, in mladimi, ki so na Krasu. Italijanska mladinska kultura je bolj vezana na disco klube in žure, ki potekajo med domačimi zidovi; kraška mladina je velko bolj vezana na osmice, pube. Če sta alkohol in marihuana razširjena med mladimi, ki živijo na Krasu, je tržaška mladina bolj podvržena uživanju marihuane, a predvsem težkih drog; v Trstu je mladinsko življenje vsekakor nekoliko manj podvrženo alkoholu.

Kaj počenjajo razne ustanove, da bi mladim in manj mladim mamilašem pomagale?

Preventive je v Trstu žal bolj malo. Tudi delovanje Ser.T-a (Centra za zdravljenje odvisnosti) ni najbolj učinkovito. V mestu deluje vsekakor še Oddelek za zasvojene z legalnimi mamili, ki pomaga tistim, ki imajo težave s tobakom, alkoholom in hazardno igro. Pri Sv. Ivanu ima svoj sedež še Skupnost sv. Martina, ki nudi pomoč mamilašem: značilno za to ustanovo ni terapevtski način zdravljenja, pač pa tak pristop, ki cilja predvsem na aktivno delovanje pacienta. Preventiva v zvezi z mamili na slovenskih šolah ni učinkovita tudi zato, ker primanjkuje slovenskih operaterjev.

Konec koncev problem je družba ali so mamila?

Lahko bi bila tudi družba. Ko kdo ne dobi opore, večkrat zaide v težave. Mladi bi morali že med odraščanjem dobiti prave smernice, ki bi jih po pravi poti vodile v odraslo življenje: pri tem so soudeleženi starši in družinski krog, šole ter druge ustanove. Skoraj vsakdo je v svojem življenju vsaj enkrat poskusil zaužiti dozo lahke droge ali previsoko količino alkohola. Pomembno je, da se oseba pri določeni starosti zave, kaj počenja, in da v kratkem odpravi to, kar bi dolgoročno postalo velik problem.

Igor Gregori

Devin-Nabrežina

Zdravstvo in občinske ambulante

Občinski svetovalci Oljke opozarjajo na nekatere nove probleme v zdravstvu, ki so se pojavili v devinsko nabrežinski občini, potem ko sta dva zdravnika, dr. Gruden in dr. Sardagna, po dolgoletni in dragoceni delovni dobi odšla v pokoj. Za njuni dve mesti ni bil doslej razpisan noben natečaj, čeprav gre za veliko število ljudi, ki morajo zdaj izbirati med zdravniki, ki imajo še kaj "prostora". Toda izbira je težka, ker večina ljudi ne pozna zdravnikov na seznamu in predvsem ker iz seznama ni razvidno, v katerih ambulantah ordinirajo. Posebno vprašanje predstavlja znanje slovenskega jezika, saj vemo, da se stik med pacientom in zdravnikom lahko pozitivno razvije le preko dobre komunikacije. Zakaj zdravstvena ustanova ne razpiše natečaja in vsaj za enega od dveh zdravnikov ne zahteva znanje slovenskega jezika?

Glede ambulant pa nastajajo še dodatni problemi. Nekoč so si občinski upravitelji prizadevali, da so zdravstvene usluge približali ljudem. Zdravstvene usluge niso ustvarjale ekonomskega dobička, ampak so bile podobno kot šolstvo in kultura dolgoročna investicija za dobro počutje ljudi. Sedanji upravitelji razmišljajo drugače. Tudi zdravstvo mora prinašati dobiček in zdravniki bolniške blagajne morajo Občini plačevati najemnino za ambulanto. Zato se zdravniki odločajo za eno ambulanto (tisto manjšo, ker manj stane), čeprav so bili vajeni ordinirati v več krajih. Pacienti pa se morajo voziti daleč in čakati dolge vrste. Iz tega razloga se je sesljanska ambulanta zdaj skoraj izpraznila, medtem ko se je neverjetno natrpala devinska. Ljudje iz Cerovelj in Mavhinj, ki so prišli včasih tudi peš k zdravniku v Sesljan, se morajo zdaj voziti v Devin. Naj omenim, da je že pred letom dni zmanjkala ambulanta v Mavhinjah, ker je moral zdravnik sam skrbeti za kurjavo in čiščenje. Sprašujemo se, zakaj ni občinska uprava v tem primeru pokazala podobnega razumevanja, kot ga je za Ribiško naselje, kjer najemnine ni vpeljala, češ da živijo tam starejše osebe. Tudi v Mavhinjah in Cerovljah živi dosti starejših oseb, ki imajo težave s prevažanjem.

Vera Tuta Ban
občinska svetovalka Oljke

S 1. STRANI

Spazzapan...

Glasovi desne sredine so privedli, da bosta v isti komisiji delovala še Bruno Marini (Forza Italia) in Sergio Dressi Nacionalno zavezništvo). Čeprav je leva sredina imela možnost, da predlaga štiri svoje kandidate, jih je predlagala le tri. To je videti kot znak odpiranja večinske koalicije do desne sredine: želja Illyjeve koalicije je, da bi dialog z manjšinsko ostal vedno ploden. Desna sredina bo tako v komisiji sklada za Trst ohranila večino, saj sta poleg petih deželnih svetovalcev v komisiji prisotna še tržaški župan in predsednik tržaške pokrajine.

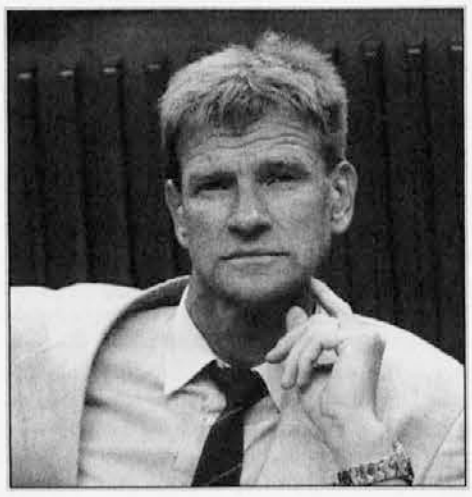

Deželni svet je v sredo, 23. julija, zasedal ves dan. Govorniki so med drugim razpravljali o programskih smernicah Illyjeve vlade. Posegi slovenskih svetovalcev so seveda izrazili podporo programu Predsednika deželnega odbora. Vsi štirje so spregovorili tudi v materinem jeziku in podčrtali vprašanja, ki zadevajo manjšino.

V jutranjih urah se je razprava začela s posegom svetovalca Mirka Špacapana (SSk), izvoljenega na listi Marjetice. Njegov poseg je osredotočil pozornost na statut, volilni zakon, zdravstvo in zaščito okolja. Dr. Špacapan je najprej opozoril, da mora Dežela v novem statutu obravnavati tudi manjšine, zaradi katerih dejansko uživa status avtonomne dežele. Manjšine potrebujejo za svoj obstoj in razvoj tudi javne oblike uporabe svojega jezika; zato bi bilo primerno, da bi uradni naziv dežele bil tudi v slovenščini in furlanščini. Pravilno bi bilo tudi, da bi bila oba predsednika Dežele furlanskega in slovenskega izvora, da bi bilo tako zadoščeno vsem narodnim komponentam in bi se vsi prebivalci čutili zastopane v deželni zbornici, ne glede na vladajočo koalicijo.

Kar se tiče volilnega zakona, mora ta vsebovati primerne garancije za izvolitev predstavnika slovenske narodne skupnosti, pač po zgledu slovenskega parlamenta, ki poleg zajamčene zastopanosti predstavnikov italijanske in madžarske skupnosti omogoča izvolitev na posameznih listah državljanom istih jezikovnih manjšin.

Špacapan je govoril tudi o problemih zdravstva; izpostavil je problem, da mora poleg dobrih in opremljenih velikih centrov za akutno obolenje obstajati mreža manjših bolnišnic, kjer bi našli mesto kronični in terminalni bolniki ter vsi tisti, ki potrebujejo zdravniško in bolniško oskrbo, kot je ni mogoče jamčiti v domačem okolju ali v zdravstvenih domovih.

Zadnji del posega je bil posvečen problemom okolja, upravljanja z odpadki in okolju prijaznega gospodarskega in kmetijskega delovanja.

V Domu blagrov od 18. do 20. avgusta

Še nekaj o letošnjih duhovnih srečanjih

Duhovne vaje ali duhovna srečanja so velik božji blagoslov za posameznike, ki se jih udeležijo, kakor tudi za skupnost, kateri pripadajo. Morda se mi, tako verniki kakor tudi dušni pastirji, tega premalo zavedamo in zato tudi premalo naredimo, da bi svojim vernikom to duhovno vrednoto in bogastvo večkrat osvetljevali in tudi priporočali. Če bi se iz vsake naše župnije samo ena žena ali eno dekle udeležila tridnevnih duhovnih srečanj, ki jih imamo že vrsto let v avgustu v Domu blagrov, bi zmanjkalo sob za vse in v naših župnijah bi se tudi kaj poznalo. Danes si ljudje, tudi verni ljudje, med obiljem materialnih dobrin, ki jih imamo na razpolago in jih uživamo, večkrat pretirano prizadevamo le za te, premalo pa za duhovne. In vendar so samo te prave vrednote in pravo bogastvo, ki nas morejo najbolj osrečiti. Nekatere žene in dekleta, ki ne berejo našega tednika in dnevnika ter ne poslušajo radijske oddaje Vera in naš čas, še ne vedo pri kom in kdaj bi se lahko prijavile za udeležbo na duhovnih srečanjih.

Zato jim ponovno posredujemo telefonske številke, na katere se lahko obrnejo, po možnosti v večernih urah. Te so: 040 43194 oz. 040 299409 ali 040 220332.

Bazoviški cerkveni in prosvetni zbor : ljubezen do petja in domače vasi

Zbor Lipa žel izreden uspeh na gostovanju v Toblachu

Pestro delovanje zbora sta orisali pevovodkinja Tamara Ražem in prof. Magda Rebula

Bazovski mešani pevski zbor Lipa predstavlja izrazit primer, v katerem se globoka ljubezen do domače vasi spaja z umetniškimi prvinami; obenem vlada med številnimi člani pevske skupine tako iskreno prijateljsko vzdušje, ki je privedlo, da se tudi osebe, ki niso slovenskega porekla, slovenščine naučijo. "Zbor Lipa ima člana, ki je doma s Sardinije. Poročil se je z domačinko in se nato kratkomalo naučil slovenski jezik. Prav tako sta se slovenščine naučili tudi gospe, ki sta po rodu Italijanki", nam je povedala zborovodkinja Tamara Ražem.

Z njo smo se pogovorili o številnih dejavnostih, ki jih zbor Lipa ima med letom. Zadnji najvažnejši dogodek je bilo tridnevno sodelovanje na zborovskem festivalu v Dolini Pusterija meseca junija. Zbor je v Toblachu-Dobiaccu nastopil tako v koncertni dvorani kot v cerkvi; nepozaben je bil tudi nastop, ki ga je zbor Lipa imel na prostem, prav ob vznožju znanih dolomitskih vrhov "Tre cime di Lavaredo". Posebno vzdušje pa je vladalo v koncertni hali, saj je bilo odobravanje občinstva tako veliko, da je člane zbora ganilo do solz. Kot je Ražmova podčrtala, prav ti trenutki še bolj poglobijo vezi med člani pevskega sestava. Na tridnevnem gostovanju je prišlo naključno še do zanimivega nenačrtovanega koncerta: pri Toblachu-Dobiaccu se vsako leto zbirajo lastniki avtomobilov znamke "Porshe" in si med sabo razkazujejo svoje dragocene bisere; na srečanju so se znašli tudi pevci bazovskega zbora in spontano zapeli nekaj pesmi iz svojega repertoarja. Končni aplavz je bil res navdušen!

Kot vsako leto meseca maja prireja bazovski zbor tudi dobrodelni koncert. Letos je bil v gosteh zbor Jacobus Gallus, ki je z bazovskimi pevci oblikoval glasbeni večer. Petje zbora Lipa je postalo tudi stalnica bazovske nedeljske maše in drugih verskih svečanosti. Vsako leto 6. septembra počasti zbor Lipa s svojim petjem tudi spomin na bazoviške junake; letos septembra bo zbor nastopil tudi na pomembnem vaškem dogodku, to je trideseta obletnica postavitve spomenika padlim borcem, ki stoji prav ob cerkvi. Številni so nastopi zbora Lipa za 1. maj in ob drugih praznikih. Bazovski zbor sodeluje tudi na koncertih v okviru manifestacije Primorska poje in na reviji, ki jo prireja Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta.

Zbor dirigentke Ražem so letos sprejeli na pevsko manifestacijo "Corovivo", ki bo oktobra v Trstu. Za to priložnost bodo bazovski pevci pripravili zgoščenko z naslovom *Bazovica skozi stoletja*, v kateri se bo zbor preizkusil v skladbah Ubalda Vrabca, Aleksandra Vodopivca in Hrabroslava Ražma, ki je bil ustanovitelj Pevskega društva Lipa. Navadno je program zbora za celovečerne koncerte razdeljen na dva dela: prvi je posvečen sakralnemu petju iz svetovne zakladnice, drugi pa ljudskim in drugim skladbam.

Društvo je pred leti doživelo prenovo, kot nam je povedala predsednica zbora Lipa, Magda Rebula. Ko je leta 1996 prišel v vas novi župnik, gospod Žarko Škrlj, so se člani prejšnjega zbora Lipa - ki je deloval v okviru društva - ponovno zbrali. Dirigentka "novega" zbora je od prelomnega leta dalje, ko sta se cerkveni zbor in pevski odsek Društva Lipa združila, Tamara Ražem. Prof. Rebula je še dodala, da je zbor v teh letih skušal zadostovati vsem potrebam, tako cerkvenim kot prosvetnim; podirajo se namreč določene pregrade, ki pa še niso popolnoma odpravljene.

Vedno po mnenju prof. Rebule je zbor pomemben trenutek srečanja za sovaščane. Med člani je v teh letih nastalo prijetno vzdušje. Zbor je obenem dosegel tudi visoko kakovostno raven. Tega mnenja so tudi tisti pevci, ki imajo za sabo dolgoletno pevsko izkušnjo. Čeprav so vaščani nekoč veliko bolj čutili zanos do zborovskega petja, je v poznejših letih zanimanje upadlo; leta 1996 pa se je ponovno rodilo zanimanje za pevsko združevanje, kar kaže vsekakor na globoko potrebo Bazovcev po vaškem zboru. Pred časom je začela delovati vedno v okviru društva tudi moška vokalna skupina, kar še bolj potrjuje to dejstvo.

Zboru Lipa in pevovodkinji Tamari Ražem želimo še veliko pevskih uspehov.

IG

DAROVI

V SPOMIN na msgr. Stanka Zorka daruje J.Š. 60,00 € za misijonarja E. Saksido.

ZA CERKEV v Bazovici: ob krstu hčerke Sofie Tognetti darujejo starši 100,00 €.

ZA CERKEV na Pesku: v spomin na pokojno Lojzko Umek darujejo Lela, Angela in Eda 50,00 €.

OBVESTILA

V NEDELJO, 27. julija bodo Bazovci počastili svojo zavetnico sv. Marijo Magdaleno. Sv. maša bo ob 10.30 in nato družabnost v Slomškovem domu. Vabljeni.

DSI - 38. študijski dnevi Draga 2003 bodo v Parku Finžgarjevega doma na Opčinah od 5. do 7. septembra 2003.

Na mnoga leta!

Nada Martelanc osemdesetletnica

Prejela je številne čestitke, za katere se je tudi že javno zahvalila. A brez priložnostnega članka ne bo šlo, čeprav prihaja do njega nekoliko pozno. Kajti Nada Martelanc, šolnica, družbena delavka in tudi naša zvesta sodelavka, ki je 20. julija praznovala 80. rojstni dan, si to nedvomno zasluži.

Gospa Nada Martelanc spada namreč med tiste osebe, ki po svojih močeh držijo na površju našo zamejsko barko in ji omogočajo kolikor toliko varno plutje, brez velikih besed in brez stopanja v ospredje. Kot toliko primorskih rojakov je v obdobju med obema vojnama tudi ona okusila življenje emigranta v takratni kraljevini Jugoslaviji, po zmagi nad fašizmom in po vojni pa se je - kot mnogo drugih - tudi sama požrtvovalno angažirala za obnovo naše težko prizadete narodne skupnosti v zamejstvu. Kot učiteljica je vzgojila generacije slovenskih učenk in učencev. Kdor razume, kaj je pomenilo obnavljanje slovenskega šolstva pri nas po več kot dvajsetletnem organiziranem potujčevanju, ve, kako pomembno pionirsko vlogo je odigrala vrsta takratnih mladih učiteljic, ki so otrokom in mladim vcepile ljubezen do slovenske besede in narodno zavest. Nada Martelanc je bila ena od njih.

Njena dejavnost pa se ni omejevala le na šolsko področje. Že v prvih povojnih letih je bila soustanoviteljica takratnega Kluba akademičark, iz katerega je potem nastala Slovenska Vincencijeva konferenca, karitativna organizacija, ki po svojih močeh pomaga pomoči potrebnim, ljudem v socialni in gospodarski stiski, ostarelim in beguncem. Organizacija se je posebej izkazala s pomočjo beguncem med nedavno vojno na Balkanu, ko je navezala stike z ajdovsko Karitas. V vseh teh desetletjih je bila Nada Martelanc vedno dejavna članica in podpredsednica Vincencijeve konference ter tesna sodelavka pokojne predsednice prof. Laure Abram. Člani in predvsem članice SVK med drugim pripravljajo vsako leto oljčne vejice za Oljčno nedeljo, pri čemer odigra naša slavljenka ključno vlogo. Nada Martelanc je potem bila soustanoviteljica tudi Kluba prijateljstva, ki skrbi za prijetno druženje starejših članov naše skupnosti. V tem okviru skrbi tudi za redne maše in ure molitve za duhovne poklice, mladino in družine. Sicer je jubilantka tudi vedno ostala navezana na rodne Barkovlje, kjer je redna spremljevalka in sooblikovalka slovenskega verskega in kulturnega utripa tega tržaškega obmorskega predmestja.

Tudi vsebina našega časopisa pa bi bila gotovo siromašnejša brez tako zvestih sodelavcev, kot je Nada Martelanc, ki je svoje prispevke pisala že za Katoliški glas, nato pa je svoje sodelovanje nadaljevala pri novem skupnem tedniku. Bralci Novega glasa so tako seznanjeni z bogatim delovanjem Vincencijeve konference in Kluba prijateljstva (še zlasti njegovih izletov) tako v obliki predhodnih obvestil kot tudi izčrpnih poročil. Zato Nadi Martelanc ob visokem jubileju iz srca čestitata tudi uredništvo in uprava Novega glasa z željo, da bi še dolgo bila tako dejavna in pozitivno naravnana do življenja.

Bog povrni vsem, ki so se me s toplimi voščili spomnili za 80. rojstni dan.

NADA MARTELANC

V nedeljo, 20. julija

Vsakoletno romanje nabrežinskih vernikov

Tokrat so se odpravili v čudovite kraje ob Soči, pod Krnsko pogorje. Verniki so obiskali tudi Gregorčičevo domačijo.

V nedeljo, 20. julija, so se domače pevke s skupino župljanov odpeljale na vsakoletno romanje.

Pot jih je tokrat vodila mimo prelepih krajev ob Soči pod Krnsko pogorje.

Prvi postanek je bil v Kobaridu, naslednji pa že v Drežnici, kjer so romarji prisostvovali službi božji v krajevni božjepotni cerkvi, ki je posvečena Presvetemu Srcu Jezusovemu.

Po sveti maši je tamkajšnji župnik blagoslovil spominsko ploščo (vzidana je v zunanjo steno cerkve), ki opozarja na žrtve zadnje vojne. Slovesnost je z občutenim petjem spremljal drežniški cerkveni zbor.

Nabrežinci so se za tem vrnili v svetišče, kjer jim je domači župnik posredoval kar precej podatkov o nastanku in zanimivostih cerkve.

Po izdatnem kosilu v bližnjem Jelkinem hramu so romarji krenili na Vrsno, kjer so obiskali Gregorčičevo rojstno hišo **(na sliki)**, v kateri je lepo urejen spominski muzej. Pred tem jim je prijazna "varuhinja" Gregorčičeve domačije povedala marsikaj zanimivega o pesnikovem življenju in delu. Romarji so že prej, med vožnjo v avtobusu, slišali znano pesem *Soči*. Zdaj so na malem dvorišču, v prijetni senci in ob osvežilni pijači, bili deležni dodatne "kulturne hrane": poslušali so dve Gregorčičevi: *Nazaj v planinski raj* in tisto o *Veselem pastirju* (zadnjo kitico so kar zapeli). Na željo domačinov so pevke dodale Mavovo *Pred Teboj, o Mati*, nakar se je skupina odpravila naprej. V avtobusu se je oglasila še ena Gregorčičeva pesem: tista, ki govori o *Kmetski hiši*.

V Tolminu so si udeleženci romanja - izleta ob strokovni razlagi vodičke ogledali bogato muzejsko zbirko, ki "domuje" v Coroninijevi graščini, nato so se - po krajših postankih v raznih "okrepčevalnicah" - nekoliko utrujeni, a vsekakor zadovoljni - vrnili domov.

Dani Rudovič

Z žalostjo v srcu sporočamo, da nas je zapustila

MILENA MEDVEŠČEK vd. ANDRÉE

Od nje smo se poslovili 29. julija 2003 na pokopališču pri sveti Ani v Trstu. Zahvaljujemo se g. Milanu Nemacu za pogrebni obred ter številnim prijateljem, ki so nam stali ob strani v teh težkih trenutkih.

Žalujoče družine Medvešček, Andrée in Bartol
Trst, Ljubljana, Petrovče, Toronto, 30. julija 2003

Srečanje na prefekturi

In Trgovski dom?

FOTO DPD

Na goriški prefekturi je bil v ponedeljek, 28. julija, sestanek med krajevnimi predstavniki za rešitev postopkov vrnitve Trgovskega doma. Srečanje je na pobudo goriške občinske uprave sklical goriški prefekt Andreana, bili pa so še prisotni župan Brancati in odborniki Cressatti, Crocetti in Terpin, predstavnica civilnega inženirstva Lattanzio, predstavnik agencije državne posesti Brent, predstavnik davčne komisije Trimarchi, vodja goriške izpostave državnega zakladništva Pozzarjeva ter predstavnik pokrajinske izpostave državnega računovodstva; za mizo so torej sedeli skoraj vsi odgovorni, manjkal je le predstavnik Dežele, ki se zaenkrat na vprašanje ureditve statusa Trgovskega doma v Gorici ni odzvala. Srečanje je bilo prvo iz niza srečanj, s katerimi se bo skušala najti primerna rešitev za Trgovski dom in seveda za izvajanje postavke zaščitnega zakona. Jasno je, da bodo potrebna tudi usklajevanja z uradi, ki so že v stavbi, kot je tudi jasno, da desnica ni imela nobenega namena dati druge podobe Trgovskemu domu, kar je razvidno tudi iz tega, da so prav sedaj hoteli dati Trgovskemu domu novo vlogo, proti kateri pa je odločno Brancatijeva občinska uprava, ki se zavzema, da bi v tej stvabi naredili središče vseh kultur na Goriškem.

Dr. Damijan Terpin, odbornik goriške občine, nam je po srečanju dal naslednjo izjavo: "Sedaj se jasno vidi, kako slabo je bil napisan zaščitni zakon, saj so se z njim iskali nepotrebni kompromisi z desnico. Izgledi za Trgovski dom so predvsem zato slabi za nas. Brancati je ponovil stališče, da se ne strinja z lokacijo zdravstvene komisije v pritlične prostore, saj bi to onemogočilo ovrednotenje lepe Fabianijeve palače. Sedaj bomo kot občina stopili v stik z Deželo; sam sem se že pogovarjal z deželnim odbornikom Antonazom. Delamo na tem, da bi stvar rešili, kar pa ne bo lahko!"

Po sklepu občine Gorica

Upepeljevalnik: SSk poziva Sovodenjce

Člani razširjenega upravnega odbora Slovenske skupnosti, sekcija Sovodnje ob Soči, so se prejšnji teden sestali in razpravljali o sklepu goriškega občinskega sveta, ki predvideva sanacijo omenjenega objekta.

"Sklep, ki predvideva namestitev novih filtrov, pomeni sam na sebi nedvomno pozitiven korak v smeri zaščite zdravja vseh tistih, ki bivajo v neposredni bližini upepeljevalnika," ugotavlja odbor sekcije v tiskovnem poročilu, hkrati pa tudi izraža zadovoljstvo nad dejstvom, "da je svetovalcem SSk uspelo zavezati goriško občinsko upravo, da bo sklep o morebitni bodočnosti te naprave predmet dogovora med vsemi prizadetimi občinskimi upravami." Sicer pa gleda sekcija SSk z veliko zaskrbljenostjo na dejstvo, da je prišlo do sklepa tik pred predvidenim zaprtjem upepeljevalnika, kateremu izredno dovoljenje za delovanje zapade februarja 2004. "Zaskrbljujoče je tudi," še piše v komunikeju, "da sama goriška občinska uprava ni nakazala jasnih smernic o bodočnosti tega objekta. Jasno je, da investicija 4 milijonov evrov ni namenjena zgolj saniranju določenega stanja, temveč postavlja temelje drugačnim razpletom, ki gredo v smeri nadaljnje uporabe upepeljevalnika, katerega bi morali zapreti in ki je bil Sovodenjcem vsiljen."

Zaradi vsega tega sovodenjska sekcija SSk odločno poudarja, da nasprotuje kateremukoli načrtu nadaljnjega obratovanja upepeljevalnika po februarju 2004 in tudi vsem tistim načrtom, ki predvidevajo ojačitev in povečanje naprave, ki deluje sredi vasi. To zahteva tudi dokument, ki so ga skupno sestavili sovodenjska občinska uprava in načelniki skupin sovodenjskega občinskega sveta in je bil poslan goriški pokrajinski upravi.

Sovodenjska sekcija slovenske stranke zato poziva somišljenike in sovaščane, naj lastno nesoglasje glede nadaljnjega delovanja ali celo povečanja upepeljevalnika javno in odločno izrazijo.

Blagoslovitev zvona na Vrhu sv. Mihaela in kapele sv. Ane v Števerjanu

Za rast naših verskih skupnosti

NA VRHU SV. MIHAELA

Pesem zvonov je čudovita, polna miru in veselja, saj spremlja življenje posameznika in skupnosti. Vabi k bratski molitvi in bogoslužju, ki je prvi vir duhovnega življenja, pa tudi k skupnemu lomljenju kruha, življenju v skupnosti. Pesem novih zvonov naj vabi k vedno večji ljubezni do Boga, bližnjih in domače zemlje.

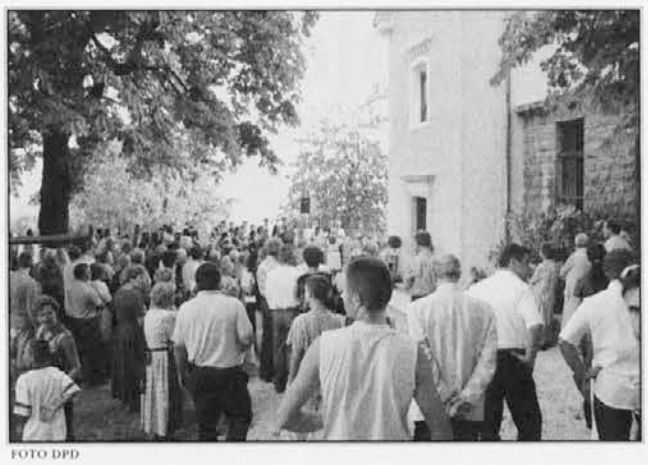

FOTO DPD

Same lepe besede je v soboto, 26. t.m., imel goriški nadškof msgr. Dino De Antoni, ki je prekinil svoj dopust v gorah in rad prišel na Vrh sv. Mihaela, da bi blagoslovil nov mali zvon za župno cerkev sv. Mihaela nadangela. Ker je bil prejšnji zvon razglašen, je bil namreč neuporaben. Pred cerkvijo je nadškofa pričakal župnik Viljem Žerjal skupno z vaščani in znanci. Lep in poln simbolov je bil obred blagoslovitve zvona, ki ga je nadškof rad opravil tudi zato, ker je bilo to zanj prvič. Zvon, ki ga je ulila tvrdka Simet iz kraja Feletto Umberto, je pokropil, pokadil in mazilil s sv. krizmo. Zraven sta bila "botra" Avguštin Devetak in ga. Marija Cotič Grilj, ki sta nato skupno z nadškofom, župnikom in inženirjem tudi preizkusila pesem zvona s kladivcem. Nadškof je povedal, da je zgodovina zvonov vezana na zgodovino neke skupnosti, saj naznanjajo najpomembnejše dogodke življenja. Zvon govori o prisotnosti kristjanov, kliče jih, naj živijo in oznanjajo evangelij. Prisrčni obred, ki so ga mladi župljani spremljali s petjem, se je nadaljeval v domačem vzdušju pri obloženih mizah.

FOTO DPD

V ŠTEVERJANU

Na dan sv. Ane, Marijine matere in Jezusove babice, je potekalo še eno slavje, in sicer v Števerjanu. Veliko ljudi iz vse Goriške se je ob 19. uri zbralo na dvorišču gostilne Dvor, da bi prisostvovalo blagoslovitvi kapele sv. Ane. Kot smo že pisali in kot je uvodoma povedal Alessio Stasi, je kapela nastala ob koncu 16. stol. Najprej je bila posvečena sv. Križu, nato sv. Antonu Padovanskemu, v prejšnjem stoletju pa sv. Ani. Zadnjič je bila v njej darovana maša pred 62 leti, nato pa je bila zanemarjena in izropana. Lastnica, grofica Tacco, jo je dala obnoviti in želi, da bi bila odslej odprta javnosti. Nadškof De Antoni jo je prejšnjo soboto slovesno blagoslovil, nato pa daroval mašo skupno z župnikom Antonom Lazarjem in g. Jožkom Kragljem.

Tudi Jezusova babica, sv. Ana, nas uči, da življenje gre naprej, je povedal nadškof v homiliji. Govori o tem, da je svet obstajal tudi takrat, ko nas še ni bilo. Sv. Ana je živela preprosto življenje in ni bila žrtev stresa; znala je moliti, zreti v nebo in z življenjsko modrostjo presojati, kaj je vredno in kaj ne. Danes je tako težko biti dobri starši, je še povedal nadškof. Zato prosimo sv. Ano, da bi nas naučila težkega poklica starševstva. "Ni mogoče, da zakoni trajajo povprečno po dve leti! Poroka ni avtomobil, ki ga po nekaj letih zamenjamo," je ljubeče posvaril. "Življenje v dvoje je težko življenje. Zato prosimo Marijino mater, da bi nas učila graditi to, kar je vredno in kar ostane."

Po obredu, ki ga je z lepim petjem spremljal cerkveni pevski zbor ob spremljavi instrumentov, je svoje zadovoljstvo nad lepim praznikom cele vasi izrazil tudi števerjanski župan Corsi.

FOTO DPD

Prav na koncu povejmo še to, da prenovljeno kapelo odslej krasi podoba sv. Ane s hčerko Marijo, delo Tomaža Perka. Gre za izjemno lepo upodobitev matere in hčere, ki s preprostimi in globokimi vsebinami sama nagovarja gledalca. Res je vredna ogleda.

DD

GONG / Poletni festival

Goriška beseda v Novi Gorici

FOTO JMP

Minuli četrtek, 24. julija, sta se ne lepem pesniškem večeru v nevsakdanjem, a prijetnem okolju ob vhodu v občinsko hišo v Novi Gorici predstavila dva slovenska pesnika, ki živita in delata v Gorici.

Mladi prireditelji goriškega Poletnega festivala, ki ima čezmejni pomen in namen združiti mesti na meji, so si pesniški večer zamislili tako, da bi na njem v Novi Gorici predstavili goriške slovenske pesnike. Žal sta se vabilu odzvala samo dr. Filibert Benedetič, predsednik Slovenskega stalnega gledališča, in naš odgovorni urednik Jurij Paljk, ki pa sta znala s svojo liriko in živo vtkanostjo v zamejski kulturni prostor očarati prisotne, da se je večer pod oboki novogoriškega županstva dobro razživel.

Organizatorja večera Erik Curk in David Šuligoj sta večer uvedla s pomočjo vipavske pesnice Alje Furlan, nakar sta nastopila Benedetič in Paljk, ki sta brala svojo poezijo, a tudi spregovorila o naši narodni manjšini v Italiji, pomenu izbrane besede za narodni obstoj v Italiji, kot sta tudi zbranim povedala nekaj več o književnosti na Goriškem in širše v zamejstvu.

Prireditelji bodo s sorodnimi pobudami tudi v prihodnje nadaljevali in prav bi bilo, da bi tudi ustvarjalci iz naše srede s svojo prisotnostjo dokazali, da smo živa stvarnost in se zavedamo pomena sodelovanja ob meji, kar lahko pokažemo le s sodelovanjem in našo prisotnostjo.

Udeležilo se ga je več kot 50 otrok

Poletno središče v Ronkah

Od konca junija pa vse do 25. julija je potekalo v Ronkah poletno središče za naše šolarčke v organizaciji Zadruge Duemilauno. Od 30. junija do 11. julija se je prvega turnsa udeležilo 30 otrok, od 14. do 25. julija pa 22. Razdeljeni so bili v dve skupini (od 3. do 6. leta in od 7. do 11. leta). Udeleženci prvega središča so šli štirikrat na morje, enkrat pa so si ogledali morski rezervat Miramarskega gradu. Seveda so se preizkušali tudi v laboratorijih, ročnih delih ipd. Občinska uprava je nudila tako šolabus kot kosilo. Udeleženci drugega središča pa so šli na morje petkrat, enkrat pa na razvedrilo v Bosco Romagno. Tudi oni so skušali razviti ročne sposobnosti in druge dejavnosti; na posebni prireditvi jih je razveselil tudi čarodej. Posrečeno pobudo sta spremljali vzgojiteljici Arjana Bravin in Nežica Milič, koordiniral pa jo je Alex Sedmak.

Rock koncert, nočni pohod, družabnost in maša

Tridnevno praznovanje sv. Ane v Pevmi

Kar lepo število ljudi se je odzvalo vabilu prirediteljev in se udeležilo tridnevnega praznovanja ob prazniku sv. Ane, zavetnice Pevme. Pobudnik praznika je bil kot po navadi Krajevni svet za Pevmo, Oslavje in Štmaver, ki je ob sodelovanju domačih društev Naš prapor in Sabotin poskrbel, da so na svoj račun prišli vsi, ki jim ta poletni shod nekaj pomeni. Množično so se petkovega večera, ko je bil na sporedu rock koncert, udeležili mladi, ki so dobesedno napolnili prireditveni prostor na dvorišču pevmske osnovne šole. Tam so sledili rock koncertu na dokaj kvalitetni ravni, za katerega so poskrbele štiri goriške glasbene skupine, od katerih kar tri prihajajo iz domačih logov. S tem je ožja Goriška ponovno dokazala, da je tu rock doma in da se za razne oblike glasbe z električnimi kitarami in bobni ogreva veliko mladih. Štiri napovedane glasbene skupine so vsaka v svojem slogu prikazale lastno videnje in lasten pristop do rock glasbe. Najprej so se publiki predstavili člani skupine Maffshow, sami "stari glasbeni mački", in dovršeno izvedli niz znanih svetovnih uspešnic. Za njimi je na oder stopila "trojka" iz Laškega, ki je tudi prikazala odlično poznanje rockovskih zvrsti. V kategorijo "izvirnih" pa sodita zadnji dve nastopajoči skupini, zlasti še skupina Metkalfe iz Števerjana, ki se ponaša z lastno glasbo, s slovenskimi besedili in z dokaj zanimivimi glasbenimi razpleti. Kot zadnja se je na prizorišču predstavila skupina, ki še nima pravega imena. Člani ansambla so ji dali začasno ime "Ta uni anonimi". Gre za štmavrsko-rupensko navezo treh fantov in dveh deklet, ki je nastala šele pred dobrim mesecem, a se je izkazala kot že dobro utečena in uigrana skupina. To skupino odlikuje predvsem uglašeno triglasno petje, pa tudi drugače se skupina na dopadljiv in svojstven način zna prikupiti publiki.

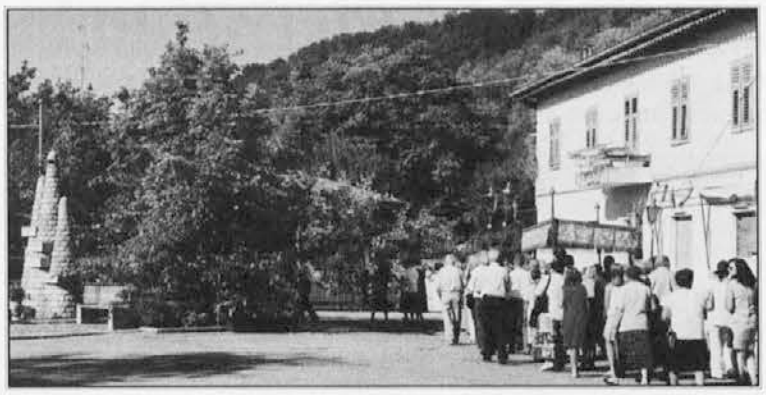

FOTO VIP

Sobota je bila namenjena ljubiteljem hoje, narave in vesele družbe. Organizatorji so namreč tudi letos pripravili zanimiv nočni pohod z baklami, ki je pohodnike popeljal po cestah, kolovozih in stezah vseh treh vasi, ki sestavljajo krajevno skupnost na desnem bregu Soče. Po štartu, ki je bil kot po navadi pred osnovno šolo v Pevmi, so se pohodniki s svečami, žepnimi svetilkami, lanter'cami in drugimi svetili povzpeli preko klancev do Oslavja, šli skozi Kostnico, se z Oslavja spustili mimo vinogradov do Koštabone, v Hudičevi luknji v Puščah prečkali potok Pevmica in se po Štradonu vrnili v Pevmo. Pohoda se je udeležilo skoraj 150 ljudi, v glavnem domačinov (nekoliko smo pogrešali ljubitelje hoje iz drugih goriških krajev). Po pešaškem naporu je na dvorišču osnovne šole sledila družabnost ob petju in ob zvokih harmonik, kitar in drugih instrumentov. Za veselo vzdušje so poskrbeli Rudi, Marko, Jordan, Miloš in Vili, s petjem pa so pomagali vsi udeležnci prireditve. Za prisotnost se je udeležencem zahvalil predsednik Krajevnega sveta, Lovrenc Peršolja, ki je tudi napovedal, da bodo izkupiček obeh večerov dodelili Skladu Mitja Čuk. Posebno se je zahvalil tudi ekipi Zelenega križa, ki je spremljala pohod, a je na srečo ostala brez dela.

Tridnevni praznik se je zaključil v nedeljo s svečano sveto mašo in procesijo po vasi. Doživeto pritrkovanje v domačem zvoniku je še dodatno ustvarilo praznično vzdušje; da je bil praznik občuten, pa je pripomoglo tudi odlično petje domačega cerkvenega zbora, ki ga vodi Franc Valentinčič. Ob zaključku maše je Lovrenc Peršolja v imenu krajevnega sveta poklonil župniku Vojku Makucu plaketo ob njegovi 25-letnici mašniškega posvečenja. V senci lip in drugih dreves je na vrtu cerkve sledila že tradicionalna družavnost ob dobrotah, ki so jih pripravile domače žene, in ob žlahtni kapljici, ki so jo za to priložnost poklonili domači vinogradniki.

VIP

Trojezična predstava v Doberdobu in Pevmi

Pretresljiva *Pisma s fronte*

Ambientalna predstava v treh jezikih *Pisma s fronte - Lettere dal fronte, Levelek a frontrol* - je po svoji premierski uprizoritvi v trdnjavi Kluže l. 2001 in po vrsti ponovitev v raznih zgodovinskih krajih Posočja, ki so jih globoko zaznamovali krvavi boji v prvi svetovni vojni, vendarle dospela tudi k nam, tostran meje. Dne 11. julija so vojno vzdušje podoživljali v Doberdobu, 12. julija pa v Pevmi. Gostovanji so omogočili Kulturni dom Gorica, ZSKD, Zadruga Dob iz Doberdoba in Krajevni svet Pevma-Oslavje-Štmaver, finančno pa ju je podprla Zadružna banka Doberdob in Sovodnje.

FOTO BUMBACA

V Pevmi je predstavnik domačih organizatorjev Vili Prinčič v uvodnih besedah povedal, da želijo s tovrstnimi kulturnimi pobudami poživiti vaško stvarnost in zbuditi zanimanje za skrite kotičke naših lepih vasi. Ta želja se je prirediteljem v Pevmi izpolnila, saj so za predstavo temeljito očistili dvorišče nekdanjega župnišča in tako pridobili zelo prikladen, tujim očem povsem neznan prostor za predstavo, ki se je skladno ujemala z okoljem. Napol porušena hiša v ozadju je priklicala v spomin razdejane domove vojnega obdobja in pomagala gledalcu, da se je še bolje vživel v obravnavan zgodovinski čas, ki je zapustil prav v naših krajih skeleče rane. Sicer so v gledalcu vzbudile radovednost in pričakovanje že brleče sveče, ki so ga z glavne ceste, mimo cerkve usmerjale do župniškega dvorišča. Tam je občinstvo zasedlo sedeže na eni in drugi strani prizoriščnega prostora; prizori (14 jih je bilo) so si sledili na sredi in s tem so igralci ustvarjali izrazit, neposreden stik s publiko. Marjan Bevk, režiser te svojevrstne drame, je prebral nič koliko pisem vojakov oz. njihovih domačih in jih nekaj odbral, tako da je iz njihovih vsebin naredil pravo, celovito, zaokroženo, predvsem pa osupljivo dinamično predstavo s čisto samosvojo poetično sugestijo, ki je napravila globok vtis na vsakega gledalca. V njej s skopimi, a dovolj povednimi rekviziti in scenskimi učinki nastopajo avstrijski poveljnik, slovenski, madžarski in italijanski vojak ter sestra, hčerka oz. zaročenka vojskujočih se mož. Iz njihovih ust izvemo za njihove življenjske zgodbe in za dogajanje ter razpoloženje na fronti, obenem pa še za trdo življenje in delo v domačih krajih, ki je slonelo pretežno na ženskih ramenih, ker je vojna odvzela moške roke.

Učinkovito rastočo moč predstava črpa tudi s svoje jezikovne plati; v njej se namreč povsem naravno prepletajo slovenski, italijanski in madžarski jezik. Vmes se oglaša še trpko povelje v nemščini. Čeprav je madžarski jezik našim ušesom povsem nerazumljiv, je mladi igralec Peter Vida iz Budimpešte znal čudovito posredovati čustva in občutke svojega lika, da so gledalci takoj dojeli smisel njegovih "žuborečih", včasih prav sončnih besed. Italijanskega vojaka je prepričljivo upodobil Giulio Marini, igralec italijanskega gledališča z Reke. Ob njiju so z izrazito igro nastopali igralci PDG Gorazd Jakomini kot slovenski vojak, Branko Ličen kot avstrijski častnik in mlada igralka Alida Bevk, ki je poosebila najprej razigrano, nato zelo odgovorno mlado hčerko italijanskega vojaka-zdravnika, odločno in nepopustljivo sestro slovenskega vojaka, ter hrepenečo, veselo, ob smrti svojega otroka pa užaloščeno mlado zaročenko madžarskega vojaka. Sveže in plastično je oblikovala svoje tri večplastne like in gladko ter z veliko naravnostjo prehajala od enega jezika na drugega. Ta odrska izkušnja ji je gotovo dobra šola na njeni še rosni, a že jasno zarisani igralski poti.

IK

OBVESTILA

VRH SV. Mihaela. V nedeljo, 10. avgusta, bo praznovanje sv. diakona in mučenca Lovrenca ob 10. uri. Bo slovesna maša z darovanjem-"ofrom" ter po maši - ob ugodnem vremenu - tradicionalna procesija. Dan prej, v soboto, 9. avgusta, bo ob 16. uri spovedovanje.

DRUŠTVO SLOVENSKIH upokojencev za Goriško sporoča udeležencem piknika v Idriji, da bo avtobus odpeljal 10. avgusta ob 7.30 iz Sovodenj izpred cerkve, s postanki pred lekarno v Sovodnjah, v Štandrežu pred cerkvijo, v Gorici pred gostilno Primožič in v Podgori.

DRUŠTVO SLOVENSKIH upokojencev za Goriško sporoča, da bo sedež v Križni ul. 3 v Gorici zaprt od 7. avgusta do 3. septembra.

DRŽAVNA SREDNJA šola Ivana Trinka sporoča, da se bo letos po sklepu zavodskega sveta pouk začel 11. septembra.

DAROVI

Za misijonarja Ernesta Saksida: N.N. 150,00 €.

Za misijon g. Ivana Štanta: Marija Cotič Grilj 50,00 €.

D. in Z. darujeta, po želji pokojne Marte Požar, za slovenske misijonarje: Letonja 500,00, Pavlič 250,00, Saksida 250,00 € ter za Novi glas 50,00 €.

Za Zavod sv. Družine: v spomin na pok. Anko Černic, prostovoljni prispevki ob zadnji ponovitvi Kaplana Martina Čedermaca v Štandrežu, 372,00 €.

Za zvonove na Vrhu sv. Mihaela: Zora iz Tržiča 50,00; Zofija Juren, v spomin na starše 50,00; Elvira Devetak, v spomin na rajne starše 100,00; Marija Cotič Grilj-botra 500,00 €.

Za misijon p. Kosa: Imelda, v spomin na sestre Frido, Nado in Valerijo 50,00; Marija Cotič Grilj-botra 50,00 €.

ZA CERKEV na Peči: Anica, v spomin na moža Stojana ob 15. obletnici 50,00 €.

IN MEMORIAM

Prelepa zapuščina Jožice Mikulus

Nemogoče je zamolčati poslednje sporočilo Jožice Mikulus, enkratno čudovito in dragoceno sporočilo. Povedala mi ga je, ko sem jo obiskal v bolnišnici, točno teden dni pred njenim dokončnim odhodom. Sicer sem jo v času njene dolge bolezni mnogokrat poklical po telefonu in jo spodbujal ter bodril, kolikor je bilo pač v mojih močeh. Sedaj ob poslednjem pogovoru, kot bi vedela, da mora povedati vse, kar je zares pomembno in bistveno.

Med pogovorom mi je dejala, da je spoznala, kako dosti bolj smiselno bi lahko živeli. Kako so odveč in nesmiselne vse borbe med ljudmi in kako sedanja smer, v katero smo vsi obrnjeni, ni koristna in ni v dobro človeka. Vse to je govorila brez obžalovanja in brez obtoževanja. Podprl sem jo v tej njeni izjavi, ki jo je pripovedovala kot vse druge stvari s popolno lucidnostjo in harmonijo, da sem prepričan, da bomo vsi skupaj prej ali slej odkrili lepše in smiselnejše poti.

Nekaj kasneje mi je mirno zatrdila, da je življenje lepo. Da je življenje lepo in me pri tem pogledala. Komaj zaznavno rahlo ji je bilo žal, da je tako težko bolna. Moral bi ji reči, naj se ne obremenjuje s čustvi, ko pa je sicer tako neznansko trdna, vendar sem obmolčal, ker se mi je zdelo tako bolj primerno in občuteno. In spet nekaj kasneje mi je rekla, kako so zanjo težki trenutki le tedaj, kadar jo napade fizična bolečina. Tedaj je poklicala zdravnika, ki ji je dal injekcijo proti bolečinam. Le tedaj so težki trenutki, sicer pa občuti mir, umirjenost. In ta mir, ta umirjenost je nekaj tako lepega, nekaj tako čudovitega.

Nekaj tako lepega in čudovitega. Nekaj trenutkov sem molčal, da sem našel prave besede ter ji zatrdil, da je ta mir, da je ta njena umirjenost nekaj prelepega in močnejša od vsega. Tudi to pot me je pogledala, kot bi se hotela prepričati, če verjamem v to, kar sem rekel.

Dejstvo je, in to je poslednja stran njene prelepe zapuščine, ki je ni ubesedila, pač pa živela ves čas svoje bolezni: ni se bala, popolnoma nič se ni bala, čeprav je ves čas točno vedela, za kakšno bolezen gre in kako neusmiljena je ta bolezen. Popolnoma nič se ni bala, v njej je očitno ves čas vse močneje bival tisti mir, je bivala tista umirjenost, zaradi česar je potem vse tako lepo, je vse tako lepo, kot je rekla. Tako lepo. Je tako lepo.

Ni slučaj, da je marsikdo, ki jo je v zadnjem času obiskal, odšel od nje potolažen in pomirjen in da je bila ona kot bolnik tista, ki je dajala pogum zdravim. Zato v imenu vseh, hvala Ti, Jožica, hvala Ti za Tvoj pogum in Tvoj mir. Sedaj gotovo razumeš, kako je bilo popolnoma nemogoče zamolčati Tvoje poslednje sporočilo, sporočilo življenja in smisla. Smisla, ki ga vsi tako zelo potrebujemo.

Janez Povše

Pogovor / Janko Zerzer

"Bojim se, da bodo jarki le še globlji"

Stanje med slovensko manjšino na Koroškem smo večkrat analizirali z zornega kota političnega dogajanja in kronike. Tokrat smo se odločili, da se o tem pogovorimo s predsednikom Krščanske kulturne zveze (KKZ) dr. Jankom Zerzerjem. Z našim tokratnim sogovornikom smo pogovor usmerili na področje kulture.

V osrednjem govoru zadnjega tedna koroških Slovencev ste naglasili, da je situacija znotraj slovenske narodne skupnosti na Koroškem tako rekoč pet pred dvanajsto. Kako ocenjujete, po nekaj mesecih, kot kulturnik, sedanje stanje koroških Slovencev?

Če pregledamo številna slovenska krajevna imena na severnem Koroškem in primerjamo podatke ljudskih štetij od 19. do 21. stoletja, lahko statistično izračunamo, kdaj ne bo več pet pred dvanajsto, temveč popolna tišina. Vsaka posamezna generacija pa se bo morala spraševati, kaj je doprinesla k ustavitvi oz. pospešitvi tega razvoja. Seveda ima avstrijska deželna in državna politika z nerazumevanjem in nenaklonjenostjo veliko "zaslug" za ta položaj. Mislim pa, da nam tudi lastne politične razmere po letu 1945 niso ravno v čast in da so povzročile veliko škodo. Konflikti med desnico in levico so bili za mnoge nezavedne člane našega narodnega telesa povod, da so se lahko z mirno vestjo poslovili in tudi najnovejši razdor znotraj Narodnega sveta koroških Slovencev gotovo ni dvignil atraktivnosti slovenske narodne identitete. Da se je zdaj pojavila še tretja organizacija, ki se ima tudi za osrednjo, pa seveda ne bo reševalo problemov. Cepitev nikakor ne more biti krepitev našega položaja, in da so koroške stranke takoj priznale pristojnost novih/starih funkcionarjev, ne more biti dober znak. To moram žal ugotoviti, čeprav sem do zadnjega zagovarjal Sadovnika, skušal svariti k treznosti in odklanjal radikalno spremembo v vodstvu NSKS.

Zakaj je do sedanjega stanja po Vašem mnenju sploh prišlo?

Dejansko je imel Sadovnik prvi čas po nastopu svoje funkcije kot predsednik NSKS simpatije pretežne večine koroških Slovencev in tudi večinskega naroda. Imel je tudi s svojo politiko večje uspehe kot marsikateri njegovih predhodnikov. Žal je kmalu postal politični menežer, ki se je neprestano pogajal nekje na Dunaju in v Ljubljani, le redko je bil dosegljiv v pisarni, še redkeje med ljudmi in na prireditvah. To je vodilo do odtujitve, ki se je stopnjevala v zahtevi po odstranitvi. Neposredni povod pa je bila zares diletantsko pripravljena ukinitev obeh tradicionalnih tednikov in izhajanje *Novic*. Neinformiranje najožjih sodelavcev in Zbora narodnih predstavnikov o temeljnih pogodbah in raznih projektih se je maščevalo in krog tistih, ki so zahtevali več transparence, se je hitro večal. Stvar se je razvila po znanih mehanizmih, ki ne poznajo več kompromisa, samo še ali-ali. Kar mene osebno najbolj iritira, je umazanija, ki je prišla v tem konfliktu na dan. Ne morem si predstavljati, da je ustanovitev tretjega zastopstva tista pot, ki naj bi zbliževanje pospešila. Bojm se, da bodo jarki le še globlji.

Kakšno vlogo mora po Vašem mnenju odigrati kultura oziroma kulturne organizacije znotraj življenja manjšine?

Kultura je seveda slej ko prej osnova narodove eksistence. Vedno sem bil vesel, da so bili odnosi med Krščansko kulturno zvezo in Slovensko prosvetno zvezo tudi v času najostrejših nasprotovanj v politiki korektni. Da je danes možno, da je nad dvajset krajevnih društev včlanjenih v obe strešni organizaciji, je znak, da se da organizirati kulturo zunaj političnih interesnih konfliktov. To pa še zdavnaj ne pomeni, da je združitev obeh central le odvisna od volje nekaterih funkcionarjev. Prevelike so načelne razlike v izhodiščih. Za svojo organizacijo lahko rečem, da ne bomo odstopali od načela, da je treba spodbujati in gojiti pri ljudeh lastno aktivnost in kreativnost. Je že res, da dosežemo z gostovanji na številnih področjih večjo kvaliteto, vendar to more biti le dopolnilo k lastni ustvarjalnosti, ki največkrat ne bo presegla ravni amaterizma, lepo slovensko ljubiteljstva, toda ravno ljubezen do podedovane kulture in jezika je glavni namen kulturne organizacije. Zato s to vzgojo začenjamo pri mladini, da se pravočasno nauči živeti s svojo tradicijo in ceniti izročilo svojih prednikov.

FOTO GOTTHARDT

Medijska oskrba koroških Slovencev je doživela v zadnjih letih veliko sprememb, in sicer od pozitivnega uvajanja večurnega dnevnega sporeda do ukinitve obeh tednikov in še vedno nerazčiščenega stanja Radia 2. Sami ste se tudi aktivno vključili v nov medij – z oddajo o klasični glasbi na Radiu Korotan. Kako ocenjujete od znotraj to medijsko izkušnjo, ki ji sedaj grozi ukinitev?

Zelo upam, da trenutno stanje pri Radiu 2 ne pomeni ukinitev, temveč le neprijetno prekinitev, kar je na sebi tudi že dosti nerazveseljivo. Mislim, da avstrijski politiki ne more biti vseeno, kako oskrbuje svoje manjšine z medijsko ponudbo, saj ne živimo na kakem osamljenem otoku, temveč smo izpostavljeni kritičnim očem cele napredne Evrope. Zdi se mi pa, da bi lahko bila podpora s strani Republike Slovenije v tej kritični fazi bolj učinkovita. Saj kaže, da je denar na razpolago, kar dokazuje masivna finančna injekcija za podjetje, ki ni prvič pred stečajem. Kar se tiče mojega sodelovanja pri Radiu Korotan, sem kot predstavnik Krščanske kulturne zveze, enega od glavnih družabnikov, v začetnem konceptu pogrešal klasično glasbo. Ker pa sem mnenja, da mora tako važen kulturni medij pokrivati vse sektorje, tudi bolj elitarne, sem se obvezal, da pripravim eno tedensko oddajo s simfonično in operno glasbo, čeprav nisem od stroke, temveč pravi diletant. Do prekinitve pred nekaj tedni smo torej oddajali 290 klasičnih programov, in čeprav sem dostikrat pogrešal kak neposreden odmev, h kateremu sem spodbujal poslušalce, sem se čudil, kolikokrat sem srečal ljudi, ki so redno spremljali klasiko.

Kaj pa nov tednik Novice? Kaj je po Vašem mnenju izginilo s časopisnega prizorišča z ukinitvijo dveh tednikov? Ali so Novice spremenile način poročanja, ne samo o političnih, ampak tudi npr. o kulturnih dogodkih?

Mislim, da se bomo s časom naučili živeti z enim političnim tedenskim listom, *Nedelja* pa svojo važno vlogo itak igra naprej. Zaradi slabe priprave pa je število naročnikov Novic menda še vedno skrajno nezadovoljivo. Kar se tiče poročanja, seveda kaka definitivna ocena še ni možna. Opažamo pa, da mladim sodelavcem dostikrat manjkajo izkušnje. V kulturi je treba znati tudi ocenjevati dogodke in tehtati prispevke, zato pa je potrebno, da ima urednik poglobljen vpogled v kulturno dogajanje v društvih in centralah. Verjetno bi bilo smiselno, da bi ob štartu zaposlili več bivših urednikov, četudi jih ni bilo možno vseh nastaviti s polnimi pogodbami. Poslovodstvo se bo moralo še zelo truditi, da bo pridobilo zaupanje vsaj večjega dela bralcev ukinjenih glasil.

Kako se na Koroškem pripravljate na vključitev Slovenije v Evropsko unijo? Kaj bo pomenilo to za Slovence na Koroškem?

Ker čez leto ne bomo več zamejski Slovenci, ker meje ne bo, se bo seveda tudi sodelovanje na področju kulture v marsičem lahko razvijalo brez ovir. V preteklosti smo dostikrat doživeli težave pri mejnem prestopu učiteljev glasbene šole, režiserjev, pri pretoku knjig v obeh smereh in še in še. Imamo pa tudi že izkušnje z evropskimi projekti Phare in Interreg. Zelo pozdravljamo razpravo o nacionalnem kulturnem programu, ki ga trenutno pripravlja Ministrstvo za kulture Republike Slovenije. Korošci smo predložili vrsto zelo konkretnih želja in spodbud in upamo, da bojo tudi upoštevane. Treba pa bo forsirati tudi sodelovanje na občinski ravni, zbuditi zanimanje in mobilizirati potrebna sredstva.

Za konec pa še to: ali boste v poletnem času povezali dopust z ogledom kakega koncerta ali opere?

Čeprav zaradi privatnih obveznosti za zdaj na dopust še ne morem misliti, sem pa seveda tudi v poletnih mesecih glasbeno močno angažiran. Tozadevna ponudba je v naši ožji bližini izredno bogata, saj imamo festivale vsepovsod. Na Ljubljanskem poletnem festivalu sem redno navzoč, v Križankah, na gradu, v Cankarjevem domu. Zanimiv je tudi festival stare glasbe v Radovljici, kjer je graščina edinstven ambient. Na Koroškem poletju v Osojah ali Beljaku sem vsaj vsak teden enkrat prisoten, na velikih simfoničnih koncertih z vrhunskimi orkestri s celega sveta ali tudi na pevskih in instrumentalnih recitalih v čudiviti osojski cerkvi. Poseben užitek pa bo gotovo spet moj obisk na Salzburškem festivalu, kjer imam zagotovljene vstopnice za *Don Giovannija*, ki ga je lani režiral naš koroški rojak Martin Kušej, in za Offenbachovo opero *Les Contes de Hoffmann*, ki ima premiero sredi avgusta. To so tako rekoč moji dopustniški dnevi med številnimi tekočimi obveznostmi.

Peter Rustja

GLOSA JURIJ PALJK

O solidarnosti

Večkrat sami rečemo ali pa slišimo druge reči, kako malo solidarnosti je med nami, pa čeprav sem sam trdno prepričan, da se tudi za besedo solidarnost danes le malo komu še zljubi pogledati v Slovar slovenskega knjižnega jezika *in tako zanesljivo zvedeti, kaj sploh beseda solidarnost pomeni.*

Vse prevečkrat namreč govorimo vsevprek in uporabljamo besede, ki jih ne poznamo dobro, če jih seveda sploh poznamo... Navada je, in to zelo slaba navada!, da govorimo tudi z besedami, ki jih ne poznamo, kar je včasih lahko zelo smešno, a hkrati tudi žalostno, saj kaže na naš vse bolj površni in malomarni odnos do jezika.

Pa bi bilo včasih toliko nesporazumov med nami manj, če bi v roke vzeli Slovar slovenskega knjižnega jezika, *ki bi moral biti v vsaki slovenski hiši na vidnem in dosegljivem mestu, še posebno to velja za tiste družine pri nas, ki imajo šoloobvezne otroke. Pri nas bi morali v družinah rabiti* Slovar slovenskega knjižnega jezika *še toliko bolj zato, ker živimo v morju italijanskega jezika in italijanske kulture in nekulture, ki še kako prodira in osvaja naš vsakdanjik in nas same.*

Odveč je ponovitev, da se v slovenskem jeziku da vse povedati, in to na vseh jezikovnih ravneh. Ni izraza in ni besede, ki jo lahko iz nekega jezika prevedemo v drugega, da bi jih ne mogli prevesti tudi v slovenski jezik! Tega se zavedamo predvsem vsi tisti, ki se dnevno ukvarjamo s prevajanjem, prav pa bi bilo, da bi se tega zavedali pri nas vsi, predvsem pa tisti, ki poniglavo pristajajo na sosedovo govorjenje, češ da je slovenski jezik zelo težak. Slovenski jezik je lep jezik, lahko se ga naučiš kot vse druge, samo hoteti je treba!

In ne bodite tudi vi tako neumni,da verjamete italijanskim znancem, prijateljem, sosedom in sorodnikom, ki vam govorijo, da jim "je straaaašno žal, ker se slovenskega jezika niso naučili, ko pa živimo ob meji", a tega da niso storili samo zato, "ker je slovenski jezik straaaašno težak!"

Prazne marnje!

Naučili se ga niso in se ga ne bodo zato, ker se jim ga ni treba, ker jim vi dajete potuho, da se jim ga ni treba!

Naučili se ga niso in se ga ne bodo zato, ker nimajo ne volje ne časa, predvsem pa zato ne, ker vas ne spoštujejo toliko, da bi se bili pripravljeni malce namučiti, da bi se slovenščine naučili! To so dejstva, ne natolcevanja!

Slovenščina je jezik kot toliko drugih, morda samo malo lepši od drugih svetovnih jezikov zato, ker ima tudi dvojino in se v dvojini zato lepše pove, "kako se imava rada".

Slovenščina ni nič težja od drugih jezikov, kot tudi ni res, da je italijanščina lahka in prav tako je tudi zmotno prepričanje, da je amerikanska pogovorna angleščina izjemno lahka; to je puhla legenda brez osnove.

Če mi tega ne verjamete in ste prepričani, da sodobno angleško dobro znate, potem vzemite v roke kakega sodobnega ameriškega pesnika in vam bo jasno, kje ste in kje živite, predvsem pa vam bo jasno, kaj znate in česa vsega ne znate! Ker ste pošteni, boste sami spoznali, da je v življenju bolje reči, da nečesa ne znamo, kot govoriti, da nekaj znamo, ko tega zagotovo ne znamo.

Če pa vam pesniki težimo in nas ne prenašate, kar je danes še posebej med Slovenci v modi, saj imamo med sabo tudi mojstra besede, ki nas zmerja s "pesniško diarejo", vzemite v roke povprečen kriminalni roman kakega še bolj povprečnega Američana in boste videli, da še (pod)povprečne ameriške govorice ne razumete. Take stvari so zelo koristne, ker se sam zaveš, kje je tvoje mesto, ker se zaveš, kakšna oslarija je govorjenje, kako je nek jezik lahek in drugi težak!

Zato ne verjemite italijanskim prijateljem (?), ki vam vcepljajo v glavo, kako težak, da je naš jezik; to počno tudi zato, da se jim ga ni potrebno učiti in se vam laskajo, češ, kako fejst ste, ker znate tako težak jezik!

"Joka vredno!"

"Da padeš dol!"

Solidarnost je tudi samo beseda in kot taka razlaga neke stvari, kot razlagajo in določajo stvari in pojme vse besede.

Nezamenljivi Slovar slovenskega knjižnega jezika *ti pod geslom solidarnost pove, da je to "podpiranje, odobravanje ravnanja, mnenja koga", da je to tudi "pripravljenost za medsebojno pomoč, sodelovanje"; pove tudi, da je solidarnost "zavest skupnosti, medsebojne povezanosti posameznikov zlasti v družbenem življenju".*

Seveda Slovar daje za vsako razlago še primere, ki si jih pojdite sami prebrat, da boste bolje razumeli, kaj solidarnost sploh je.

In boste tudi zato bolje razumeli stavek, pravzaprav poved po Toporišiču, ki ga bom sedaj zapisal: Solidarnosti skorajda ni več med nami!

paljk@noviglas.it

Barbara Brezigar zanika, da bi bila vpletena v afero Depala vas

Milan Kučan poudarja, da se s politiko ni nehal ukvarjati

Različna mnenja o značaju in številu pokrajin, kot druge stopnje lokalne samouprave

Velika vročina ni zmanjšala političnih dejavnosti, ki so tudi v tem času živahne in dejavne, zlasti kar zadeva vlado in politične stranke. Soočenja med njimi se nanašajo na aktualne zadeve, kot so pripravljanje izhodišč za zmanjševanje javnofinančnega primanjkljaja, na razpravo o reformi zdravstva, napovedano razpravo o prihodnosti Slovenije in na domnevno namero vlade, da naj bi na ključna mesta v državni upravi imenovala "svoje" funkcionarje, tudi za čas naslednje vlade.

V javnih občilih pa ponovno pišejo oz. govore o t.i. aferi Depala vas. Gre za znan dogodek v tej vasi blizu Ljubljane, ko so vojaki-specialci pretepli civilista Milana Smolnikarja, češ da je vohunil zoper obrambno ministrstvo, ki ga je tedaj vodil Janez Janša **(na sliki)**. Minister je moral prevzeti odgovornost in je odstopil, čeprav ga je množica privržencev oz. somišljenikov, ki se je zbrala pred poslopjem parlamenta, poskušala odvrniti od tega dejanja. Odtlej posamezne politične stranke in nekatera občila v rednih časovnih presledkih ponavljajo trditve, da je Janez Janša pripravljal vojaški udar proti vodstvu nove države. Ta trditev nikoli ni bila dokazana, v zadnjih dneh pa so tudi dr. Janez Drnovšek, ki je bil ob incidentu v Depali vasi predsednik vlade, tedanji notranji minister Ivan Bizjak in tudi drugi funkcionarji poudarili, da v Sloveniji nikoli ni obstajala nevarnost državnega udara oz. državljanske vojne. Bivši predsednik države Milan Kučan pa zadeve Depala vas ni hotel presojati.

Toda omenjeni primer ima tudi aktualen pomen in razsežnost. Vinko Beznik, ki je bil v času osamosvajanja Slovenije in Depale vasi poveljnik specialne policijske enote, je namreč v tedniku Mladina zatrdil, da je bila med osebami, ki so pripravljale aretacijo Milana Smolnikarja, tudi Barbara Brezigar. Vrhovna državna tožilka se je na to trditev takoj odzvala in jo odločno zanikala. Brezigarjeva je v svoji izjavi zapisala, da gre za čiste laži, "kar vpleteni v ta konstrukt tudi vedo. Očitno so oni in tisti, ki so jim takšno ravnanje naročili, v zadregi, kako preprečiti moj morebitni vstop v politiko. In v tem je bistvo vsega dogajanja". Trditve o vpletenosti Barbare Brezigar v zadevo Depala vas je s posebno izjavo zanikal tudi Janez Janša, rekoč, da je tedaj sploh še ni poznal.

Predvolilni namen imajo tudi domneve in ugibanja o tem, ali bo bivši državni poglavar Milan Kučan nemara ponovno vstopil v aktivno politiko. V intervjuju, objavljenem v *Zeleni piki*, tedenski prilogi časnika *Dnevnik*, je Kučan na ustrezno vprašanje časnikarke Suzane Rankov takole odgovoril: "Najbrž je že vsebina našega pogovora dokaz, da se s politiko nisem nehal ukvarjati. Na zadnjih predsedniških volitvah sem nedvoumno stal za kandidaturo dr. Janeza Drnovška. Opredelil se bom tudi pred volitvami v evropski parlament in pred prihodnjimi državnozborskimi volitvami v Sloveniji. Če me bo katera od strank zadovoljila s svojim programom, jo bom podprl, če me ne bo nobena, pa bom razmislil o tem, kaj storiti".

Znani uvodničar časnika *Delo* dr. Vlado Miheljak pa je zapisal, "da bi vrnitev Kučana na politično sceno verjetno pomenila še eno volilno zmago levoliberalnega bloka. Zato se mnogi, tako na desnici kakor tudi na levici, njegovega povratka bojijo. Vendar pa je treba dodati, da je Kučan politik, ki je rad zastavil svojo besedo in ugled tudi tam, kjer to ni bilo najbolj korektno (na primer ob izbiranju novega predsednika Slovenije), nem ali pritajen pa ostal v primerih, ko bi bilo treba zaščititi politične in človekove pravice drugače mislečih. Seveda pa je ob vseh pridržkih, ki jih lahko imamo, ponovni vstop kogarkoli (tudi bivšega predsednika) v politiko neodtujljiva politična pravica".

PRIMORSKA VENDARLE NI ENOTEN PROSTOR

V Sloveniji se nadaljujejo priprave na ustanovitev pokrajin, ki bi pomenile drugo stopnjo krajevne (lokalne) samouprave. Na te enote bi del svojih pristojnosti prenesle država in posamezne občine, ki bi pokrajinam tudi zagotovile potrebna finančna sredstva. Njihovo oblikovanje bi omogočili bodisi s spremembo ustave ali pa z dogovorom občin, ki bi spadale v posamezno pokrajino. Očitno bo prišlo do sporov in zapletov o številu in pristojnostih teh novih organov druge stopnje lokalne samouprave. To se že dogaja na Goriškem, kjer večji del javnosti zavrača pobudo šestih primorskih poslancev, članov LDS, naj bi celotna Primorska tvorila eno pokrajino. Zlasti se ne strinjajo s trditvijo omenjenega števila poslancev, "da Primorska velja za enoten prostor". Goriška namreč kot posebna zemljepisna in upravna enota obstaja že več kot tisoč let".

Marjan Drobež

Odprta nova stalna razstava

Cerkljanska skozi stoletja

Na ogled 180 eksponatov iz obdobja po drugi polovici enajstega stoletja

Mestni muzej v Idriji, ki vključuje tudi Cerkljanski muzej **(na sliki)**, je v tej svoji enoti odprl novo stalno razstavo z naslovom *Cerkljanska skozi stoletja*. Naj poudarimo, da pod imenom Cerkljanska razumemo hribovit svet v zahodnem delu Slovenije, ki je v zemljepisnem in upravnem pogledu zaključena celota. Njen zgodovinski razvoj je prikazan v omenjeni novi stalni razstavi. Čeprav je bila Cerkljanska naseljena že v pradavnini, je stopila v "pravo" zgodovino v drugi polovici 11. stoletja. Takrat se posamezni kraji prvič omenjajo v pisnih virih. Razstava sledi razvoju v okviru različnih državnih tvorb, ki jim je to območje pripadalo do konca 20. stoletja. Fotografije, dokumenti in predmeti predstavljajo izbrane segmente iz upravnega, gospodarskega in kulturnega življenja tega območja. Zgodovino Cerkljanske prikazuje oz. ponazarja 180 eksponatov. Med tragičnimi dogodki v preteklosti sta navedena tudi nemški napad na partijsko šolo v Cerknem, 27. januarja 1944, in grobišče na Lajšah, kjer počivajo žrtve tedanjega revolucionarnega terorja, ki so jih pobili po omenjenem napadu na tečajnike partijske šole.

Ob otvoritvi stalne razstave o Cerkljanski so v matičnem idrijskem muzeju zapisali, "da je ta rovtarski svet, včasih trd in neusmiljen, izoblikoval številne generacije Cerkljanov, od katerih so se mnogi uveljavili tudi v širšem prostoru. Zaradi rodov, ki so stoletja vztrajali v domačem okolju, je Cerkljanska še vedno živa, poseljena in obdelana. Njim je posvečena tudi razstava". Ogledati si jo je mogoče vsak dan v dopoldanskem in popoldanskem času, ob ponedeljkih pa je razstava zaprta. Za najavljene skupine je možen ogled tudi izven urnika.

M.

V Goriškem muzeju

Poglobljeno preučevanje preteklosti

V Goriškem muzeju v gradu Kromberk že nekaj let prirejajo predavanja o pomembnih dogodkih v preteklosti našega območja ob slovensko-italijanski meji in osebnostih, ki so jih oblikovale ali v njih sodelovale. Gre predvsem za zgodovino Goriške ali Posočja, kot se tudi imenujejo Vipavska dolina, Kras, Goriška Brda, Soška dolina in visokogorske planote, denimo, Banjška in Trnovska planota. Večina predavanj avtorjev z območja Nove Gorice, Gorice ter iz Ljubljane je že objavljenih v publikacijah, ki jih je izdal Goriški muzej. To gradivo je dragoceno za vse, ki preučujejo preteklost v krajih, kjer se stikata slovenski, italijanski in furlanski živelj. Pri tem omenjamo tudi pomembnost zadnje številke *Goriškega letnika*, to je zbornika Goriškega muzeja, ki obravnava osebnost in delovanje Marijana Breclja, nemara najbolj plodovitega delavca in strokovnjaka na kulturnem in mnogih drugih področjih. V Goriškem muzeju so že napovedali prvo predavanje v okviru nadaljevanja projekta o preučevanju zgodovine Goriške in tudi pomembnejših gibanj v sedanjem času. V mesecu oktobru bo docent dr. Egon Pelikan v gradu Kromberk imel predavanje z naslovom *Primorska duhovščina pod fašizmom, med cerkvijo in državo.*

1.500 novih dreves na leto

Hitro širjenje oljk v Goriških Brdih

V Goriških Brdih so bila do sredine prejšnjega stoletja oljčna drevesa zelo številna, potem pa so to kulturo opustili. V zadnjih letih pa se zlasti zaradi prizadevanja Društva oljkarjev pridelovanje oljk naglo povečuje. Strokovnjaki opozarjajo, da ne gre toliko za gospodarsko pomembno pridelavo, temveč za dejstvo, da oljke v povezavi z vinogradi dajejo briški pokrajini sredozemske značilnosti. Oljčna drevesa je sicer mogoče zasaditi na odročnih in strmih površinah, ki niso primerna za druge kulture, denimo trto. V Brdih imajo sedaj že okoli dvanajst tisoč oljčnih dreves. Vsako leto zasadijo kakih 1.500 novih. Obstaja tudi nekaj večjih nasadov, v katerih je od 60 do 150 dreves. Skladno s Pravilnikom, ki ga je sprejela država, morajo biti pridelovalci oljk vpisani v posebni register.

M.

Novi številki dveh pomembnih in vplivnih krajevnih glasil

Vipavski glas in Briški časnik

Objavljenih je veliko prispevkov z vseh področij domoznanstva na obeh območjih

Na Goriškem se je v zadnjih letih preučevanje krajevne zgodovine zelo razširilo, pri čemer pisci odkrivajo dragocene podrobnosti tudi o tistih plateh in vidikih preteklosti, ki jih v prejšnjem režimu ni bilo mogoče oz. dovoljeno obravnavati. Kar zadeva domoznanstvo, sta zlasti pomembna *Vipavski glas*, ki ga izdaja Krajevna skupnost v Vipavi, v nakladi okoli 700 izvodov, ter Briški časnik. Slednji izhaja štirikrat na leto, izdajatelj je Občina Brda, naklada *Briškega časnika* pa znaša 2.500 izvodov.

Tudi novi številki obeh glasil oziroma časnikov objavljata veliko število prispevkov, med njimi drobnih podrobnosti o življenju posameznih družin v obdobju fašizma, ko so bili Slovenci narodnostno najbolj zatirani, revščina pa tudi v Vipavski dolini in Brdih velika. V *Vipavskem glasu* je Božidar Premrl napisal članek z nadnaslovom *Iz naše preteklosti* in z naslovom *O portalu stare šole, napisu na njem in še o čem.* V njem graja neprimernost napisa na stekleni plošči, ki jo je Krajevna skupnost dala namestiti na portal stare šole v Vipavi. Gre za napis Veri in omiki. Avtor se zavzema tudi za odpravo drugih napak ali nemarnosti, ki so jih pri vzdrževanju portala povzročili v prejšnjih letih, "saj je portal nekaj posebnega in novega med vipavskimi portali, ki so bili oblikovani v devetnajstem stoletju. Na njem ni letnice, sodi pa v leto 1861, ko je bila sezidana in blagoslovljena šola pod vodstvom takratnega vipavskega dekana Jurija Grabrijana".

Kljub zgodovinski oddaljenosti so še zmeraj zanimivi in v marsičem tudi aktualni sestavki o kamnitem mostu za gradom v Vipavi, Turkih na Primorskem, pa o sedanjem življenju in utripu občine Vipava. Objavljene so tudi podrobnosti o prireditvi z naslovom *Vipavska trgatev 2003*. Iz nekega poročila zvemo, da v Vipavi deluje tekaško društvo Burja. Vsako leto organizira tri teke, in sicer Vipavskega, Gradiškega in Slapenskega. V rubriki *Iz ustanov in društev* redno poročajo o delovanju Škofijske gimnazije v Vipavi. Prispevke o tem zbira in ureja ravnatelj gimnazije Vladimir Anžel.

Podobna je programska usmeritev Briškega časnika. Osrednjo temo v novi številki so namenili najbolj iskani tekočini, vodi. Posamezni strokovnjaki in drugi avtorji, med njimi župan Franc Mužič, pišejo o tem, kakšno vodo pijejo Brici, kakšna se na tem območju obeta v prihodnosti, koliko ostalin azbesta je še v pitni vodi in kje so briški vodotoki. Mitja Blažič se v uvodniku z naslovom *Kaplja v morje* tudi sprašuje, "kaj so Brici naredili za čisto briško vodo. S čim in kako zalivajo sadovnjake, polja in vrtove, pomivajo avtomobile, traktorje in škropilnice. Kam odtekajo odplake iz naših gospodinjstev in onesnažene vode iz briških kmetij. In še, koliko proračunskega denarja namenjamo kakovosti briške vode". Gre za kritična spoznanja o vodi, o katerih se v Brdih soočajo tudi tako, da se pripravljajo na gradnjo vodovodnega omrežja. Voda za to območje naj bi pritekala iz vodovoda Mrzlek pri Solkanu.

Zanimivi so dosedanji odzivi na nagradno akcijo *Briškega časnika* o "naj domačiji". Najbolj tradicionalni domačiji v Brdih naj bi bili tisti Bruna Podveršiča v Gradnem in družine Jakončič v Kozani. Tradicionalno domačijo, ki je dosegla visoko uvrstitev, ima tudi Franko Reya v vasi Snežatno, k sodobnim domačijam pa se uvrščata hiši družine Belica v Medani in Mirele Peresin, v Bregu pri Golem Brdu.

Briški časnik z izmenjavo prispevkov redno sodeluje tudi s *Števerjanskim vestnikom*, lokalnim glasilom, ki izhaja v italijanskem delu Brd.

M.

Nasveti varčevalcem

Bančni tekoči računi (2)

Dodatne usluge. Imetnik T/R lahko direktno dobiva mesečno plačo ali pokojnino. Z neposredno obremenitvijo računa lahko poravna razne storitve (elektrika, voda, telefon itd.). Nadalje lahko plačuje blago in storitve z bančnimi čeki, s plačilnimi ali kreditnimi karticami, doma in po svetu. Bančni avtomati poleg dviga gotovine omogočajo tudi polog gotovine, plačilo položnic. Dodatne usluge T/R večkrat vsebujejo zavarovalna kritja, kot so polica za družinsko civilno odgovornost, za nezgodo in polica proti kraji. Prva polica ne bremeni veliko družinskega proračuna in je zelo pomembna. Ščiti namreč zavarovanca kot zasebnika pred ogovornostjo, ki izvira iz njegovega vsakdanjega življenja (npr. pri vožnji s kolesom, na smučanju, v lastnem stanovanju).

Tekoče račune varčevalec lahko odpre tudi v valuti, različni od evra. Take oblike se vsekakor ne bistveno razlikujejo od T/R v evrih, razen seveda v denarni enoti. Ob odprtju T/R se varčevalec namreč odloči za valuto (Usd, Jpy, Gbp, Chf), v kateri bodo potekale vse operacije. Taki T/R so primerni za varčevalce, ki imajo številne operacije v določeni tuji denarni enoti. Na tak način se izognejo menjalniškim stroškom, ki so včasih zelo visoki.

Varčevalec lahko dodatno koristi T/R za bolj dinamično vlaganje svojih prihrankov. Odvečno in brezplodno razpoložljivost na T/R banka smotrno in pravočasno preusmeri v druge že vnaprej določene varčevalne oblike (it.: conto_consulenza). Govorimo o posebni obliki takega T/R, če svetovanje upošteva samo naložbe v investicijske sklade (it.: conto_fondo). O "home banking" in "trading on line" storitvah smo izčrpno spregovorili v prejšnjem prispevku.

T/R se torej razlikujejo po načinu delovanja, po višini obrestnih mer in stroškov poslovanja, kot tudi po številu in raznolikosti storitev, povezanih s T/R. Pri izbiri tekočega računa niso pomembne samo obrestne mere in stroški vodenja računov, izdaje čekov in plačevanja storitev, ampak predvsem operativnost računa: uporaba bankomata, možnosti pridobitve plačilnih in kreditnih kartic, kolikokrat na leto banka pripisuje obresti, možnost pridobivanja podatkov o stanju na računu, in še kaj.

V prvi vrsti pa mora varčevalec ugotoviti, katere so lastne potrebe, in posledično, kateri tekoči račun je zanj najbolj primeren. S tega vidika pridejo vpoštev bančni zavodi, ki so v stanju ponuditi uporabniku široko paleto T/R.

Od maja leta 2000 je na razpolago pri vseh poštnih okencih tudi poštni tekoči račun. Prednost slednjega so nedvomno nižji stroški za vodenje računa, slabše pogoje pa zasledimo pri vnovčenju čekov.

Stojan Pahor

ISTAT / Tudi v bogati Italiji so številni reveži

Zamolčana, a boleča stvarnost

Čeprav nam televizijski programi skoraj vsak poletni konec tedna ponujajo številne reportaže o srečnih družinah na zasluženem poletnem oddihu na tem in onem koncu sveta, o velikih nakupovalnih mrzlicah in o dragih nakupih, se često ne zavedamo, da je tudi v naši bližnji okolici veliko revnih oseb, ki si vsega tega ne morejo privoščiti.

Po zadnjih podatkih, ki jih je v tem tednu objavil italijanski državni zavod za statistiko ISTAT, je bilo v letu 2002 približno 11% vseh italijanskih družin na robu preživetja. Pri ustanovi ISTAT so izračunali, da je na robu preživetja vsaka družina, ki ima na razpolago za porabe manj kot 823,45 evrov na družinskega člana mesečno. Izračunali so, da spada v to skupino 2.456.000 družin oz. kar 7.140.000 oseb. Med revne državljane pa spadajo vse tiste osebe, ki si ne morejo privoščiti dobrin iz neke hipotetične nakupovalne košarice, ki so jo sestavili izvedenci. V to skupino revnih državljanov spada 4,2% vseh italijanskih družin, to je skupno 926.000 družin oz. 2.900.000 oseb. Kar 66% vseh rednih družin in oseb na pragu preživetja živi na jugu Italije.

Istočasno pa so izvedenci pri italijanskem osrednjem zavodu za statistiko ISTAT objavili tudi zelo razveseljujoč podatek o padanju števila revnih in oseb na robu preživetja. Število revnih se je nekoliko zmanjšalo v srednji in južni Italiji, na severu pa se je število revnih povečalo. Ugotovili so, da so to predvsem družine z večjim številom otrok. Manjše število revnih družin na jugu Italije gre po eni strani pripisati predvsem boljšim zaposlitvenim pogojem, saj se je število zaposlenih v zadnjem letu precej povečalo. To se seveda odraža tudi na večji finančni razpoložljivosti posameznikov in seveda večjih porabah. Po drugi strani pa so izvedenci pri ustanovi ISTAT takoj navedli, da so z uvedbo evra precej spremenili hipotetično nakupovalno košarico dobrin, saj so iz nje odstranili številne dobrine, ki si jih ne more privoščiti niti kaka družina, ki spada med t.i. premožne, kar hkrati označuje neko vsesplošno poslabšanje življenjskih pogojev.

Če se po eni strani zmanjšuje število revnih družin in družin na robu preživetja, pa se po drugi strani povečuje revščina v že itak revnih družinah. Družine, ki si iz tega ali onega razloga ne znajo ali ne morejo pomagati, se iz leta v leto nahajajo v slabših življenjskih pogojih, kar so znali matematično dokazati tudi izvedenci pri ustanovi ISTAT.

Če malo pogledamo sestavo te velike množice revnih družin in družin na pragu preživetja, ugotovimo, da jo sestavljajo predvsem družine z večjim številom otrok, družine ostarelih in družine, kjer je družinski poglavar nezaposlen. Skoraj vsaka četrta družina s petimi ali več člani spada med t. i. revne. Z velikimi finančnimi, a ne samo finančnimi problemi, pa se spopadajo tudi družine, kjer sta oba družinska člana starejša kot 65 let. V tej veliki množici revnih in oseb na robu preživetja pa skoraj ne najdemo neporočenih mladih in družin z enim samim otrokom. Izvedenci so tudi ugotovili, da je v množici revnim zelo veliko oseb brez vsakršne izobrazbe, medtem ko je število oseb z dokončano univerzo izredno majhno.

Vsi ti podatki naj bi bili spodbuda za italijansko vlado, da zavzame določene ukrepe v pomoč vsem osebam, ki dejansko živijo v velikih finančnih, a ne samo finančnih težavah. Podatki kažejo, da se družina reši revščine, ko dobi družinski poglavar neko stalno ali vsaj začasno službo, zato bi bilo dobro, da bi država s primernimi ukrepi pomagala iskanju stikov med iskalci dela in iskalci delovne sile. Nekaj takih korakov je vlada že zavzela z uvedbo novih, bolj fleksibilnih delovnih pogodb, veliko dela pa ministre še čaka. Že dolgo se govori o posebni pomoči družinam z več kot enim samim otrokom, saj je v Italiji demografska slika že zaskrbljujoča. Istočasno pa bi morali malo bolje poskrbeti za socialno varnost vseh tistih, ki zaradi starosti ali iz zdravstvenih razlogov ne morejo v službo.

Poleg ukrepov, ki bi jih morala zavzeti vlada, pa smo vsi državljani poklicani, da sodelujemo pri najrazličnejših oblikah pomoči od nabirk oblek, ki jih stalno vodi Caritas, do sodelovanja pri nabirkah hrane in podobno. Dovolj je, da se obrnemo okoli sebe, in videli bomo marsikoga, ki je res potreben naše pomoči.

Mara Petaros

SLOVENIJA

Prvi proizvodni obrat v Zgornjem Lokovcu

Zasebna sirarna bo omogočala ohranitev živinoreje

Del denarja za naložbo je prispevala tudi Mestna občina Nova Gorica

V Zgornjem Lokovcu, ki skupaj z zaselkoma Dolenji in Srednji Lokovec tvori najdaljšo vas v Sloveniji, so imeli 22. t.m. prisrčno in za tiste razmere pomembno slovesnost. V prenovljenem in posodobljenem poslopju nekdanjega zadružnega doma je namreč Veljko Vončina iz Čepovana, povratnik v Lokovec, odprl sirarno. V njej vsak drugi dan odkupujejo okoli 500 litrov mleka, ki ga pridelujejo tamkajšnji domačini, ali pa ga pripeljejo od drugod na Trnovsko-banjški planoti. Iz te količine izdelajo kakih 50 kg sira blagovne znamke Lokovčan.

Na slovesnosti ob otvoritvi novega obrata so o njegovi pomembnosti in načrtih govorili lastnik podjetja Veljko Vončina, župan Mestne občine Nova Gorica Mirko Brulc in Zdravko Bremec, predsednik krajevne skupnosti Lokovec. Dejali so, da sirarna morda pomeni, da se je zaustavilo izseljevanje iz Lokovcev, da je to nemara prvi znak oživljanja kmetijstva, zlasti pa živinoreje. Župan Brulc je poudaril, da bo Mestna občina finančno podpirala vse take projekte. Ureditev sirarne je skupaj z opremo stala lastnika okoli 8 miljonov tolarjev, občina pa bo k naložbi prispevala 2,5 milijona tolarjev. Mleko lastnikom sproti plačujejo, in sicer po ceni 70 tolarjev za liter. Po pričakovanjih bodo odkup mleka in izdelovanje sira jeseni podvojili, ker se zanimanje zadrug za odkup mleka na Trnovsko-banjški planoti zmanjšuje. V novi sirarni svoj izdelek nudijo tudi v maloprodaji. Sir blagovne znamke Lokovčan nudijo po 1.600 tolarjev na kg.

M.

V Cankarjevem domu v Ljubljani od 24. do 29. avgusta

Avgusta Svetovni čebelarski kongres v Ljubljani

Slovenci od Antona Janše dalje, ki je v dobi Marije Terezije postal prvi cesarski učitelj čebelarstva na Dunaju, veljamo za narod z visoko razvitim čebelarstvom. Slovenska avtohtona čebelja pasma, kranjska sivka, pa je bila in je še zelo priljubljena pasma, tako v čisti selekciji kot za križanje z drugimi, ker so zanjo značilne določene pozitivne lastnosti, ki so tudi gospodarsko zanimive.

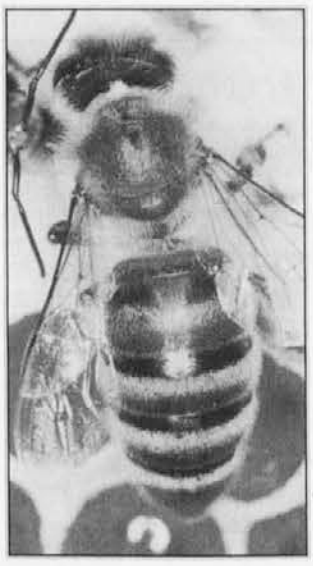

Za slovenske čebelarje pa bo letošnje poletje še posebej pomembno, ker pripravljajo Svetovni čebelarski kongres, ki bo v Cankarjevem domu v Ljubljani od 24. do 29. avgusta letos in je v svetu bolj poznan s pojmom Apimondia.

Gre za zanimivo prireditev, ki bo zaradi tehtnih predavanj in okroglih miz gotovo vzbudila zanimanje čebelarjev, kakor drugih, ki jih zanimajo le čebelji izdelki in njihova prehrambena vrednost ter zdravilna učinkovitost.

Organizatorji so se res izredno potrudili in pripravili zelo bogat in raznolik program. Zlasti vlada veliko zanimanje za gotovo največjo čebelarsko razstavo, kar so jih kdaj priredili v Sloveniji, saj bodo na njej sodelovali razstavljalci iz vsega sveta, predvsem izdelovalci čebelarske opreme, ki bodo predstavili razne novosti, a tudi že uveljavljene pripomočke. Predstavile se bodo različne čebelarske zveze in združenja iz vsega sveta, med drugimi Čebelarska zveza Slovenije, s prikazom svojega delovanja. Obiskovalci si bodo lahko v živo ogledali, kako nastajajo izdelki iz lecta, predvsem pa, kako se slikajo panjske končnice, kar bo gotovo vzbudilo zanimanje domačih, a tudi tujih obiskovalcev, saj gre za posebnost slovenske ljudske umetniške ustvarjalnosti, ki je drugod ne poznajo.

Svoje razstavne prostore bodo imeli trgovci z medom in zdravilna industrija, ki izdeluje zdravila za čebelje bolezni, a tudi proizvajalci t.i. apiterapevtskih preparatov. To bo tudi priložnost, da si na stojnicah sodelujočih založniških hiš nabavimo najnovejšo slovensko in svetovno strokovno literaturo s področja čebelarstva. Na sejmu pa seveda ne bodo manjkale stojnice, ki jih bodo pripravili lectarji in izdelovalci spominkov. Na ogled bosta tudi fotografska razstava znanega čebelarskega strokovnjaka Franca Šivica, ki se že več let ukvarja s fotografiranjem čebel, ter akvareli na čebelarsko tematiko slikarja Branka Čušina.

Ob Apimondiji, se pravi svetovnem čebelarskem kongresu, bo tudi drugod po Ljubljani veliko pobud, ki bodo uglašene na ta dogodek. Tako bodo na Kongresnem trgu stale stojnice čebelarjev iz vse Slovenije, kjer bodo obiskovalcem na voljo čebelji pridelki in ostali proizvodi iz panja. Ponujali bodo med, predvsem vzorce nagrajenih strdi iz raznih predelov Slovenije, a tudi medico, medene likerje in medena žganja, medeni kis in medeno pivo. Pripravljajo pa tudi druge razstave in kulturne prireditve, med drugimi si bo veljalo ogledati razstavo panjskih končnic Čebelarskega muzeja iz Radovljice, ki jo bodo pripravili v Turističnem centru pri Tromostovju.

Slovenskim čebelarjem svetujemo obisk razstave v torek in četrtek, ko bosta tudi slovenska dneva. Opozarjamo pa jih, da prireja organiziran obisk Apimondije tudi Konzorcij za čebelarje iz tržaške pokrajine, kar je zelo vzpodbudno za utrjevanje že dosedanjih dobrih stikov med čebelarji z obeh strani meje.

MT

Pogovor z znano športnico

Vedno odlična Tanja Romano

Tanja Romano je že nekaj let naša najuspešnejša športnica. Članica je openskega Poleta. Leta 1995 je na evropskem pokalu kadetinj osvojila 1. mesto, leta 1999 je na svetovnem mladinskem prvenstvu osvojila 2. in 3. mesto, dve leti kasneje je na mladinskem evropskem prvenstvu osvojila kar tri odličja. Lansko leto pa je na svetovnem članskem prvenstvu osvojila prestižno zlato kolajno v kombinaciji. Večkrat je bila deležna nagrade Našega športnika, bila je dobitnica Športnega Orla, priznanje je dobila tudi od Olimpijskega komiteja Slovenije.

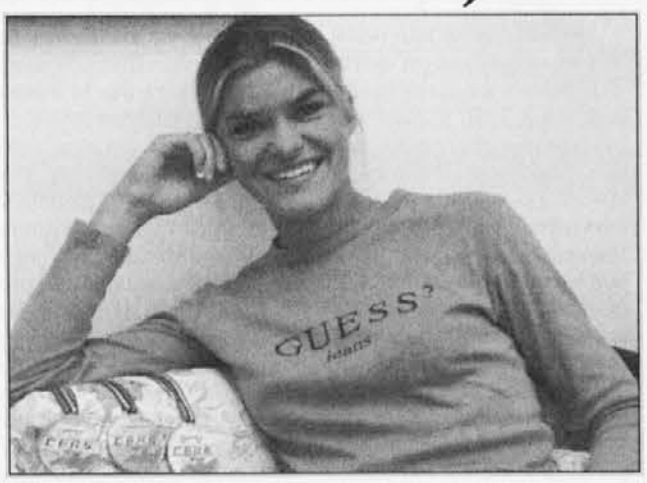

Naslovom v športu je pred kratkim dodala še enega - uspešno maturo.

Biti svetovni prvak je nekaj izjemnega, nekaj velikega in vsi mi se velikokrat hvalimo na račun tvojega dosežka. Malokdo pa se vpraša, kaj vse je v ozadju takega rezultata. Čemu se moraš ti odrekati in za kaj ti je mogoče najbolj žal?

Da se doseže tak rezultat, je treba seveda ogromno trenirati, zaradi tega nimam veliko časa za pohajanje, potepanje, itd. Do zdaj mi ni to sploh težilo, zato tudi kotalkam naprej.

Včasih bi šla tudi jaz raje plesat, toda potem volja do športa in kotalkanja prevlada.

Dosegla si vrhunec in vendar vztrajaš naprej: kaj želil še doseči?

Nisem še dosegla vrhunca. Poleg osvojenega odličja v kombinaciji mi manjkata še zlati kolajni v obveznih likih in prostem programu. Najlepše bi bilo zmagati prav v prostem programu, kjer je konkurenca zelo močna.

Se ti zdi, da ti naša društva, naše slovensko območje vrača vsaj nekaj hvaležnosti na račun tega, da se lahko vsi ponašamo, češ "Mi imamo tudi svetovnega prvaka"?

Ko se vrnem s pomembnih tekmovanj, so mediji zelo pozorni na moje rezultate. Večkrat se mi zgodi, da mi tudi ljudje, ko me vidijo, čestitajo, kar mi daje res veliko zadoščenje.

Koliko je šola pozorna na tvoje uspehe? So te profesorji spodbujali ali so bili mogoče togi in te z ocenami ustrahujejo?

/ stran 16

Ambrož Peterlin

Tanja - zopet zlata

Od minulega tedna je že tako široka zbirka kolajn Tanje Romano bogatejša še za eno zlato. Prislužila si ga je v soboto, 26. julija, na državnem prvenstvu, ki je bilo v Trstu. Na tekmovanjih v novi tržaški športni palači so se pomerili mladinci in člani iz vse Italije, največje pričakovanje pa je vladalo ravno za nastop svetovne prvakinje v kombinaciji, poletovke Tanje Romano. Plavolasa kotalkarica je nastopila s težkim programom. Dala je vse od sebe in je kljub padcu dokazala izredno tehnično pripravljenost, z umetniško dovršenim nastopom pa je naravnost očarala ne samo publiko, pač pa tudi žirijo, ki jo je nagradila z zelo visokimi ocenami. Naslednji cilj Tanje Romano je uspeh še na evropskem prvenstvu. Z najboljšimi kotalkaricami stare celine se bo pomerila jeseni, prav tako v Trstu.

Trženje z živimi blagovnimi znamkami

Zvezdniški duhovi iz komercialne Aladinove svetilke (5)

Masovna pop kultura je kot Odisej Trojance premagala nasprotnike, zagovornike številnih marginalnih skupin, kar na njihovem področju. Vtihotapila se je v sistem in trdno organizirano trojansko obzidje rastočega nasprotovanja vse širših slojev obšla z zvijačo, ki je imela za nasprotnike globalizirane ureditve sveta naravnost katastrofalne posledice. Pa se še enkrat vrnimo na položaj afroameriške skupnosti v ZDA.

Dovolj je bilo, da so velike firme prišle na dan z nekaj politično-korektnimi in socialno usmerjenimi gesli, in že so pred njihovimi nogami klečale množice marginaliziranih oseb, ki so se še malo pred tem upirale proti krivicam, ki jih je izvajala večinska populacija. Dovolj je bilo, da se je na zidovih Nike townov (kot mesta veliki nakupovalni centri, kjer znamka Nike na veliko prodaja svoje izdelke) pojavil plakat, na katerem je bil upodobljen Tiger Woods z geslom: "Še vedno obstajajo igrišča, na katerih ne smem igrati golfa zaradi barve kože". Dovolj je bilo, da je krilata znamka postala Jordanova zvesta spremljevalka (celo zvestejša od žene Juanite). V trenutku je postala agresivna Generacija X pokorna podložnica danes najpomembnejše znamke - proizvajalke športnih oblačil in telovadnih copat. Še več. Ker je afroameriške legende oblačila veleznana športna znamka, je sam tržni znak Nike postal nepogrešljiv del vsakdanjosti, tudi med najrevnejšimi sloji prebivalstva. Agresivna tržna kampanja v slogu "hej, brat (tipičen način nagovarjanja pripadnikov istih tolp Generacije X), poglej te Air Jordan za samo 150 $", je pripeljala afroameriško populacijo do prave psihološke odvisnosti od že večkrat omenjene znamke. Tržni izdelek Nike je z narkotičnim mamilom svoje propagande zasvojil dobršen del mladine v črnskih predelih. Nadomestil je afroameriško kulturo, posameznikove navade in tradicije. Negotovim predstavnikom Generacije X, ki v življenju niso imeli nobene možnosti izboljšanja svojega položaja, je skozi medijske podobe temnopoltih zvezdnikov, dejanskih vab za široke množice novih klientov, nudil varno zatočišče in občutek domačnosti. Znamka je v določenih primerih na posameznika učinkovala tako močno, da je slednji izgubil sposobnost samospoštovanja in kritičnega presojanja. Nike je tako postala svetinja, ki jo je bilo treba braniti in še prej posedovati za vsako ceno: vsak napad nanjo je postal hkrati napad na posameznika. Krilata znamka se je afroameriški populaciji približala z znanim geslom "Just do it" (Samo to naredi oz. dovolj je, da narediš to), s katerim so seveda pritegnili vse mlade, ki so gledali svoje junake po televiziji in si sami pri sebi govorili: "Dovolj je, da naredim to. Da kupim te čevlje, da si izborim to trenirko".

Tako so se ustvarili paradoksi, ko so revni starši, ki so zaslužili po 100 $ na mesec, že zarana zjutraj stali s sinom v vrsti pred trgovino športnih obutev dan pred predstavitvijo novih Air Jordan čevljev. In prepolne police so se v hipu izpraznile...

/ dalje

Andrej Černic

Naši vrhunski športniki so dokaz življenjskosti mladih in naše skupnosti

Ne samo za posamezno društvo, ampak tudi za celotno zamejsko športno gibanje in za celotno narodnostno skupnost pomenijo vrhunski športniki ogromno.

So dokaz, da je naša zamejska skupnost sposobna enakovrednega kosanja tudi z večinskim narodom in celo na mednarodnem nivoju. So dokaz, da imamo v svoji sredi sposobne organizacijske in tehnične kadre. So dokaz, da se mladi, v nasprotju s splošnim mišljenjem, znajo žrtvovati, angažirati in trdo delati. So dokaz, da je šport zares najboljši ambasador celotne skupnosti, saj na drugih področjih naša skupnost še zdaleč ne pride toliko do izraza v neslovenskih medijih in med ljudmi kot prav na športnem področju.

In vse to, kjub velikim težavam z objekti, finančni stiski in težko uskladljivim obveznostim s šolo (ki bi morala biti nekoliko bolj občutljiva in razumevajoča).

Zaradi vsega tega bi morala biti celotna naša narodnostna skupnost hvaležna tem našim vrhunskim športnikom in vsi bi morali ceniti njihove uspehe, predvsem pa njihovo delo in trud.

Jure Kufersin

Odnos slovenske šole v zamejstvu do dijakov, ki so vrhunski športniki

Mislim, da odnos zamejske šole do dijakov, ki so vrhunski športniki, ni definiran; na različnih šolah je različen, pa tudi na posameznih šolah je težko doseči enoten pristop k zadevi, saj različni profesorji različno vrednotijo izvenšolsko delo dijakov, četudi na visoki ravni. V primeru vrhunskih športnikov se vsi zavedamo, da je pravzaprav športna aktivnost tista, ki diktira tempo in koledar dijaku ter tako pogojuje redno delo in prisotnost v šoli. Na Slomšku smo o tem v zadnjih letih veliko razpravljali; dosegli smo neko enotnost v pogledu na problem, čeprav smo ugotovili, da nimamo veliko instrumentov za to, da bi takim športnikom resnično olajšali pot do zaključnega izpita. Dijaki, ki vsakodnevno trenirajo in nastopajo, bi potrebovali predvsem prilagojene urnike in intenzivnejše delo v obdobjih, ko so bolj prosti športnih obveznosti. Na naših šolah se morajo prilagoditi splošnemu šolskemu koledarju, ki jim ni vedno naklonjen. Osebno bi vrhunskim športnikom privoščila ali poseben status ali športni licej, na katerem bi se delo prilagajalo ritmu posameznika, ali vsaj uradno možnost individualiziranih programov.

Milena Padovan

ravnateljica pedagoškega liceja A.M.Slomšek

POTOPIS

Od Nove Gorice do Santiaga (38)

CAMINO FRANCES

Nace Novak

V Finisterre, mali slikoviti ribiški vasici, smo se ustavili pred prvo restavracijo in že med naročanjem pijače dobili tudi poceni prenočišče. Obilna natakarica nas je, potem ko smo se odžejali, pospremila do par minut hoje oddaljenega stanovanjskega bloka, kjer je oddajala trosobno stanovanje. S ponudbo in ceno smo bili več kot zadovoljni.

Pred nami je bilo še zadnje dejanje na Caminu - trikilometrski vzpon do svetilnika Faro de Finisterre. Pot do najzahodnejše točke Španije je bila spektakularna. Daleč pod nami se je mirno zibal v zaliv ujeti Atlantik, vsenaokrog nas pa se je bohotila tako pestra in raznolika flora, da sem imel občutek, kot da hodimo skozi kakšen arboretum.

Svetilnik je bil resda impozanten, še bolj pa nas je prevzelo tistih zadnjih nekaj metrov kopnega za njim, od koder je bilo videti samo še morje. Tam smo, tako kot veleva romarska tradicija, zažgali vsak po en kos oblačila, ki nas je spremljal na poti, potem pa smo se prepustili meditaciji, premlevanju spoznanj, izkušenj in doživetij, s katerimi nas je obogatila nepozabna pešpot. To so bili trenutki mešanih občutkov.

Hkrati so me prežemali ponos, zmagoslavje in sreča, ker sem zmogel Camino in premagal vse tiste kilometre, pa tudi bridkost, ker sem se zavedal, da je poti nepreklicno konec, da ni nobene steze, ki bi vodila dalje, in občutek žalosti, saj sem vedel, da se bom moral kmalu ločiti od Emilije, Chrisa in Jo, s katerimi sem med potjo navezal res čvrste prijateljske vezi.

Šele tam, "na koncu sveta", sem se zares zavedel, kaj vse mi je Camino podaril. Veliko je bilo trpljenja in bolečine in potu in blata in mraza in vročine in lakote in žeje, še več pa občutkov sreče in veselja in polnosti in brezmejne svobode, tako da sem kar malo zavidal (in še vedno zavidam) vsem tistim, ki jim je Camino še neznanka, a jih bo nanj zaneslo, tako kot je mene, ki bi še malo, preden sem se lotil Camina, vse skupaj ocenil z: "800 kilometrov peš? A ni šanse, saj nisem nor!?"

/ konec

Z 2. STRANI

Severna liga...

Sicer smo tik pred začetkom avgusta, politična in parlamentarna dejavnost pa se bo za nekaj tednov prekinila in ni pričakovati, da bi v tem času vladna koalicija povsem zakrpala svoje številne in velike luknje. Da ne bo kaj hujšega, pa bo že poskrbel trenutni Berlusconijev najzvestejši zaveznik Bossi.

S 3. STRANI

Ohranjanje...

Prvi župnik je bil g. Francis Turk. Ko je umrl l. 1939, je prišel g. Vital Vodušek, ki je ostal do svoje smrti leta 1973. Leta 1994 je bila cerkev začasno zaprta. Takrat so slovenski škofje, takratni veleposlanik v Vatikanu Štefan Falež in tudi obisk škofa Piriha zelo vplivali na novega nadškofa, da je cerkev odprl, in sicer skupaj s Poljaki, ker so oni imeli svojega duhovnika. Ta nam sedaj mašuje - samo po angleško.

Poleg omenjenih je tudi g. Jurij Trunk živel v župnišču od leta 1946 - na povabilo g. Vitala Voduška -, kjer naj bi preživel zadnja leta kot upokojenec. Maševal je še 27 let. Umrl je l. 1973, ko je imel skoraj 103 leta. On je leta 1918 zastopal koroške Slovence kot poslanec pri mirovnem posvetovanju v Versaillesu. Po prihodu v ZDA, leta 1921, je služboval nekaj let v Severni Dakoti, nato pa do upokojitve kot župnik v Leadvilleu v Coloradu. Tam je naslikal notranjost cerkve z biblicnimi prizori. To cerkev je država označila kot "zgodovinski spomenik".

Približno pet let je bil tam kaplan Louis Dabovich iz Boke Kotorske in je maševal za Hrvate. Ko je bil Vodušek nameščen v drugo faro, se je naučil pridigati Hrvatom v njihovem jeziku.

Najbolj vpliven za Slovence, odkar smo mi tu, je bil g. Vital Vodušek, res izredno dinamičen duhovnik. Bil je sposoben pesnik, organist, ljubitelj glasbe in cerkvene umetnosti. Z velikim navdušenjem je zasledoval in uvedel liturgične spremembe v cerkvenih obredih. Zelo je podpiral in vzpodbujal cerkveni zbor, ki je dobro zvenel pod vodstvom pevovodje in organista Aleša Šimenca. Vsak četrtek je vabil na kosilo ameriškega škofa in več bližnjih slovenskih duhovnikov. Ob teh priložnostih sem lahko prisluškoval zanimivim razgovorom na političnem, ekonomskem, socialnem in verskem področju. Poleg tega so prav pogosto obiskovali Vitala svetovno znani pisatelji, pesniki, pevci, filozofi in teologi (npr. Karl Rahner in Josef Goldbrunner, Božidar Jakac in Zinka Milanov ter Slovenski oktet; vsi so bili dobrodošli in lepo pogoščeni).

Koliko je približno Slovencev v Kaliforniji? Po vojni je bilo tam še nekaj znanih goriških oz. tolminskih Slovencev, tako prof. Viktorija Komjanc pa še kdo. Ali ste imeli mnogo stikov z njimi?

Kot sem omenil, je bilo tu le malo Primorcev. Ob štetju leta 2000 je živelo v ZDA 175.000 Slovencev. Največ v Ohio (58.000), v Kaliforniji pa samo 9.500. Dosti več nas je bilo pred 50 leti, ko smo se večkrat srečevali, posebno ob nedeljah, v cerkveni dvorani, Slovenski dvorani ali pri posameznih družinah, kjer smo po jedi vedno peli nekaj lepih slovenskih pesmi.

Že večkrat je bil skoraj vsak član Ravnikove družine na obisku v Evropi oz. doma. Danes med vsemi vami najstarejša gospa Štefka, mama štirih otrok (Toni, Aljoša, Ivo, Mirjam), kot vemo, se kljub visoki starosti prav lepo drži. Zanima jo vse življenje in delovanje pri nas, kar zlasti zasleduje preko našega tednika, ki redno prihaja v daljno Kalifornijo. Kljub manjšim krajevnim razdaljam pa ste vedno zelo povezani med seboj.

Naša mama je, hvala Bogu, pri dobrem zdravju. Z zanimanjem sledi svetovnim dogajanjem. Še posebno rada zasleduje novice iz vašega odličnega tednika Novega glasa in Družine; največkrat ji vse prebira Mirjam, ker sama ne vidi dovolj dobro. Kljub temu pomaga vsako nedeljo s petjem v cerkvenem zboru. Z veliko ljubeznijo in skrbjo ima stike z vsemi člani družine in sorodniki in znanci, razstresenimi po Evropi in Argentini.

Kaj ti osebno pomenijo obiski rodnih krajev?

Zelo prijetno mi je, ko pridem na obisk v rodne kraje! Letošnji - z bratom Tonijem - je bil moj četrti obisk. Sorodniki, prijatelji in sošolci so vedno tako prisrčni in prijazni do nas. Z užitkom obujam spomine na važna mlada leta; čeprav so bili hudi časi in hude posledice vojne in stara sovraštva, sem ohranil pretežno lepe in vesele spomine. Zelo težko in žalostno je bilo zapustiti prelepe domače kraje, dobre prijatelje - naš dom! - in iti neskončno daleč v tuje kraje, ne vedoč, kaj nas čaka.

Zato sem toliko bolj zadovoljen, da se lahko bolj pogosto srečamo in dobro pomenimo. To je zame največ vredno. To me poživlja in ohranja v meni slovenskega duha.

Ko se bom naslednjič vrnil, bi rad pripeljal s seboj svoja sinova, da bosta spoznala sorodnike in moje znance, pa tudi naše lepe kraje. Medtem pa vsem: najlepša hvala!

Hvala tudi vama obema za lep in prisrčen pogovor.

NA REŠETU

O oddajnikih in še čem

Verjetno mi bo kdo očital, da sem dolgočasna, a vendar si ne morem kaj, da ne bi spet pojamrala, kako je slovenske radijske sporede ponekod slabo slišati in kako eksistirajo cela območja, kjer se slovenskih televizijskih sporedov ne vidi. Večkrat v avtu preverjam, do kod sega glas Radia Trst A, in ugotavljam, da slišnost na poti proti Gorici zelo kmalu pojenja, nato se spet okrepi, nato pa spet izgine... Vtis imam, da je signal v zadnjem času šibkejši - ali pa so signali drugih postaj premočni in moteči. Za sive cone, kjer ni videti slovenske televizije RAI 3, se je že večkrat - vsaj za Benečijo - zdelo, da bodo v kratkem odpravljene, a do tega ni prišlo. Zato me ne more navdušiti tiskovno sporočilo o podpisu podaljšanja pogodbe o čezmejni televiziji, načrtovanje izmenjav informativnih oddaj v slovenščini in italijanščini na programih RAI 3, TV Koper in TV Slovenija in projekti za programe ob vstopu Slovenije v Evropo. Čezmejna televizija je nadgradnja, pred njo morajo biti zagotovljeni pogoji slišnosti in vidljivosti tukajšnjih slovenskih informativnih in kulturnih programov vsaj na vsem ozemlju, na katerem živimo Slovenci v Italiji. Pravzaprav bi moralo biti tudi v interesu RAI-a, da sporede, ki jih pripravlja slovenski oddelek, spremlja čim več poslušalcev in gledalcev, in to na čim širšem teritoriju. Včasih me obide dvom, da gre za podobno, vendar bolj prefinjeno obliko izigravanja, kot smo ji priča na Koroškem: mi radio in televizijo vendar imamo, nekateri jo celo vidimo in slišimo, zato ne pride do takih burnih reakcij, ampak samo včasih kaka protestna akcija. Ne politične stranke ne predstavniki civilne družbe se ne sekirajo dovolj zaradi tega. Vseeno upam, da so govorili o oddajnikih in pa o (ne)-vidljivosti Slovenije 1 in Slovenije 2 v zamejstvu na sestanku s predsednikom parlamentarne komisije za Slovence v zamejstvu in zdomstvu, g. Francem Pukšičem, ali na pogovorih o nacionalnem programu Ministrstva za kulturo.

Da preidem iz načelnih komentarjev h komentarju ene izmed tolikih oddaj preteklega tedna. "Občine moja vas" je bil naslov TV-oddaje, ki jo je za Regionalni RTV center Koper-Capodistria pripravila Martina Kafol, slovenski program RAI 3 pa jo je oddajal v nedeljo s ponovitvijo v četrtek po poročilih. Moram reči, da me je oddaja nekoliko razočarala. Seveda - posredovati v eni oddaji zgodovinsko, kulturno, športno, krajinsko, etnografsko sliko Občin je skoraj nemogoče. Preveč je bilo v oddaji brez reda nakopičenega, premalo vsebinsko in časovno načrtovanega. Toda čeprav naj bi oddaja nudila čim bolj širok razgled nad Občinami, pa so bile "vedute" precej enostransko izbrane. Medtem ko so bile dejavnosti Prosvetnega doma kvantitativno dokaj dobro predstavljene (od tečaja telovadbe do knjižnice, likovne razstave, ljubiteljic ročnih del, MPZ Tabor, tabornikov...), je bilo delo Finžgarjevega doma in Marijanišča zreducirano na vajo Vesele pomladi in intervju s Francem Pohajačem. O openski cerkvi in njeni zgodovini, o cerkvenem pevskem zboru, o Zinkovem domu, itd., niti besede. Niti ni bil omenjen Sklad Mitja Čuk ali revija Škrat... Morda je gledalce koprske televizije oddaja zadovoljila, tukajšnji gledalci, ki Občine bolje poznajo, pa so marsikaj pogrešali.

NLP

S 15. STRANI

Vedno odlična...

V Italiji ni posebnih šol za športnike in zaradi tega naši profesorji ne pridejo naproti športnikom, verjetno, ker nimajo take mentalitete.

V mojem primeru niso bili naklonjeni športnim obveznostim in imam dvom, ali bi bilo tako, če bi vrhunske rezultate dosegla na drugih področjih.

Kdo ima največ zaslug, da si tako prizadevna: mama, trener, društvo?

Mislim, da za tako delo imajo zasluge prav vsi: od trenerja za kondicijo, do mame, toda, mislim, da glavno je to, da imam voljo do treniranja, da si postavljam vsako leto nove cilje in da se ob tem tudi zabavam.

Te je kdaj prešinila misel, da bi postala profesionalka in na kotalkah plesala na velikih revijah, da bi od tega iztržila čimveč in od tega živela?

Ja, to so sanje vseh kotalkarjev v reprezentanci. Lani smo imeli veliko manifestacijo, katere se je udeležilo veliko ljudi (do 10.000). Upam, da se bo v bodočnosti tudi federacija zanimala za take manifestacije in da bo kotalkanje postalo profesionalno.

Se počutiš srečno ali drugim zavidaš karkoli?

Imam se za zelo srečno osebo in ne zavidam nobenemu ničesar... Mogoče le Alessandru Del Pieru, ker ima veliko milijard...

IZSELJENCI

44. Slovenski dan v Torontu

V nedeljo, 6. julija, je bil na župnijski pristavi v Boltonu pri Torontu 44. Slovenski dan, ki so ga tokrat organizirali Slovenska skupnost, Slovensko kanadski svet, Kanadski slovenski kongres, Vse-slovenski kulturni odbor ter Slovensko letovišče.

Vreme je bilo kot naročeno, poletno toplo, nebo modro v krošnjah velikih dreves pa je bilo čutiti, da bo prijeten veter ves dan navzoč in hladil obiskovalce.

Letošnji Slovenski dan je sovpadal z izseljeniško nedeljo, ki je v domovini namenjena vsem slovenskim rojakom po svetu, hkrati pa so organizatorji tudi imeli v mislih praznovanje oklica 14. obletnice slovenske neodvisnosti, katero so na poseben način praznovali v Ottawi.

Celodnevne proslave se je udeležila veleposlanica Veronika Stabej, častni konzul g. J. Slobodnik s soprogo in številni predstavniki slovenskih organizacij v Torontu. Iz Milwaukee je prišel prof. Janez Grum.

Slovenski dan se je pričel z nedeljskim bogoslužjem, katerega je vodil župnik g. Ivan Plazar CM in v svoji vzpodbudno pripravljeni pridigi posredoval zelo številnim prisotnim nedeljsko sporočilo božje besede in istega tudi navezal na duhovno področje izseljeništva. Posebno številna je bila tokrat mladina. Med mašo se je pridružil ob oltarju župnik V. Batic. Bogoslužje je obogatil mladinski zbor župnije Brezmadežne, ki je pel znane mladinske cerkvene pesmi, popevke iz zakladnice župnika Gačnika. Odlično izvajanje mladinskega zbora so ob koncu maše prisotni nagradili z velikim aplavzom.

Bogoslužje sta sklenila dva mladinca in povabila mladino na srečanje v župniji Brezmadežne vsak drugi petek zvečer ob 7.30.

Po bogoslužju je bilo v Baragovem domu slavnostno kosilo za povabljene goste in druge obiskovalce, po kosilu pa so imeli priložnost za prijateljske razgovore. Ob 14. uri popoldne je bil začetek kulturnega programa. Povezovala ga je ga. Nevenka Slavinec. Vokalna skupina Plamen je za začetek odpela kanadsko in slovensko himno. Na sporedu so potem bili pozdravi predsednikov: g. John Kuri je pozdravil vse navzoče v imenu Letovišča, France Rihar je pozdravil v imenu Kanadskega slovenskega kongresa in sporočil, da je nabiralna akcija v pomoč vračajočim slovenskim rojakom dobro uspela in nabrana pomoč bo naslednji teden odposlana v Ljubljano, predsedniku Rafaelove družbe, župniku Janezu Riharju. Predsednik Vseslovenskega kulturnega odbora Florijan Markun je navzoče pozdravil in vse povabil k sodelovanju pri radiu *Glas kanadskih Slovencev* in dvomesečniku *Glasilu kanadskih Slovencev*. V imenu Slovensko kanadskega sveta je prisotne pozdravil g. Jože Škulj in zaželel, da bi slovenski dnevi tudi v prihodnosti uspešno nadaljevali slovensko sporočilo.

Na govorniški oder je bila potem povabljena slavnostna govornica, veleposlanica Republike Slovenije ga. Veronika Stabej, ki je predstavila sedanjo podobo Slovenije na gospodarsko-družbenem področju, kakor tudi v mednarodni politiki.

Dejala je, da bo 1. maja 2004 Slovenija polnopravna članica Evropske unije in se bo s tem uvrstila med najrazvitejše evropske države. Članstvo Slovenije v NATO bo tudi prispevalo k tesnejšemu sodelovanju Slovenije s Kanado. Ob koncu svojega govora je veleposlanica čestitala k prazniku in se zahvalila vsem in vsakemu posebej za uspeh.

Folklorna skupina Nagelj se je predstavila pod vodstvom g. C. Soršaka s šestimi plesi v sedmih različnih pokrajinskih narodnih nošah; od Prekmurja do Primorja. Za dolgoletno sodelovanje v skupini sta Lidija Fotivec in Edi Smoljanovič prejela priznanje. V imenu slovenske mladine je nastopil s svojim odlično pripravljenim govorom Robert Letnik iz Hamiltona. Vodilna misel njegovega govora je bila: "Zakaj hočem ostati član slovenske skupnosti". Njegov govor je bil domiseln in kar se da poln vedrega pogleda na življenje. Vokalna skupina Plamen je nato zapela tri slovenske narodne pesmi: *Kje so tiste stezice, Kako bom ljubila* ter *Kaj bi...* Zbor resnično glasbeno dozoreva.

Mladinca Christopher Slavinec in Millie Muhič sta izmenično recitirala Prešernovo pesnitev *Železna cesta*. Oba so prisotni nagradili z velikim aplavzom. Predsednik Hranilnice in Posojilnice Slovenija g. Stanko Žoldož je nato izročil letošnjo kulturno nagrado g. Lojzetu Žižku za zasluge in izredno prizadevanje na področju slovenskega športa, za njegovo nesebično sodelovanje pri starostnem domu Lipa in pri vodenju prekmurske kulturne skupine v Torontu. Mladinski pevski zbor Novi Rod se je predstavil s tremi izbranimi mladinskimi pesmimi in požel aplavz kot pri bogoslužju. Zbor vodi ga. Mojca Dimperio in je dejansko duša mladinskega kulturnega programa, sledil je nastop plesne skupine Planika, ki je prešerno odplesala tri plese. Mlada skupina je pokazala, da jo vodi sposobna voditeljica ga. Mary Tratnik. Na koncu programa so prebrali pozdrav in čestitke federalnega vodje opozicije g. Stephena Harpera.

Program je sklenil Stane Kranjc, ki se je vsem prisotnim zahvalil za obisk in jih hkrati tudi povabil na prihodnji Slovenski dan. Vsem prisotnim je zaželel veselo družabno popoldne ob navzočnosti orkestra Ekart iz Slovenije.

Za zaključek pa sledeča nota: letošnji Slovenski dan je bil odlično organiziran tako pri nedeljskem bogoslužju kot pri kulturni prireditvi. Dejstvo, da je bila prisotna zelo številna slovenska mladina in da je dejansko izvajala skoraj ves kulturni program, je naravnost vzpodbudno ne samo za organizatorje, ampak predvsem za vso slovensko skupnost v velikem Torontu. To dejstvo daje upanje, da se bodo slovenski dnevi nadaljevali še dolgo let v prihodnosti.

Slovenskemu letovišču, g. J. Kuriju in Stanetu Kranjcu gre vse priznanje za tako odlično izpeljan 44. Slovenski dan.

AN